

POZVÁNÍ NA CESTU

Katechetická příloha

Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

2005-2007

3. díl

ze 4 dílů 2. ročníku dvouletého cyklu

Úvod:

Než začnete pracovat s dalšími úlohami z knihy Skutků, přečtěte si jako úvod dvě přednášky, které byly prosloveny v Brně 4. listopadu na Seminári učitelů ne-dělních škol. Pomáhají nám pochopit knihu Skutky apoštolské, její návaznost na evangelium podle Lukáše, souvislost s epistolami a její teologický záměr; a dále, jak tuto biblickou knihu uchopit katecheticky. První proslovil Doc. Jiří Mrázek, působící na katedře Nového zákona ETF UK, druhou Tomáš Trusina, farář v Benešově, vedoucí přípravného kruhu Katechetické přílohy.

Vztah k evangeliu

Jedno z evangelií, která máme v NZ, a sice Lukášovo evangelium začíná věnováním jistému Teofilovi. Skutky apoštolské začínají také věnováním Teofilovi, odkazují v tom věnování na první knihu, která mu byla napsána, a skutečně na to Lukášovo evangelium dějově navazují. Z toho se všeobecně usuzuje, že Lukášovo evangelium i Skutky apoštolů napsal stejný autor. Takže nadále i autorovi Skutků budeme důvěrně říkat Lukáš.

Co z toho vyplývá pro nás?

Nám samozřejmě nejde o nějaká autorská práva, kdo napsal Skutky.

1) jde o to, že každý autor má nějaké své přesvědčení, svůj pohled na věc, na události, svou teologii; a ta by měla zůstávat přibližně stejná. Teologie Skutků apoštolských by měla být přibližně stejná jako teologie Lukášova evangelia. Pokud nám není něco jasné ve Skutcích, můžeme se podívat do Lukáše, jestli se nám to nejasní.

2) Lukáš musel mít nějaký důvod, proč napsal k evangeliu pokračování.

Já to zkusím říct stručně: ostatní evangelisté na to šli jinak. Marek začíná i končí velice nečekaně, „useknuté“. Ani slovo kde, jak a komu se Ježíš narodil, jaké měl dětství, jak vyrůstal. Začne docela bez přípravy tím, že dospělý Ježíš zajde za Janem Křtitelem. A od té chvíle je na scéně. A končí stejně náhle a nečekaně. Končí tím, že Ježíšův hrob je prázdný, ženy mají cosi vyřídít učedníkům; už se ani nedozvíme, jestli to vyřídily... Prostě Marek končí jakousi dvojtečkou. Dál už jsme my. Matouš zase nejdřív využije toho, že má židovské čtenáře (židokřesťany). Takže na začátku mu stačí jen tak mezi řádky nadhodit nějaké souvislosti, v podstatě v narážkách; a na konci, za tu dvojtečku přidá výslovně: no a teď už je řada na vás. Jděte a získávejte učedníky ve všech národech. Lukáš jediný za tu dvojtečku přidá vyprávění, jak to bylo dál.

Lukáš nemůže jen tak něco naznačit, protože jeho Teofil, kterému píše, je původem pohan jako poleno a o nějakém starozákonním myšlení toho moc neví. Lukáš by mu potřeboval převyprávět celou cestu Vyvoleného lidu, která odněkud někam vede, a došla až k Ježíšovi, a bude – nějak a někam – pokračovat dál. Ale na to nemá dost prostoru, to by musel napsat ještě nějakou třetí (nebo spíš nul-tou) knihu o starozákonní teologii (zatímco Matoušovi stačí říct mezi řečí Abraham a David, a jeho posluchačům už je jasno). Lukáš hledá, na co by mohl navázat, co by jeho Teofil pochopil, a zjistí, že Řekové sice nevědí nic o nějakém zaslíbení – a naplnění, ale znají dějiny. Světové dějiny jako jakýsi lineární děj, který odněkud někam spěje. Tak si pomůže tím, že zařadí Ježíše do těch dějin. A to jednak doslovně, formálně (řekne nám, že to, jak Ježíš zašel za Janem Křtitelem, bylo v 15. roce vlády císaře Tiberia, zatímco když se narodil, to bylo za Augusta a Syrii spravoval Quirinius), ale především významově. Teď ovšem Lukáš to nerekuje tak, jak bychom si to nejspíš odvodili z Matouše nebo Marka: jako že dějiny jsou až do Ježíše, a za tou dvojtečkou už jsme my. Že Ježíš je konec dosavadních dějin.

Lukáš to domyslí tak, že dějiny tady byly před námi - a budou i po nás. Dějiny tady byly před Ježíšem a budou i po něm. Ale přesto se v nich něco podstatného

změnilo, takže po Ježíšově ukřižování (a vzkříšení) už nikdy nebudou takové, jaké byly předtím.

To jednak vyjádří v evangeliu: takže Ježíšovo vystoupení mu z toho vyjde jako výjimečná doba, výjimečné, neopakovatelné období v dějinách lidstva. Léto milostivé, kdy Boží království bylo na dosah a člověk si mohl jako by až skoro sáhnout na to, jaké to bude jednou na konci.

Ale jednak ještě musí ukázat, v čem tedy ty dějiny po Kristu jsou jiné než ty předtím. Takže vypráví Skutky apoštolské, aby ukázal, jak se ty dějiny změnilly, jak je Ježíš ovlivnil. A jak hlavně Ježíš působí dál skrze Ducha svatého.

Takže korektně řečeno: v evangeliu je hlavní postavou Ježíš, ve Skutcích je hlavní postavou Duch svatý. (Takhle to najdete v různých novozákonních teologiích a literárních úvodech do NZ.)

Ale tady jsme u prvního problému: že některé věci se vyprávět prostě nedají. Lukáš je skvělý vypravěč, a nevypráví jen tak z hlavy, shromáždil si spoustu podkladů a materiálů. A není to jenom historik, má teologicky jasno. Ale přesto: některé věci se vyprávět prostě nedají. A k nim patří i to, že Duch svatý je ze své podstaty příliš nezachytitelný, než aby ze sebe nechal udělat klasickou literární postavu. Dá se vyprávět o Ježíši. Dá se mluvit o Bohu jako Otci. Ale Duch svatý je (teď ať mě systematici berou trochu s rezervou) Duch svatý je přesně to vyjádření, že se Bůh nevejde do našich škatulek, že to vždycky nějak „přetéká“ a přesahuje naše definice. Že nějak působí v nás a na nás a mezi námi – ale popsat to je dost těžké. Řečeno janovsky: Duch svatý kam chce věje – takže vidíš, že něco působí, že se něco děje, ale literární postavu z něho neuděláš.

Takže Lukáš měl nejspíš ve věci jasno, ale dostat Ducha svatého na scénu jako postavu, v tom skončily všechny jeho pokusy spíš tristně. Duch svatý občas někomu na scéně někým postrčí, řekne Pavlovi, že tam teď jít nemá a takhle zas jo, ale to je tak zhruba všechno; a čím víc se Lukáš snaží ukázat, jak už jsou teď ty dějiny jiné, tím víc mluví o apoštolech a tím víc mu z toho vycházejí apoštolové jako takové dokonalé, bezchybné idoly. Každopádně z literárního hlediska to teď vyzní tak, že oni jsou teď ty hlavní postavy, které to převzaly po Ježíši a vedou si dobře.

Ta Lukášova teologická myšlenka je, že Ježíšovo působení v dějinách byly takové hvězdné hodiny lidstva – a teď to má pořád ještě dopad na další dějiny. Ale to, co mu z toho literárně vyšlo, je – Ježíš jako ty hvězdné hodiny – a apoštolové jako plynulé pokračování těch hvězdných hodin. Jako by na stejné úrovni.

Tady už první církev vytušila nebezpečí. A vyřešila to s geniální jednoduchostí. Totiž tak, že tu dvojdílnou knihu rozdělila. A evangelium strčila mezi ostatní evangelia, zatímco Skutky strčila, abych tak řekl, mezi epištoly. Degradovala na takové „dobové pozadí“ epištol. Jako že důležitá je třeba Pavlova epištola do Korinta – ale ze Skutků zjistíme, proč jim píše a odkud se vlastně znali...

Teď převyprávím rychle děj. Obsah knihy. A pak už se jenom zastavím v několika bodech u několika témat.

Naprosto klíčový je verš 1,8: „*ale dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země.*“

Abych řekl souvislost: tou souvislostí je Nanebevstoupení Ježíšovo. Učedníci se ještě na poslední chvíli ptají: kdy se zas vrátíš? a Ježíš jim odpovídá: vám není dáno vědět, kdy to bude, ale: – a teď přijde ten verš –

Sk 1,8: „*ale dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země.*“

Tohle je program první církve. Přesněji řečeno program církve až dodnes. A tohle je také zároveň osnova celé knihy. Sk budou postupovat podle tohoto schématu.

Seslání Ducha svatého (to je hned v následující kapitole Sk 2), působení v Jeruzalémě (prvních zhruba 7 kapitol), celé Judsko a potom Samařsko (zhruba 8-12) – a tam už to pomalu začíná přecházet do toho svědectví až na sám konec země (do konce knihy).

Teď musím říct, že Lukáš je velmi zajímavý vypravěč. Na jednu stranu podává takový ideální, skoro bych řekl idealizovaný, obraz první církve, jak to má být a kde všechno šlape jako na drátkách. Na druhou stranu dokáže mezi řádky říct i něco docela jiného. Mezi řádky, ale když se začnete, tak je to docela nepřehlédnutelné.

Začnu už tím veršem, který je osnovou knihy: budete mi svědky v Jeruzalémě, Judsku, Samaři a až na sám konec země – řekne jim Ježíš, a my teda čekáme, jak půjdou a budou mu svědky. A oni místo toho stojí a civí, za ním, do nebe; a pořád ještě stojí... Až musí přijít nějaký anděl a říct jim: Mužové Galilejští, co tady ještě stojíte, civíte do nebe? To jste neslyšeli, nebo nepochopili, co vám řekl?

Pak oni se teda hnou, odejdou domů, dostanou Ducha svatého a jsou mu svědky v Jeruzalémě. Lukáš to líčí tak, že velmi úspěšnými svědky. Synedrium je z jejich činnosti silně znepokojeno, ale sympatie jeruzalémských obyvatel jsou spíš na jejich straně. Sbor roste; synedrium se pokouší o nějaké represe, ale potom na radu Gamaliela vlastně rezignuje. A apoštolové jsou svědky v Jeruzalémě.

Jenže pak přijde další kapitola, a oni jsou pořád všichni stále ještě svědky v Jeruzalémě. V další kapitole jsou překvapivě pořád ještě svědky v Jeruzalémě. Přijde další kapitola a pořád ještě nikoho nenapadne se z toho Jeruzaléma hnout. A abych to nezdržoval: s výjimkou několika nesmělých pokusů Petra se z toho Jeruzaléma až do konce nepohne nikdo z těch apoštolů, co měli jít svědčit až na sám konec světa. A když se má děj pohnout kupředu, tak musí na jejich místo nastoupit úplně někdo jiný. Nejdřív Štěpán, pak Filip, a nakonec Pavel. Ti, kteří mezi apoštoly původně vůbec nepatřili.

A jsme u další věci, o které Lukáš mluví mezi řádky, ale tak, aby ji pozorný čtenář nepřehlédl. První roztržka v církvi: Sk 6

Na jedné straně jsou původní apoštolé (12) a s nimi ti „starousedlíci“ nebo „konzervativci“, mluvící aramejsky a myslící hebrejským myšlením. Na druhé straně také ještě žido-křesťané, ale mluvící a myslící už řecky. Spojení s diasporou, mnohem víc otevření řeckému prostředí. „Světů“.

Mezi těmito skupinami je čím dál tím větší napětí, které se musí týkat teologie. Ale Lukáš to líčí tak, že se ty spory promítnou i do rozdělování peněz. Jeruzalémští se starají o své vdovy a sirotky, o své chudé, a ti řecky mluvící prý mají pocit, že ty druhé vdovy a sirotci jsou víc protěžováni, když taková vdova mluví jen řecky, tak holt má smůlu. A Dvanáct apoštolů na to řekne: my se tím zabývat nemůžeme. Zvolte si nějakou sedmičlennou komisi, která bude dohlížet na to spravedlivé přerozdělování. My se dál budeme věnovat teologii, kázání, modlitbám, zvěstování – to je výhradně naše kompetence – a ta komise za nás bude řešit a kontrolovat finance a spravedlivé přerozdělování. Jasně rozdělení kompetencí.

Následuje výčet těch sedmi jáhnů, čili diakonů.

Jenže kdyby to bylo tak, jak to Lukáš líčí v oficiální verzi, tak bychom jednak čekali, že ta komise z diakonů bude mít paritní zastoupení těch aramejských a těch řeckých. A oni jsou tam najednou jenom řecká jména. To prostě už na první pohled vypadá ne jako komise, nýbrž jako paralelní orgán vedle těch dvanácti. Tohle je zastoupení těch řeckých.

A jen se dozvíme jména sedmi diakonů, co oficiálně mají dělat účty a nefušovat apoštolům do teologie, tak čteme, že jeden z nich, jistý Štěpán, je nejaktivnější v kázání po synagogách a káže nejenom řecky, ale také velice radikálně. A o chvíli později další z těch diakonů, Filip, také nejenom káže, ale i vysluhuje svátost křtu, křtí etiopského dvořana. To není jen roztržka o peníze, to je roztržka o teologii a pojetí misie.

Potom je Štěpán ukamenován, stane se prvním mučedníkem; a jeho ukamenováním začne pronásledování všech. Takže utečou z Jeruzaléma. A paradoxně až tímhle pronásledováním a útekem začne misie mimo Jeruzalém. Ovšem tu misií dělají především ti „řečtí“. Díky nim a díky pronásledování se naplní: budete mi svědky v Judsku a Samaři.

Ale teď pozor: Filip a ostatní ze strany těch „řeckých“ působí v Samařsku; mají úspěch. Tak přispěchá Petr, aby tomu jaksi poželhal a posvětil to i ze strany těch „aramejských“. Ale pozor: Petr přispěchá z Jeruzaléma. Jinými slovy: po smrti Štěpána (který patřil mezi ty „řecké“) nastane pronásledování těch „řeckých“ – zatímco Petr a Dvanáct si klidně dál sedí v Jeruzalémě a mají sympatie lidu. Sympatie přesně těch, kteří kamenovali Štěpána. Tak daleko ta roztržka jde, že jedněm jde o život, a druzí ve stejném městě na stejném místě jsou v pohodě.

Lukáš mistrně vyjádří jakési pomyslné předání pochodně. Diakon Štěpán má jakousi novou koncepci, určenou už i pro diasporu a otevřenou pro misií pohanům. Štěpán je ovšem umlčen, ukamenován. Ale při tom kamenování už asistuje Pavel. A sice tak akorát. Lukáš ho nenechá, aby měl tentokrát na rukou krev. Je u toho, ale dělá jakousi „šatnářku“, hlídá ostatním pláště. Fakticky se do toho nenamočí, ale souhlasí ještě s tím kamenováním. Štěpán mu pomyslně předá pochodeň: o několik kapitol dále začne Pavel pokračovat přesně tam, kde byl Štěpán umlčen. Trochu jako Jan Křtitel a Ježíš.

Dostáváme se k novému kritickému bodu: Pavel je v misií pohanům velmi radikální; musí to obhájit v Jeruzalémě. Ve Sk 15 proběhne takzvaný apoštolský koncil. Který – oficiálně vymalováno – končí dojemnou shodou. Mezi řádky (a podle Pavlových epištol, kde o tom píše) ta shoda vypadá tak, že se nedohodli, takže si jenom půjdou z cesty. Apoštolové si ponechají kompetenci v tzv. „židovských“ nebo tradičně židovských oblastech, to co byl z „jejich“ pohledu jakýsi starý kontinent, kde žijí diasporní židé už dávno. Od Palestiny na východ, až někam k Babylonu. Pavel si vezme to, co je na západ. Není to tak, že jedni by měli židy a druhý pohany, Pavlovi případně i ta diaspora, ale ne v „tradičních zemích“. Proto Pavel z Antiochie na Orontu vyrazí na západ – ačkoli Antiochie je východiskem právě pro cesty na východ. Proto je třeba 1. Petrova adresována sice do Malé Asie, ale do míst, která patří k tomu židovskému „starému světu“. Proto je Pavel tak pobouřený, když mu do „jeho“ Galácie začne pronikat jeruzalémská misie s tím jejich dodržováním obřizky...

Teď přijdou Pavlovy cesty, vězení, odvolání k císaři a cesta na lodi do Říma. Už v poutech jako vězeň. Napínavě líčené ztroskotání. A teď to vypadá, že „na sám konec světa“ se naplní tím, že Pavel doputuje do centra, do Říma. Člověk by čekal, že sám konec světa budou nějaké ty antické Horní Kotěhůlky – a ono sám Řím. To vyzní ironicky. I když se to dá vysvětlit. Druhá věc je, že Pavel sice doputuje do Říma, sledujeme, jak s ním přichází do Říma křesťanství – ale pak se dozvíme na plná ústa, že tou dobou už tam křesťané dávno byli. Dokonce zazní ta v králické Biblii kouzelná věta, jak

Sk 28,15: *Odkudž, když o nás uslyšeli bratři, vyšli proti nám až na rynek Appiův a ke Třem krčmám. Kteréžto uzřev Pavel, poděkoval Bohu a počal býti dobré mysli.*

Skutky končí paradoxem, jak Pavel je sice v „domácím vězení“, evangelium se dostalo do Říma s vězněm, ale v tom vězení „svobodně“ káže.

Tím se dostáváme k dalším dvěma prvkům, které ještě je třeba zmínit. Ten první je vztah k politice a vůbec ke světu kolem:

Apoštolové v Lukášově pojetí nejsou žádní psanci, nýbrž sebevědomí občané, jednající s pozoruhodnou (sebe)důvěrou ve věcech společenských a politických.

Pavel suverénně využívá toho, že je římský občan, odvolává se na to a jedná jako rovný s rovným, žádná podřízenost. A ono to zabírá. Ale vlastně zpětně už Petr takhle jedná před synedriem taky.

A římská vrchnost je líčena jako v podstatě velmi rozumná, hlavy otevřené, křesťanství nepovažují za něco nepatřičného (přitom to Lukáš píše už po Neronově pronásledování a za Domiciána, kdy vzniká i Zjevení!).

Řeči ve Sk: po způsobu antických historiků Lukáš charakterizuje postavy tím, že je nechá pronést řeč. Promluvit samy. Ty řeči nejsou doslovný záznam. Vedou se diskuze, nakolik je to Lukášova vlastní tvorba nebo převzatý materiál. Každopádně má a dává zajímavý vhled. V těch řečích, ať už Petrových, Štěpánově, Pavlových jsou archaické christologie, prvky, zdaleka ne něco, co by bylo pro Lukášovu vlastní teologii typické. Uvažuje se, nakolik třeba pochopil Pavla - ve srovnání s Pavlovými vlastními epistolami. Ale lze říci, že podstatně vystihl.

Evangelium pro Theofila II. aneb Skutky 2006/2007

V druhém roce dvouletého cyklu předkládáme vyprávění, jehož záměrem je zpřístupnit dětem evangelium v podání druhého z tzv. lukášovských spisů, tedy knihy Skutků apoštolských. **Hlavním hrdinou** tohoto dílu je samo **evangelium** o Ježíši Kristu a jeho zvěstování. Jde o jeho příběh, ono jediné má osnovu, vývoj, zápletky a rozuzlení. Osnovu knihy představuje slovo Vzkříšeného Sk 1,18: *Budete mi svědky v Jeruzalémě - Judsku - Samařsku - a až na sám konec země*. Takhle to také proběhne, i když ne bez nemalých komplikací.

Komplikace

má **každá fáze: Petrovi a Janovi zakážou kázat - a jeruzalémský sbor** přitom objeví kouzlo a sílu **parrésie**, tedy že evangelium jde kázat „svobodně a směle“ (Sk 4).

Protištěpánovské pronásledování hrozí vyhubit „helénské křesťany“, tj. počtělě židy, kteří v prvotní církvi tvořili zvláštní okruh, a ono se s Filipem dostalo evangelium do dalšího „levelu“, **do Samaří**. V rámci toho byl pokřtěn první „pohan jak poleno“ (etiopský mouřenín) (Sk 8).

Než se vydá evangelium na poslední, nejdlejší pouť cesty, bude se opakovaně řešit komplikace, která ho mohla zastavit možná účinněji než všechno pronásledování, totiž **nechuť „jeruzalémských konzervativců“**, včetně Petra, vypustit evangelium k pohanům (byť by ti pohané byli bohabojní sympatizanti jako Kornelius). Proto se musí Petrovi dostat vidění, „co v nebi prohlásili za čisté, nepokládej za nečisté“, kterým ho přeprogramují na zastánce pohanů, a on nakonec v Jeruzalémě pronese řeč málem pavlovského kalibru (Sk 15).

Zároveň probíhá utváření nástroje (dosl. „nádoby“) pro zvěstování evangelia uprostřed Řeků, tedy povolání apoštola Saule/Pavla (Příznačné je, že „Pavle“ mu začnou říkat, když opustí Kypr a zamíří na první misijní cestu).

Ve třetí části příběhu nastávají **lokální komplikace**: obviňování svědků evangelia, že jsou „nepřátelé morálky, náboženství a státu“. Svědek **Pavel** to schytává ze všech stran a nakonec následuje svého Pána **cestou kříže** podle stejné osnovy, kterou se Pán ubírá v lukášovských pašijích, jen se zdoluhavějším průběhem (výslech před veleradou - prokurátorem - herodovcem Agrippou). Tak Lukáš učí: „Jít cestou kříže“ znamená dostávat se pro evangelium do podobně strukturovaných konfliktů jako Ježíš.

Po tom všem se nakonec evangelium dostane do Říma, a tak se ukáže, že když něco poví Vzkříšený, lze na to spolehnout, byť by průběh plněného slova neodpovídal lidským přáním ani očekáváním.

Svědkové

Na taktó nahorubo nahozených konturách jsem se snažil ukázat, že Skutky nejsou příběhem lidí, ale příběhem zvěstování evangelia. Bez lidí to ale nejde. Každá část (každý „level“) má **své nosiče**. Ti nesou tíži zvěstování, pronásledování, posměch, obvinění, ale **na nich a kolem nich** se také **ukazuje, že zvěstované evangelium nemá o nic slabší páru, než měl Ježíš v prvním díle**.

Chromí skáčkou (Sk 3) - mrtví z mrtvých vstávají (Petr křísí Tabitu, Pavel Eutycha) - duchové ztročující nebožáky jsou vyháněni (Pavel ve Filipech - Sk 16; sedm synů Skévy vyhání neúspěšně, ale od Pavla a Krista by se býval duch vyhnat nechal! Sk 19) - díky sdílení se prožívá hojnost - uvěznění jsou vysvobozeni (Petr v Jeruzalémě - Sk 12, Pavel ve Filipech) - z lodi potápějící se v bouři jsou zachráněni (Sk 27). I tady platí, že nejde o zázraky, laciné reklamní události, ale o **znamení** blízkosti moci Vzkříšeného Pána a celého jeho příběhu: „Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod!“ (3,6) Vypravěč tady občas překračuje míru vkusu (zvláště poměrujeme-li ho např. s Markem), ale smíme si všimnout, že samotný mocný čin nepůsobí „zázračně všestranně“ – např. nevyřeší problémy spojené se zvěstováním (vysvobození ze žaláře ve Filipech neumožňuje obvinění atd). Spíše jde o jakýsi „**momentální průvan“ křistovské svobody**:

Nadechli jste se, občerstvili, potkali předivnou moc toho pravého Tvůrce, a teď honem dál do dalšího zvěstování a dalších protivenství.

Význam těm kterým mocným činům totiž dá až kontext, kterým je čím dál víc ubíjející nechuť římských úředníků vůči křesťanům. Znamení do tohoto kontextu vřazená, dosvědčují: ani takové poměry neznamenají, že se Pánu Ježíši v čase a prostoru ztrácíte.

Sami **svědkové nejsou nijak glorifikováni**. V podstatě vždycky si je musí vzkříšený Pán, Duch svatý či nebesa **zpracovat**: otevřít jim ústa, vyprostit je ze zajeť vlastní tuposti (Petr), zapruzeného konzervativismu (Jakub) nebo fanatické zavidlosti (Pavel).

Když svědek splní svou úlohu, **zmizí ze scény**, skoro jako když se vymění kulisy. Žádné „v důchodu si budu psát evangelium“, žádné závěrečné dekorování za zásluhy. (Čímž ovšem vypravěč vytvořil - arci nechtěně - prostor pro množství po-novozákonních legend, nad nimiž se nejspíš do dneška obrací v hrobě). Jednotlivé postavy nejsou hlavními hrdiny, proto nás nemusí zajímat, kde a jak skočily. Zajímat nás má, jak to pokračuje s evangeliem.

Jediný, kdo chápe, oč jde (plný Ducha svatého) je Štěpán, Filip a jejich okruh. Zvěstují evangelium, překračují do té doby zaběhané hranice. Některé badatele to vede k domněnce, že právě tento okruh (křesťané z helenizovaných židů) je nejvlastnějším okruhem adresátů. Odpovídalo by tomu, že v textu Skutků najdeme i mnoho zjevných i skrytých starozákonních odkazů, dějepisných souhrnů (Sk 7,2nn; 13,16nn) či jednotlivých důrazů rozvinutých do příběhu (např. Sk 17,16 - Pavel v Athénách - je rozvinuto na půdorys prorocké výzvy: Hleďte Pána dokudž blízko jest, dokud nalezen může být - Iz 55)

Historičnost Skutků

Tohle všechno se dá ze Skutků vyčíst, když je nečteme jako „historii“ v našem slova smyslu (tedy vylíčení minulých dějů), ale jako text.

Čtení textu nás vede k tomu, abychom si (jako v hudbě) všímali, které motivy se opakují, jak je po sobě přebírají jednotlivé nástroje/svědecké postavy, v čem se obměňují. Tohle všechno **si můžete udělat a zjišťovat sami**, když si prostě Sk vezmete, čtete je a všímáte si, že „tohle už jsem někde slyšel/a.“

Skutky pochopené a vyložené jako „historie církve“ by nás vlekly zpátky do mi-

nulosti. Vypravěč sleduje přesně opačný pohyb: **Jak příběh běží z minulosti k nám**, „bere nás za ruku“ a zve - Koukněte se na tu sílu, co mne nese, jdeme spolu dál.

„Historicky věrnějším“ pramenem k poznání rané církve jsou např. dopisy apoštola Pavla. A když si přečtete např. list Galatským a porovnáte ho se Skutky, přijdete na poměrně dost rozporů.

Je Lukáš kompromisní, „žehlička“, ličící v idealizované podobě krásné doby církevní mladosti, zakrývající napětí a rozpory (proti nimž se někdy naše konfesijní spory mohou jevit jako žabomyši války)? Nemyslím. Spíš bych ho viděl jako „sběratele“ příběhů, vyznání, písní, které zasazuje do jednoho spojitého příběhu, aby ty staré texty prokázaly svou sílu a svěžest i pro další a další generace posluchačů a křesťanských společenství.

Situace

Teofil je starší (o cca 10 let), unavenější z konfliktů se státní mocí, se synagogou, rozpory v církvi, tím, že mnozí odpadají.

Uvědomuje si křehkost (či pohoršlivost) evangelia ve srovnání s kulty, které byly módní, nabízely „extázi“, opuštění každodennosti. Těžko se mu věří, že je Vzkříšený se svými, že jeho evangelium „pracuje“ a že má budoucnost. Tyhle problémy a otázky zapracovává vypravěč do samotného vyprávění a „předvádí“ (dovšedňuje), jak si s nimi evangelium dokáže poradit.

Síla postupu vyprávění Skutků je právě v tom, že to není prostě „vítězné tažení“ ani procházka růžovým sadem, ale křehká a nezajištěná cesta, kde - navzdory vlastním slabostem a vnějším překážkám - aktéři zjišťují, co jsme to dostali s evangeliem za sílu. Postava Teofila nám může pomoci právě tuhle rovinu rozvinout.

„Lukášovská specifika“ v rámci Skutků

- **masivnost chvil, kdy je jakoby „nebe na zemi“** (Nanebevstoupení - seslání Ducha - dar parrésie (Sk 4) - smrt Štěpána - povolání Saule u Damašku - Petrovo vidění). Tady se opakují motivy Vánoc, Velikonoc, proměnění na hoře (záře, totální bázeň, výsledné přesměrování dosavadní cesty). Těchto podobností a odvozenin se dá katecheticky využít. Děti samy mohou srovnat, co je tady jako ve vánočním / velikonočním / dalším známém vyprávění.

- **zájem o materiální nouzi a pomoc v ní**. Evangelium přichází jako vysvobození od hladu a smrti hladem - sociální rovina (Blahoslavenství Lk 6 - sdílení Sk 2 a 4)

- osten **proti pýše, sebejistotě a pokrytectví bohatých** (Lk 6 - kletby; boháči Lk 12, od Lazara Lk 16 - Ananiáš a Zafira - Sk 5)

- povzbuzení **k vytrvalosti a dlouhodomnosti** - srvn jen Lk 18 - a „zpáteční cesty“ ve Sk - zvěst evangelia není chvilková bublina, ale zakládá na trvalý příběh.

- otevřenost pro **Samařany**

- **důraz na společenství** - sdílení mezi církvemi (to symbolizuje Zacheus + Alžběta, setkání s Marií - ve Skutcích opakovaně)

- soustředění na **aktuální blízkost a působnost spásy** (spása přichází „dnes“, srvn. Lk 2,11; 19,9; 23,43) - „spásanosnost“ - konkretizovaná do vysvobození z dějinného sevření - žaláře nemoci - viny (i když „odpouštějící spása“ se už ve Skutcích tolik neobjevuje)

Katechetická úskalí

- **masivnost** - pokud na ní ulpíme, skončíme u fundamentalistického pokušení pokládat každou masovou akci za vanutí Ducha. Obrana - upozornit, že na funkci - zpřítomňuje vysvobozující moc, Kristovu blízkost - ale neusnadňuje cestu víry, nesení kříže.

- **stereotypnost cest** (apoštolé někam přišli - kázali - konflikt - zbili je - šli zas dál) - osnova se do určitě míry opakuje - ale vždycky přitom vyplave na povrch něco jiného (v Beroji rádi četli Pisma - v Korintě se nějak projevil Gallio atd.) Proto je vyprávění rozvrženo do kratších úseků, aby vznikl prostor tohle rozvinout. Nebojte se případně látku ještě víc konkretizovat. Tak ukážete, že cesta evangelia není zaměnitelná.

- **konflikty ze synagogou**

Ve Skutcích najdeme velice ostrá proti-izraelská/židovská vyjádření:

2,36; 4,10-11: „*Vězte vy všichni i celý izraelský národ: Stalo se to ve jménu Ježíše Krista Nazaretského, kterého vy jste ukřižovali, ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých. Mocí jeho jména stojí tento člověk před vámi zdráv. Ježíš je ten kámen, který jste vy stavitelé odmítli, ale on se stal kamenem úhelným.*

3,13-15: *Bůh Abrahamův, Izákových a Jákobův, Bůh našich otců oslavil svého služebníka Ježíše, kterého vy jste vydali a kterého jste se před Pilátem zřekli, když ho chtěl osvobodit. Svatého a spravedlivého jste se zřekli a vyprosili jste si propuštění vraha. Původce života jste zabili, Bůh ho však vzkřísil z mrtvých a my jsme toho svědky.*

7,52: *Byl kdy nějaký prorok, aby ho vaši otcové nepronásledovali? Zabili ty, kteří předpověděli příchod Spravedlivého, a toho vy jste nyní zradili a zavraždili.*

- důležité je vzít vážně **funkci** těchto výpovědí: jde o slovo, které prorocky volá k pokání ty, kdo jsou ještě pořád pokládáni za vlastní. Kritická nesmlouvavost je „opsaná“ z nesmlouvavosti řeči starozákonních proroků, když kritizují nevěru, vzpurnost Izraele - ve vztahu k jeho poslání. Poslání Izraele podle novozákonních svědků ztělesňuje Ježíš jakožto Syn - a potom ti, které pověřil svědectvím („my jsme toho svědky“). Na jednotlivých místech tedy nemá funkci „objektivního nábožensko-dějinného posudku“ co je zač Izrael (vrazi spravedlivého atd.), ale je to slovo, které v klíčový moment volá k pokání, ke změně smýšlení: Bůh ho vzkřísil - vytvořil novou možnost - přidejte se!

V situaci zvěstování to také posluchači takto chápou a ptají se „co máme dělat“ (abychom se tou novou cestou mohli dát)? Tváří v tvář „náboženským potentátům“ toto slovo a tento nárok vyvolává zatvzrelou reakci - hněv - a posléze kamenování, což je především reakce, která vypovídá o tom, jak snadno se lidé v mocenské pozici stanou „majiteli pravdy“ (pořád lze srovnat s reakcí na proroky).

Přitom pamatujme, že konflikt zachycuje „porozvodovou“ realitu synagogy a církve, kdy se vyznavači Mesiáše rozhádali s jeho nevyznavací a odešli - či byli vypuzeni - ze synagogy (Korint, Efez aj). Tyhle novozákonní kritiky jsou ještě pořád nebo alespoň částečně „vnitro-židovským dialogem“ (jako „hádání“ katolíků a protestantů, charismatiků a tradičních zůstává dialogem „vnitrokřesťanským“). Zároveň jsme už, zejména ve Skutcích svědky procesu upevňování nové křehké po-synagogální identity ve smyslu „když už jsme sami, my jsme ti, kdo to vidí správně.“ To sebou nese samozřejmě jednostrannost. Ta nevadila, když šlo ve srovnání se synagogou o malé společenství - ale začala nést stále horší plody, když se křesťanství stalo „státním náboženstvím“ a na základě i těchto textů křesťanští panovníci začali vydávat výnosy proti židům. I tohle patří k dějinám působení knihy Skutků.

Co s tím dnes? - neškrtat, nepřeskakovat - ale

1. (se staršími) - na tuhle rovinu upozorňovat - mělo i tyhle důsledky
2. naučit se kritické momenty vztahovat na sebe: i církev či církve se mezitím staly institucí/emi, které mnohokrát potlačovaly svobodu smýšlení, kázání, projevu (parrésii). Vele/rady křesťanů se v obdobných situacích nechovají o moc jinak než synedrium ve Skutcích.

Slyšme tedy i pro sebe varování před mocenskou usurpací „pravdy evangelia“.

Katechetický záměr

- lukášovské důrazy a způsob vyprávění chceme podtrhnout i při zvěstování dětem. Budeme proto hovořit o “vypravěči a spisovateli” Lukášovi. Lukášovo sepišování a předávání má výslovně určeného adresáta - Teofila (Lk 1,1nn; Sk 1,1nn). Ze samotného věnování je zřetelné, že skladbou a způsobem svého vyprávění sleduje autor “katechetický záměr”.

Opět doporučujeme s Teofilovou postavou pracovat. Může přicházet se svými otázkami, podněty i zmatky, může vyjadřovat předporozumění člověka své doby. S tím vším Lukášovi vstupuje do jeho vyprávění, a Lukáš si uvědomuje, jak má svoje vyprávění zaměřit popř. předělat, aby evangelium zakreslil do Teofilovy situace.

Tento postup umožní, aby si naši posluchači uvědomili, že kniha Skutků má za sebou jistý redakční záměr, že ti, kdo ho předávali, už sami zvěst o apoštolském kázání interpretovali. Aníž bychom prováděli nějaký odborný „literární úvod“, mohou si děti „mimochodem“ odnést rozpoznání, že zvěstovatelské příběhy Skutků nejsou vyličením „růzových církevních počátků“ ale jejich podobu inspirovaly a ovlivnily konkrétní problémy, otázky a zápasy jednotlivců a společenství Teofilovy generace.

ŠIKANOVANÝ APOŠTOL SE DOVOLÁVÁ ŘÍMSKÉHO OBČANSTVÍ

4.2.2007

Sk 16,16-24+35-40

Devítník

VSTUPNÍ VERSĚ

Žalm 86,17 — Ukaž na mně dobré znamení, ať to vidí, kdo mě mají v nenávisti, ať jsou zahanbeni, že jsi, Hospodine, moje pomoc, moje potěšení!

LITURGICKÉ ČTENÍ

Fp 1,27-30

PÍSNĚ

Jdou, stále jdou se zprávou (S 115); Dál (S 39); Veselý chvalozpěv (S 161, EZD 610); Kdo mě z pout mých (S 147); Není lepší na tom světě (EZD 611, BTS 8); Proč se svět marností, bohatstvím honosí (EZD 689); Kdož jste Boží bojovníci (EZ 467); Za mnou, di Kristus, lidé můj (EZ 470); Když Bůh v své moci povstane (EZ 68/1-3.12)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

Záměrem apoštolů při druhé misií cestě bylo navštívit a povzbudit sbory, které vznikly při první cestě a potom šířit evangelium dál a zakládat sbory nově. Pavel měl původně v plánu navštívit západní část Malé Asie a Bythinii, ale „Duch svatý jim zabránil...“ (16,6). Z předcházejícího vyprávění (Sk 15,41-16,10) je patrné, že cesta pro evangelium není plně v režii apoštolů, ale že ji určuje Pán sám. V Troadě přijímá Pavel zřetelný Boží pokyn k cestě do Evropy, a to do Makedonie.

– **Filipy** byly (dle Sk 16,12) nejmýznamnějším městem té části Makedonie. Původně bylo založeno králem Filipem II. Makedonským a po něm také pojmenováno. Když pak město v druhém století před Kristem dobyli Římané, stalo se římskou kolonií. Bylo obydleno římskými vojenskými vysloužilci a spravováno podle římského práva. Filipy jsou tak prvním místem, kde překážky zvěstování nekladou Židé, ale pohané. Boží moc však i tyto překážky překonává a dále otevírá cestu evangeliu.

– **modlitebna** – není jasné, zda šlo o synagogu nebo pouze o modlitebni

shromaždiště ve volné přírodě (srv. 16,13)

– **věštkyně** – znevěrohodňuje svědectví apoštolů. Její počínání je možno vyložit jednak jako *nemístnou reklamu*: Pavel ale odmítá být „komerčně zpracován“, ví, že evangelium nemá zapotřebí takovou „chodící reklamu“. (Ani Ježíš si nepřál, aby lidé, posedlí zlým duchem, zjevovali jeho význam). Pavlovo vyhnání zlého ducha z otrokyně připomíná exorcismy ze synoptických evangelií: Mk 1,24.34; Mt 8,29; Lk 4,41; dalo by se říci, že Pavel také odhalil její „tajemství“ – že to její věštění je působeno zlým duchem. A jednak její „vystoupení“ můžeme vnímat jako *posměch*, znevážení toho, co apoštolé přinášejí, a tedy znevážení Krista samotného. Proto je důležité propojení oddílu Sk 16,16-24 se závěrečnou scénou, v. 35-40, kde Pavel odvoláním se na **římské občanství** zajišťuje evangeliu věrohodnost „právní“ cestou. Svědectví o Kristu nepřináší nějaký, v očích tehdejší společnosti, „druhořadý barbar“, nýbrž člověk s veškerými právy občana římské říše. Jako falešný se tedy ukazuje argument, na jehož základě byli Pavel se Silasem vsazeni do vězení – totiž,

že rozšiřují názory nepřijatelné pro římské občany (srv. 16,21). Městská správa a soudcové jsou tytéž osoby. Obžaloba není zaměřena na konkrétní událost a využívá protizidovské nálady.

– **bičování** – Židé i křesťané byli pro Římany barbaři, a proto státní soudci uvěří žalobě Římanů a totožnost barbarů ani nezjišťují. Nestarají se o to, zda náhodou Pavel a Silas nemají římské občanství. Podle římských zákonů nemělo být římský občan bičován bez řádného soudu. A ten v tomto případě neproběhl (srv. 16,22-23). Pavel se však nevyhýbal utrpení pro Krista (srv. 2K 11,25n). Připomenul své **právo římského občana**, až když byl vypovězen ven z města (Sk 16,36n). Ví, že tu nejde jen o lidskou důstojnost, ale také o dobrou pověst těch, kteří zvěstují evangelium; práce církve, čerstvě vzniklého křesťanského společenství v domě Lydiině a žaláříkové, nemá mít na sobě stín něčeho nekalého. Má být zjevné (tak, jako je zjevná veřejná omluva), že evangelium není v rozporu s veřejným pořádkem a právním řádem.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– **scéna s věstkyňi** – když čteme, že „Pavlovi to bylo proti myslí“, neznamená to, že mu prostě „šla na nervy“. Vadil mu způsob, jakým se dotýkala zvěsti evangelia, vycítil z toho „antireklamu“ a posměch konkurence. Jako kdyby dneska vykřikovala: „*Tihle dva vám zvěstují Boha, který je tak vysoko, že ho nikdo nikdy neuvidí – a oni vám prý k němu ukáží cestu, cha, cha...*“. – (Nabízí se tu zajímavé, kontrastní srovnání věstkyně s Lýdií: **věstkyně vykřikuje**, že *Pavel a Silas jsou Boží služebníci a zvěstují cestu ke spáse* (Sk 16/17) – a nevěří tomu, **Lýdie naslouchá** Pavlovi kázání a uvěří (Sk 16,14). Mít „věsteckého ducha“ byl výnosný náboženský kšeft. Když ji Pavel ve jménu Kristově zbaví zlého ducha (srv. 16,18) a ona se stane nezaměstnanou, je z toho skandál. Jak se říká: „*o peníze jde vždycky až v první řadě*“ – její majitelé si nechtěli nechat líbit ušlý zisk,

ale také šlo o ochromení náboženského provozu ve městě. Můžeme to snad přirovnat k tomu, jako kdyby dnes někdo „odrovnal“ faráře, sväticeho biskupa, „nenahraditelného“ moderátora nejsledovanějšího televizního pořadu...

„*Ve jménu Ježíše Krista ti přikazuji, abys z ní vyšel!*“ – To není Pavlova pomsta za to, že je otravovala; on ji tím vlastně vymaní z moci zlého, z toho, co ji, otrokyni, ještě i zevnitř znesvobodňovalo (ona si to nevybrala jako povolání; tím, že věstila, byla vlastně dvojnásobnou otrokyní). Kristovo slovo, působení v jeho jménu, nemají křesťané užívat k „utloukání“ odpůrců, ale k pomoci, k vymanění z otročení nenávisti...

„*At sem sami přijdou a propustí nás*“ – to není projev Pavlovy uražené ješitnosti. Jde o to, že být křesťanem neznamená všechno pasivně vydržet, pokorně skousnout, neohradit se proti ponižujícímu jednání. Pavel se nevyhýbal utrpení pro Krista. Ale věděl, že ke křesťanskému životnímu postoji (k následování Krista) patří nejen odevzdání se do rukou Božích, čerpání síly v modlitbě, přijímání povzbuzení při společném stole Páně, nýbrž také „obyčejná“ občanská odvaha, která brání nespravedlnosti, křivdám a ponižování, která se nebojí ozvat se proti mocným.

3. METODICKÉ POKYNY

K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek nabízí dvě možnosti použití:

1) Můžete jim začít. Řekněte dětem, aby si představily, že byly nespravedlivě odsouzeny a strávily noc ve vězení. Ráno k nim přijde vězeňská stráž a bude je chtít propustit, jako by se nic nestalo. Ptejte se jich, co by v takovém případě dělaly, co by si přály? Dejte jim obrázek, aby svoje řešení vyznačily (doprostřed namalovaly sebe a vybarvily cestičku, kterou by si vybraly). Potom jim vyprávějte, jak se v takové situaci zachoval apoštol Pavel. Na závěr společně mluve o tom, zda se jejich řešení a Pavlovo jednání shodují nebo liší a proč.

2) Obrázek můžete rozdat dětem

po vyprávění, aby vybarvily tu cestu z vězení, kterou si vybral Pavel. Společně potom mluvíte o tom, kterou cestu děti vyberou a zda to odpovídá příběhu. Nakonec děti vyzvěte, aby doprostřed nakreslily sebe. Můžete se jich přitom ptát, proč asi autora obrázku napadlo, že mají nakreslit sebe a nikoli apoštola Pavla.

4. POMŮCKY:

– obrázek vězení (soudobého a např. středověkého), mapa s cestami apoštola Pavla (Biblický atlas)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro mladší školní věk:

Stalo se vám někdy, že jste byli nespravedlivě potrestáni? Za co? Treba také za to, že jste vlastně druhému pomohli a obrátilo se to proti vám?

b) pro střední a starší školní věk:

Setkali jste se s tím, že o vás někdo pravil před jinými lidmi, že jste křesťaně (věřící) a i když neříká nic, co by nebyla pravda, vy jste z toho poznali, že to neříká s dobrým úmyslem (že vás spíš chce zesměšnit)? Jak jste (byste) na to reagovali?

c) pro Teofila:

Na schůzce mládeže (nebo na hodině náboženství) probíhá diskuse na téma „Křesťan a společnost“. Teofil se může Lukáše zeptat, podle čeho se teda křesťané ve společnosti poznají, když to nemají napsané na čele, ani to před sebou všude nevytrubují... A Lukáš může odpovědět: samozřejmě podle toho, že se scházejí k bohoslužbám ve jménu Ježíšově, že poslouchají a také nesou dál evangelium, že jsou pokřtěni, že slaví svatou večeři Páně, ale také podle „občanských“ postojů, jaké zastávají: že se nenechají zastrašit, že znají svá práva a umí se jich dovolávat – pro sebe i pro druhé; že jsou si vědomi lidské důstojnosti, že se nestydí veřejně ohradit proti zneužívání evangelia či jména Kristova...

6. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) pro mladší školní věk:

Na navrženou motivaci pak můžete navázat příběhem, kdy Pavel ve jménu Ježíše Krista vysvobozuje ze zlé moci dívku zneužívanou jak zlým duchem, tak jejími otrokáři. To se ovšem obrátí proti němu a on i ve vězení zápasí o to, aby pravda evangelia nebyla zesměšněna, ponížena a znehybněna – a používá k tomu „tak obyčejné“ prostředky, jako je prosazování občanských práv a svobod...

I. Motivace

II. Věstící otrokyně dělá apoštolům a evangeliu nemístnou reklamu

III. Pavel poznává, že to není k dobru, ale od Zlého a vysvobozuje mladou otrokyni z jeho působení

IV. Majitelé otrokyně jsou naštvaní, protože přišli o zisk, který z jejího věštění měli a obžalují nepravdivě Pavla a Silase před soudem

V. Soudcové nezkoumají, kde je pravda, ale odsuzují apoštoly k ponižujícím trestům a k přísnému vězení

VI. Pavel nepřijímá propuštění z vězení ve vší tichosti. Domáhá se, jako právoplatný občan, veřejné omluvy, a tím pádem potvrzení, že evangelium o Ježíši Kristu není nic závadného a škodlivého

VI. Křesťanský sbor v domě Lýdie je povzbuzen mocí evangelia a poslové Kristovi (apoštolé) je nesou dál

b) pro střední a starší školní věk:

Použijete-li navrženou motivaci, můžete navázat, že Pavel a Silas se s něčím podobným setkali ve Filipis, nemávali rukou, hájili pravdu evangelia, nesli za to drsné následky, ale bojovali všemi řádnými prostředky o to, aby křesťanská víra nebyla posmívána a považována za „opium lidstva“.

I. Motivace

II. Věstkyně neuctivým pokřikováním upozorňuje na Pavla a Silase jako na Boží služebníky a zvěstovatele záchrany

III. Pavel ví, že evangelium nepotřebuje podobnou reklamu a vyhání

- ve jménu Ježíšově zlého ducha z věšticí dívky
- IV. Ziskuchtivost, zastíraná „vyššími zájmy“, nepřeje osvobozující pravdě evangelia: důsledkem pro apoštoly je ponižování, mučení a věznění
 - V. Pavel sice v žaláři „nenadával vládě“, ale věděl o svých právech a hájil sebe i věrohodnost evangelia a domohl se veřejné omluvy a důstojnějšího zacházení
 - VI. Pavel a Silas povzbuzují dobrou zprávou o záchraně v Ježíši Kristu filipské křesťany a nesou ji dál
- Využijete-li motivace pro Teofila, můžete navázat tím, že apoštol Pavel je nám dobrým příkladem i v těchto věcech a vyprávět příběh dle navržené osnovy.*
- I. Jak se pozná křesťan ve společnosti
 - II. Věštce hlásá senzaci, Pavel hájí věrohodnost evangelia
 - III. Ušlý zisk, maskovaný zájmem o blaho společnosti, je hlavním důvodem, že Pavel se Silasem jsou obviněni z šíření nedovoleného náboženství; je s nimi zacházeno ponižujícím způsobem, jsou izolováni ve vězení a znehybněni kládou
 - IV. Snaha úřadů potichu propustit nepohodlné vězně naráží na Pavlovu „občanskou uvědomělost“
 - V. Veřejným propuštěním a omluvou apoštolům je naznačeno, že evangelium není v rozporu se zájmy společnosti
 - VI. Evangelium není znehybněno (také díky Pavlově občanské odvaze) a jde dál ...

VYPRAVĚNÍ

I. MOTIVACE

Za co se může člověk dostat do vězení? Jen za špatné věci a porušení zákona? – Kdo je to občan a co je to občanka? Co to znamená, že se na něco odvoláváte? Znáte také nějaké své právo? Máme znát svá práva, ale také respektovat práva druhých lidí. Jaká taková práva znáte? A na koho se obrátíte, když máte pocit, že vám (či někomu jinému) jsou upírána?

II. EVANGELIUM NEPOTŘEBUJE REKLAMU

Apoštol Pavel je se svým spolupracovníkem Silasem ve Filipis. Když šli jednou do modlitebny, potkala je mladá dívka, ve které byl údajně věštecký duch. Byla to otrokyně, která za peníze lidem předpovídala budoucnost a tímto způsobem vydělávala svému „majiteli“ nemalé peníze. Lidé ve Filipis ji znali, vídali ji na nárožích ulic a vůbec všude, kde chodívalo mnoho lidí. Tam provozovala svoji živnost, asi tak, jako si rozdělají svůj stánek třeba čističi bot. Tentokrát však opustila svůj stánek, šla za pár kroků za Pavlem a stále volala: „Vidíte je? To jsou oni, služebníci Boha nejvyššího, kteří nám zvěstují spasení!“ Druhý den si počínala stejně a tak to dělala po mnoho dní.

Řeknete si, že ta otrokyně vlastně nedělala vůbec nic špatného, vždyť to, co říkala, bylo pravda. Člověk by řekl, že lepší reklamu si apoštolové ani nemohli přát. Vždyť kolik peněz taková reklama

stojí, a oni ji zde mají úplně zdarma! Jenže reklamou ani jinými podobnými triky, které mají přilákat zájem lidí, se evangelium nešíří. Jeho síla je v pravdě a lásce našeho Pána Ježíše Krista. Při pravém šíření evangelia je při díle sám Pán, jeho moc, a ne lidská šikovnost. A Pavel není nějaký kramář, který by chtěl za každou cenu prodat co nejvíc svého zboží.

A tak se nedivíme, že počínáním té dívky není zrovna dvakrát nadšený. Však si to představte, že za vámi někdo jde a hlasitě, tak aby to každý slyšel, o vás něco vykřikuje. A hlavně: Copak evangelium potřebuje podporu od nějakého věšteckého ducha? Pavlovi se to vůbec nelíbilo a začalo mu to velmi silně vadit, protože už to trvalo několik dní. Proto se rozhodl, že zasáhne. Ale nejenom kvůli sobě a kvůli evangeliu, i kvůli té samotné dívce. Vždyť ona byla otrokyní hned dvakrát!

III. DVOJÍ OTROCTVÍ

Někdo by řekl, jak úžasný dar ta dívka měla: předpovídat budoucnost! Ale to, co vypadalo jako velké obdarování, bylo ve skutečnosti otroctví. A hned dvojí.

První otroctví bylo v tom, že musela na slovo poslouchat své pány. Ona to věštění provozovala ne proto, že by ji to těšilo, ale že ji to nařizovali její páni. Lidé jí za to věštění platili (i dnes si lidé nechávají platit obrovské peníze jen za to, že jim někdo poodhalí, co je možná čeká) a ona pak svůj výdělek musela odevzdávat svým pánům.

A podruhé byla otrokem i uvnitř. Ten „dar“, který měla, jí zároveň svazoval, přímo zotročoval. Věstecký duch, který ji ovládal, nebyl dobrý, protože z ní dělal věc. Cloumal si s ní, nenechával ji v klidu, nemohla se sama rozhodovat. Nebyla svobodná, byla vnitřně svázaná.

IV. APOŠTOL UZDRAVUJE VE JMÉNU JEŽÍŠE KRISTA

To všechno dobře viděl apoštol Pavel, a rozhodl se, že ji z jejího otroctví vysvobodí.

Když opět jednou na apoštolu pokřikovala, Pavel se zastavil, obrátil se směrem k ní a hlasitě oslovil toho zlého ducha, který ji ovládal: „Ve jménu Ježíše Krista ti přikazuji, abys z ní vyšel!“ Řekl to stejně jako Pán Ježíš Kristus, když uzdravoval posedlé. A protože to Pavel řekl v jeho jménu, proto měla i jeho slova stejný účinek: Hned v tom okamžiku se s tou dívkou stala změna: byla od toho zlého ducha vysvobozena, byla uzdravena. V té chvíli jistě pocítila obrovskou úlevu, ve svém nitru byla svobodná, byla šťast-

ná. Možná vyhledávala Pavla i potom, ale teď už sama od sebe, svobodně, z vděčnosti i z touhy po Bohu a po novém životě. Zlý duch mohl být nahrazen Duchem svatým.

Osvobozena nebyla jen ta mladá žena, osvobozeno bylo celé město, protože už nikdo nesváděl na scestí lidi tímto falešným způsobem. Lidé mohli poznat, kdo je skutečným Pánem. Ale byli osvobozeni opravdu?

V. ZKAŽENÝ OBCHOD

To všechno se ovšem po pár dnech dozvěděli pánové „podnikatelé“, kterým tahle mladá žena sloužila. Už nechodila s penězi večer co večer a to jim samozřejmě vadilo. Chtěli, aby věštila dál a nosila peníze, ale ona už nemohla. Zkoušeli to po dobrém i po zlém, ale marně. A když viděli, že z toho už nic nebude, došlo jim, kdo za to může – samozřejmě je ten cizinec Pavel. Byli to pánové vcelku významní, a tak se ani nikdo nedivil, že chytili Pavla se Silasem a násilím jej dovlekli před pana soudce – úředníka římské říše.

Obžaloba zněla: „Tito lidé pobuřují naše město a ještě k tomu jsou to Židé! Rozšiřují tady mezi námi zvyky, které jsou proti Římu a my jako Římané se podle nějakých barbarů řídit nebudeme, proto je musíte odsoudit!“ Už z toho, na co se odvolávají, je jasné, že lžou. Nešlo jim ani o pravdu, ani o dobré mravy, šlo jim jen o peníze a obchody. A navíc, apoštolé jsou prý podezřelí už jenom proto, že jsou Židé. Byli to zkrátka pěkní pokrytci.

VI. POHODLNÝ PAN SOUDCE

Ale ukázalo se, že takoví jsou nejenom oni, ale i páni úředníci a nejvíce sám soudce. Správně podle práva měl soudce celé obvinění přezkoumat, aby se nestala nějaká křivda, ale to se nestalo. Pan soudce neměl nejmenší chuť si přidělovat práci. Pavel i Silas vypadali od pohledu jako cizinci, takže nehrozilo, že by se jich někdo zastal. Proto přikázal šupnout oba muže do vězení. A aby se zalíbil lidem, kteří na ně zle doráželi, přikázal ještě předtím apoštoly pořádně zbičovat. „A bude zase klid!“ Páni podnikatelé si mnuli ruce. Jenže to se milý pan soudce přepočítal, tak jako se přepočítají všichni, kdo spoléhají na sílu moci lidské.

Kolik takových chudáků skončilo ve vězení bez zastání? Kolik takových lidí se díky známostem u soudců mohlo pohodlně zbavit těch, kteří jim překáželi v obchodu a jinde? Stačilo položit pár denáreků na stůl a úředník vše potřebné zařídil! Jak se tomu říká? Je to korupce (latinsky – corruptio = porušení, pokřivení, pokažení něčeho dobrého), a proti té se musí pořádkem bojovat, protože kde

bují podplácení a kde se lidé nemohou spolehnout na ochranu svých práv, tam pořádně nefunguje ani to ostatní.

Teď se stali oběti korupce i poslové evangelia. Ale nezoufali. Je-li to v Božích rukou, pak jistě není všemu konec, říkali si. Ve vězení se modlili, a jistě se za ně modlili i ostatní bratři a sestry v tom městě. A Bůh pak něco skutečně udělal.

VII. OBČAN PAVEL ZNÁ SVÁ PRÁVA – ODVOLÁNÍ

Druhého dne poslali soudcové do vězení stráž se vzkazem, aby velitel vězení ty dva barbary propustil, jistě už zkrotli a dají pokoj. „Žalářníku, máš ty dva vězně hned propustit!“

Jenže to netušili, jak je Pán v noci zázračně osvobodil. Koho má ta stráž před sebou teď, to nejsou dva spoutaní zkroušení vězni. Před nimi stojí Pavel a Silas, bez pout, docela volní a klidní. Třeba nás napadlo, když je Bůh v noci vysvobodil, že toho mohli využít a raději rychle odejít do jiného města – kdoví, co si zas soudní úředníci proti nim vymyslí. Jenže oni přece nejsou žádné zločinci, kteří by museli utíkat před spravedlností, jejich svědomí je čisté, a tak zůstali na místě. Ať se prosadí spravedlnost. I v tomto městě!

Proto zůstali na místě a soudcům poslali tento vzkaz: „Nás občany slavné římské říše nechali pánové zbičovat a ponížili nás před všemi lidmi tohoto města, pohanili naše dobré jméno, a teď by se nás chtěli zbavit pěkně v tichosti? Tak to jim teda neprojde! Známe svá práva a na ta se dnes odvoláváme! Žádáme, aby páni soudcové ihned přišli a omluvili se nám veřejně tím, že nás z města vyvedou oni sami.“ Vidíte, jak je dobré znát svá práva?

Když to služebníci vyřizovali, dostali soudcové náramný strach. Každý římský občan měl právo na řádný soud, a když s rozsudkem nebyl spokojen, měl možnost se odvolat k vyššímu soudu, ba až k samotnému císaři! To oni nedodrželi, a teď byli v maléru! Stačí maličko, přijdou o své postavení a ještě budou potrestáni.

To soudcům došlo, a tak skutečně osobně šli do smradlavého vězení za oběma apoštolý, se sklopenými hlavami se jim omluvili, prosili je, aby jim to odpustili, aby to na ně nikde nehlásili, sami je vyvedli z vězení a velmi zdvořile je žádali, aby opustili město. Apoštolé na ně nebudou žalovat, ale určitě udělali správně, když se rozhodli dát nespravedlivým soudcům výchovnou lekci – nejen pro vlastní zadostiučinění, ale i proto, aby propříště ti úředníci byli spravedliví i k jiným.

VIII. RADOST NAD MOCÍ EVANGELIA

Pavel a Silas vyšli z vězení a šli do domu Lydie, kam za nimi přišli

i ostatní lidé z církve. Všichni měli obrovskou radost. Už si asi mysleli, že to s Pavlem i Silasem dopadne zle. A teď je zase mají u sebe a slyší od nich slova povzbuzení: „Nebojte se! Pán s vámi zůstává a povede vaše kroky, tak jako naše. V evangeliu je moc!“ Pak se apoštolé rozloučili a odešli na další místo.

Nebylo to poslední Pavlovo utrpení pro Kristovo jméno. Bude jich následovat ještě více, ale Pán mu dá útěchu i sílu, aby pronesl „hořící pochodeň“ evangelia až do samotného středu římské říše – až před císaře do Říma.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, prosíme tě za všechny, kteří nesou poselství spásy druhým lidem, zejména za ty, kteří se přitom setkávají s překážkami. Věříme, že tvé evangelium je mocné a že je v něm pomoc a spása pro všechny lidi. Pro ty, kteří mu naslouchají rádi, i pro ty, kteří šíření evangelia brání. Smiluj se nade všemi. A také tě prosíme, nechť se všude ve světě prosazuje i docela obyčejná lidská spravedlnost. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Za co se může člověk dostat do vězení? (Nechte děti jmenovat a povzbuďte je k rozhovoru, co vnímají jako spravedlivý trest). Dá se něco dělat, když se člověk ocitne ve vězení nespravedlivě? (odvolat se, mediálizovat ten případ, psát petice na příslušná místa...)
- Viděli jste někdy reportáž z věznic? Jak to tam vypadá? (Mučení ani ponižování vězňů není povoleno, existují mezinárodní úmluvy o tom, jak zacházet s vězni a nesmějí se porušovat).
- Co nám dává odvalu snášet nepříjemné věci, ústrky, nespravedlnost, tresty...?
- Jaká rizika mohou kvůli víře potkat křesťany v naší svobodné společnosti, kde se kvůli vyznání nezatýká a nezavírá do vězení?
- Slyšeli jste někdy o „stanových misiích“, nebo o misijních megashow, kde jsou pomocí amplionů oslovovány tisíce lidí, aby se rozhodly pro víru v Ježíše? Myslíte, že je to vhodný způsob, jak pozvat lidi ke křesťanské víře?
- Kdo v dnešní době funguje jako ta věštkyně z města Filipis? Meteorologové, moderátoři bulvárních pořadů, Svědkové Jehovovi, církve, pokud nevěrohodným způsobem předkládá zvěst o Kristu a křesťanské postojе soudobé společnosti...?
- Víte, že v řadě zemí musí přistěhovalci čekat na udělení státního občanství dlouhá léta a že vůbec není samozřejmé, že ho dostanou?
- Který dokument potvrzuje naše státní občanství? (občanský průkaz, cestovní pas)
- Znáte nějakou prorokyni nebo soudkyni ze Starého zákona? (Chulda – 2Kr 22, 14; Debora – Sd 5)
- Víte, že naše církev má kazatele, kteří pracují jako duchovní ve věznicích? Slyšeli jste něco o jejich práci?

POBUŘUJÍ CELÝ SVĚT! 11.2.2007

Sk 17,1-15 2. neděle před dobou postní

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 119,89+95 — Věčně, Hospodine, stojí pevně v nebesích tvé slovo. Svěvolníci na mě čekají, aby mě zahubili, já se snažím porozumět tvým svědectvím.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 17,1-4 (1Te 1,1-7)

PÍSNĚ

Z přetěžkého kříže (EZD 695); Jděte po všem světě (BTS 86); Příklad již, přijď Duchu Stvořiteli (BTS 34, S 278); Aj, Pán kraluje (EZ 353); Můj Pán všechny svolá (BTS 92, S 193); V nebi je trůn (S 360); Volný jsem (S 375); Má duše Boha velebí (BTS 29, S 176); Pán Bůh je síla má (EZ 182, BTS 42); Svobodu nám dá (S 317)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– o potížích v Tesalonice píše i apoštol Pavel (1Te 2,14). Pavel zde káže po tři soboty – působil zde rozhodně více než tři týdny – to prozrazují jeho dva listy do Tesaloniky. Obeznamnost se sborovými problémy a důvěrný tón dopisu prozrazují, že zde pobýval delší čas. Autor Skutků zde píše jen o tom nejdůležitějším a ve zkratce.

– **v Tesalonice začal Pavel kázat v synagoze** – to byl jeho nejčastější způsob navázání kontaktu s lidmi v každém novém působišti (9,20; 13,5.14; 14,1; 17,10.17; 18,4; 19,8). Zázemí však pravidelně nalezl spíše u bohobojných (Jásona) než u rádných členů židovské obce.

– **Pavlův způsob kázání – výklad starozákonních míst** – odpovídá způsobu práce s Písmem, jak jej provozovali tzv. učitelé (Sk 13,1). Ti neučili číst a psát, ale vykládali starozákonní místa a ukazovali na naplnění sz. zaslíbení v Ježíši Nazaretském. Křesťanské zvěstování je všude artikulováno pomocí Písma (tedy SZ). Způsob Pavlovy argumentace v některých rysech, včetně obvinění (viz 13,15nn), odpovídal zřej-

mě kázání Petrovu (2,14n aj.) – proto vyvolává u členů tesalonické židovské obce – podobně jako v jeruzalémském prostředí – odpor a pronásledování. V berojské synagoze (v. 11) k takovému střetu nedochází.

– **židé přístupní a nepřístupní** – Lukášovo evangelium zachycovalo stupňované odmítání Ježíše Krista jeho lidem až po pašije (Lk 23,13-13) a ve Skutcích je protikřesťanský postoj židů trvalým tématem (5,33; 7,54nn; 13,45.50; 14,2-5; 17,5-8; 17,13; 18,6.12n aj.). Proto byl Pavel často viněn z antisemitismu. A opravdu ukazuje, že odmítání spásy bylo pro židy příznačné už v minulosti (viz Štěpánovu řeč ve Sk 7,25.35.51-53). Ve skutečnosti jsou ale podle Lukáše Židé rozdělení (Sk 28,25): jedni se stali křesťany a naplnilo se na nich poslání Izraele (poslání být svědectvím ostatním národům), a druzí dosud setrvávají ve své zatvřelosti

– **pravým králem je Ježíš** – na základě tohoto tvrzení dochází stále k nedorozuměním. Ten, kdo nasadil vlastní kůži, dal všanc svoje pohodlí a jistoty – a stálo ho to život (Mesiáš), a také ti, kdo tuto cestu zvěstují jako

možnou a dobrou – jsou prý **narušitelé pořádku**. Křesťané – stejně jako Lukáš – budou muset neustále dokazovat, že nehodlají podkopávat autority státní, že jsou ovšem pro jiná měřítka ve státě a společnosti. Pro svou věrnost evangeliu neustále hovoří a jednají jinak, než je obvyklé ve společnosti a než očekává státní moc.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– naše vyprávění o pronásledování ze strany židovské obce nesmí vydávat tento postoj za všeobecný a sklouznout k antisemitismu, který tak omlouvá pozdější kruté pronásledování Židů v křesťanských královstvích středověku a novověku.

Nejde jen o závist, že křesťanů přibývalo, ale i o hněv (17,5): mnozí členové židovské obce považovali Pavla a křesťany za zhoubece židovského vyznání a jejich vydobytého náboženského a společenského postavení. Proto se v žalobě od křesťanů distancují a označují je za rozvrzatníky římských pořádků (vv. 6-7).

3. METODICKÉ POKYNY

K PRACOVNÍMU LISTU:

K doplnění obrázku je tentokrát třeba, aby děti příběh znaly. Práci s ním tedy zařadte až po vašem vykladu. (Popřípadě je možné, aby děti měly obrázek před sebou při vašem vyprávění a dokreslovaly si jej průběžně při něm.) Dokreslení obrázku je tentokrát trochu náročnější, můžete o něm tedy nejprve s dětmi společně hovořit. Nejdřív se ptejte, co vedlo ke sročení v Tesalonice a čím tam protestující dav argumentoval (zárlivost, závist, konkurence; všude pobuřují, porušují zákony...). Podle rozhovoru doplňte transparenty tesalonických. Potom se ptejte, proč byli v Beroji Židé přístupnější. Tuším proto, že co je správné, nerozhodovali sami, ale zkoumali každý den v Písmu, zda to

tak je. Děti mohou do města nakreslit, jak někdo zkoumá v Písmu.

4. POMŮCKY:

– obrázek věrozvěstů (třeba Cyrila a Metoděje), transparenty, jaké se používají na demonstraci, mapy.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) Pro Teofila:

Teofil by mohl přijít s pochybností, jestli evangelium přečká i ve světě, kde jeho zvěstovatele nečeká otevřená náruč, kde mu odpůrci hážou klacky pod nohy. Odpovědi Lukáše je dnešní oddíl: navzdory nepřijetí se evangelium šíří, a někdy právě to nepřijetí vede k další cestě zase jinam.

b) pro mladší, střední a starší věk:

Víte, jak se dostala zvěst o Ježíši Kristu až k nám, do naší země (potazmo našeho města, vesnice)?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Pavel vykládá Starý zákon v Tesalonice
- III. Jáson obžalován z pobuřování a jeho propuštění
- IV. Židovská obec v Beroji přijímá Pavla vstřícněji
- V. Závěr nad pracovním listem

b) poznámky a osnova pro **střední a starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Pavel vykládá Starý zákon v Tesalonice
- III. Jáson obžalován z pobuřování a jeho propuštění
- IV. Židovská obec v Beroji přijímá Pavla vstřícněji
- V. Závěr nad pracovním listem

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Slyšeli jste o Cyrilovi a Metodějovi? Pokud říkáte, že jsou to po-

stavy z našich dějin, máte pravdu. Byli tak významní, že mají svůj svátek i v našem kalendáři, a ten den bývá dokonce volno. Rodiče nemusí do práce a vy, kdybyste neměli prázdniny, tak byste nemuseli vstávat a jít do školy. Svátek Cyrila a Metoděje si připomínáme totiž 5. července.

Čím byli tak důležití? Byli to lidé, kteří v 9. století přišli do naší země, aby zde šířili křesťanskou víru. Byli to Řekové, ale znali slovanský jazyk. Proč tím dnes naše povídání začínáme? Cyril a Metoděj k nám přišli ze Soluně, z někdejší Tesaloniky. Z té Tesaloniky, kde na svých misijních cestách pobýval apoštol Pavel. Právě on tam spolu se svým pomocníkem Silasem založil křesťanský sbor. O tom, jak k tomu došlo, si budeme vyprávět.

II. PAVEL VYKLÁDÁ STARÝ ZÁKON V TESALONICE

Pavel a Silas se rozhodli opustit Filipis. Jejich pobyt v tom městě byl docela dramatický. Jistě si vzpomínáte na to, co tam zažili, jak se dostali do vězení a jak z něj zase vyšli ven... Když z tohoto města odcházeli, měli všechny tyto události v čerstvé paměti a říkali si, co asi přinese jejich působení na dalším místě.

Tím místem, na které z Filipis dorazili, byla Tesalonika. Toto město existuje i dnes a na mapě Řecka byste ho našli pod názvem Soluň. V Tesalonice měli svou synagogu Židé. V ní se scházeli každou sobotu k bohoslužbám.

Pro Pavla a Silase byla Tesalonika novým městem. Nikoho tu neznali, ale tak jako i na jiných místech šli nejdříve do synagogy. Doufali, že právě tam najdou někoho, kdo jim poradí, kde by se v tomhle cizím městě mohli ubytovat. Povedlo se, do svého domu je přijal muž jménem Jáson. Najít zázemí bylo důležité, ale ještě důležitější bylo zvěstovat v Tesalonice evangelium. Proto sem přece přišli. Pavel pak tři soboty po sobě četl v synagoze z Bible. Předčítal o Božím služebníkovi, který bude hodně trpět, zemře, ale potom vstane z mrtvých. Přitom vysvětloval, co to znamená a jak se ta slova naplnila v Ježíši Kristu. On je ten Mesiáš, o kterém mluvili proroci. Vyložit to, co je v Bibli napsáno, ať už je to příběh či něco jiného, je moc důležité.

Pro Židy je až dodnes svátečním dnem právě sobota. Na rozdíl od Židů se my křesťané scházíme v neděli. Dovedli byste říci, proč? Protože právě v neděli byl Ježíš Kristus vzkříšen z mrtvých. Podobně jako Židé čteme společně z Bible a farář či někdo jiný se to snaží vyložit. Připomínáme si, co Ježíš Kristus říkal a dělal, jeho dílo záchrany, i jeho smrt i vzkříšení z mrtvých. I to, že je mezi námi přítomen v Duchu svatém a jednou opět přijde.

Pavel vykládal Bibli velmi poutavě, mluvil o Ježíši Kristu a dával do souvislostí věci, které předtím nikoho moc nenapadly. Někteří tím byli velmi osloveni. Přemýšleli o tom, zvažovali to a nakonec se rozhodli k Pavlovi a Silasovi připojit. Jinými slovy: přijali křesťanskou víru. Byli mezi nimi někteří z Židů, také mnozí Řekové a dokonce i nemálo žen z významných rodin.

Mnozí z posluchačů však s Pavlem a s jeho výkladem nesouhlasili a velmi se na něho rozzlobili. Byli hněvem a také závistí přímo naplněni. Proč? Ta závist pramenila nejspíš z toho, že Pavel a Silas dokázali vyložit Bibli způsobem, který lidi oslovoval, získával další a další stoupence, takže křesťanů přibývalo. A ten hněv? Nejspíš se hněvali proto, že v Pavlovi a Silasovi a dalších křesťanech viděli nepřátele, kteří přinášejí něco nového, ohrožují staré pořádky a ničí posvátné tradice.

Nezůstalo však jen u hněvu a závisti. Pavlovi odpůrci se pokusili proti nim zakročit. Domluvili se s několika ničemnými, všehochopnými lidmi z ulice a s jejich pomocí vyvolali srocení davu. Tak to alespoň napsal Lukáš ve svém spisu pro Theofila. Zkrátka svolali demonstraci proti Pavlovi a Silasovi. Celé město bylo vzhůru, lidé napjatě očekávali, co se z toho vyvine.

II. JÁSON JE OBŽALOVÁN, DOSTÁVÁ SE DO VĚZENÍ A PAK JE PROPUŠTĚN

Kde však Pavel se Silasem jsou? Nepřátelé předpokládali, že se skrývají právě u Jásona, a tak celý ten dav poštvaných a pobouřených lidí zamířil k Jásonovu domu. Tam je však nenašli. Chytili tedy alespoň Jásona a několik dalších křesťanů a vlekli je k představitelům města. Protestovali proti tomu, že Pavel a Silas vůbec do jejich města přišli, že narušili veřejný pořádek, že nedodržují platná nařízení... Jak tam tak stáli a skandovali různá hesla, každý si nějak přísazoval: „Pobouřili celý svět! Nechceme je tady! Nejsme jako oni! Porušují císařova nařízení! Ježíš není pravým králem!“

Taková slova poděsila představené města. Rozhodli se, že Jásona a několik dalších lidí pro jistotu zatknou a uvězní. Propustili je, až když Jáson a ostatní zaplatili záruku, a ta jistě nebyla malá. Tím se situace trochu uklidnila.

III. ŽIDOVSÁ OBEC V BEROJI PŘIJÍMÁ PAVLA VSTRÍCNĚJI

Ještě té noci se tesaloničtí křesťané sešli a radili se, co dál. Je jasné, že Pavlovi a Silasovi začíná jít o život. Bude lepší, když město opustí. Rozloučili se s nimi a vypravili je na cestu do Beroje. Tam

je snad přijmou lépe. A tak se Pavel se Silasem ještě v noci vydali na cestu.

Když tam přicestovali, šli podobně jako předtím v Tesalonice nejprve do synagogy. Židé v Beroji byli mnohem přístupnější než ti tesaloničtí. O tom, co je správné, nechtěli rozhodovat jen oni sami, ale raději zkoumali v Písmu, jestli je to tak, jak jim Pavel říká. Každý den otevírali Bibli, srovnávali její text s Pavlovým kázáním, a tak se stalo, že mnozí z nich přijali evangelium s velkou dychtivostí. Byli mezi nimi Židé i Řekové, obyčejní lidé, ale i vznešení mužové i ženy. Tak je tomu i dnes, protože křesťanská víra je pro každého.

Po čase se však o Pavlově působení v Beroji dozvěděli i Židé z Tesaloniky. Jejich zloba proti Pavlovi byla tak velká, že se vypravili až do Beroje a i tam začali lidi pobuřovat. Protože byl jejich hněv namířen hlavně proti Pavlovi, křesťané rozhodli, ať Pavel raději z města odejde a ve své práci pokračuje na jiném místě. U nich ať zůstane jen Silas a Timoteus, ti se k Pavlovi připojí později. Tak se také stalo.

IV. ZÁVĚR NAD PRACOVNÍM LISTEM

Vyprávěli jsme si, co Pavel se Silasem prožili při svém působení v Tesalonice a Beroji. Dvě města, ale různé přijetí... Jak reagovali Tesaloničtí a jak Berojští? Co dělali jedni a co druhí, když slyšeli Pavlovo kázání o Ježíši? Kteří z nich byli přístupnější a zase naopak uzavřenější? V čem byl mezi nimi největší rozdíl? Na čem se to ukázalo?

Rozdíl mezi dvěma městy je naznačen i na dnešním pracovním listu. V Tesalonice lidé demonstrují proti apoštolům. Mají transparenty, jako je mívají lidé při demonstracích. Určitě si dokážete představit, co na těch transparentech měli napsáno; podle toho můžete obrázek doplnit. Všimněte si také městských bran. Tesalonika ji má zavřenou, na vratech je velká petlice a zámek. Brána do města Beroa je naopak otevřená dokořán. A co dělali Berojští? Byli podobně jako ta brána otevření pro to, co nového se ještě mohou dozvědět o Pánu Bohu a jeho jednání s lidmi. Proto každý den zkoumali Písma, četli si Bibli a přemýšleli, jestli to odpovídá tomu, co jim říkal Pavel... To už dokreslíte sami.

Přijetí apoštolů a jejich kázání o Ježíši Kristu bylo v Tesalonice a v Beroji různé. Stejně i dnes lidé různě reagují na slova o víře, o Bohu, o Ježíši Kristu. Někdo je velmi rychle odmítne, druhý je otevřenější, začte se do Bible a přemýšlí o tom, co v ní čte i co slyší od nás křesťanů.

Něco však bylo oběma městům společné. Víte co? Tam i tam se našli lidé, kteří v Pána Boha uvěřili, začali žít podle příkladu Ježíše a spolu s dalšími tvořili společenství církve. Tak vznikly i sbory v Tesalonice a Beroji.

MODLITBA

Děkujeme, Pane Bože, za to, že si evangelium našlo cestu z Tesaloniky až k nám. Děkujeme za všechny, kteří si ho nenechali pro sebe a předali ho dál. Prosíme, dávej nám otevřenost a posiluj naši víru. Probouzej v nás touhu znát Bibli a přemýšlet o tom, co se v ní píše. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Víte, co nás spojuje s Židy? A co rozděluje? Je to na překážku vzájemnému soužití?
- Víte, že se lidé dostávali do vězení za to, že byli jiného přesvědčení než soudci a vládcí jejich země?
- Může vyznání, že Kristus je pravý král, ohrozit císaře, krále, vládu, presidenta, úředníky na ministerstvu, starostu? Jak se chovají ti, kteří považují Ježíše Nazaretského za pravého krále? Má to dopad na výše zmíněné lidi? Má to vliv třeba na redaktory, režiséry atd.?
- Víte, co znamená slovo militantní?
- Myslíte si, že apoštol Pavel všude, kam přišel, vyvolával jen rozruch a nepokoje?
- Ježíš – pravý král – vzbuzoval také jen radost, nebo i nepokoj? A u koho?

HLEDEJTE BOHA, DOKUD BLÍZKO JEST Sk 17,16–33

18.2.2007

masopustní neděle

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 40,17 — Ať jsou veselí a radují se z tebe všichni, kteří tě hledají; ať říkají stále: „Hospodin je velký“ ti, kdo milují tvou spásu.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 17,16-20 (1K 1,21-25)

PÍSNĚ

Z přetěžkého kříže (EZD 695); Neskládejte v mocných naději (EZD 632/1.2); Jděte po všem světě (BTS 86); Jezu Kriste, štědrý kněze (EZ 308, BTS 76); Pán z mrtvých vstal (S 243, Aj, Pán kraluje (EZ 353); V nebi je trůn (S 360); Pane, dnešek je den chvály (EZ 442, S 246); Kde, Pane, jsi (S 143)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Athény** sice již měly období svého největšího rozkvětu za sebou, ale stále byly významným městem, kde kvetla vzdělanost. Pavel tu zvěstuje a střetává se s filozofy, kteří byli zvědaví na „novinky“ (v. 21 – tak překl. Žilka).

– **filosofové** – Pavel se s filozofii zřejmě obeznámil za svého nuceného pobytu v Tarsu, kde byly filozofické školy. Pavel ve svých listech též přejímá z řecké filosofie některé termíny (svědomí aj.), které ve starém zákoně nenajdeme a úderně zvěstuje právě s jejich pomocí. Nebyl to Pavel, kdo zakázal filosofii, až r. 529 „křesťanský“ vládce Justinian I. zavřel v Athénách filozofické školy.

– **nové učení** – je možné, že apoštola Pavla vedou potom na Areopag proto, zda přece jen nekáže jakési „novoty“ – nezavádí „nové“, cizí bohy – „co nám vykládáš, zní velice podivně“ (v. 20).

– **Areopag** nebyl stadión, ani veliké prostranství – ale malá a významná budova, kde se dříve scházela stará aristokratická rada. Ta měla na starosti věci správní a soudní. V době Pavlově zde mohla být – malým počtem

členů – posuzována oprávněnost Pavlova zvěstování. Pavlovo kázání není misijním neúspěchem před „narvaným stadiónem“. Pavel přesně volenou argumentací dosáhne toho, že vyhmátne z nauky protivníků to, co je přivede k reakci: někteří se smějí, jiní to považují za nezajímavé, jiní chtějí další lekci, jiní uvěří (17,34). Pavel neblábolí o všem možném.

– **Pavlova řeč** – je poslední z lukášovských misijních řečí. Je tu zároveň řeč o Bohu jako o Otci lidí (v. 28) a zároveň je to Bůh, který skrze Ježíše Krista bude soudit celý svět. Příbuznost s lidmi je pojímána nově: Bůh Otec je tu jako soudce, jako patriarchální otec, na němž závisí celá lidská rodina. Lidskost člověka ovšem zůstává nenaplněna, a to proto, že člověk Boha nehledal (viz v. 27). Adolf von Harnack upozornil, že řeč na Areopagu má podobnou strukturu jako stručný náčrt misijní řeči z 1Te 1,9n. Lidé se mají odvrátit od model k živému Bohu a přes všecku příbuznost s Bohem jsou voláni na soud, kde je klíčovou postavou právě Ježíš. V řeči na Areopagu je označen jako muž ustanovený od Boha (v. 31). Tím je podtrženo napětí mezi odcizenou

lidskostí lidí a pravou lidskostí Ježíšovou, která je měřítkem toho, co může před Bohem jako jemu příbuzné obstát. Je tu nově interpretován důležitý rys křesťanské zvěsti – tím je klíčové postavení Ježíše na konci věků. Bůh, jako soudce světa je tu spjat s jedinečnou postavou Ježíšovou. Skrze Ježíšovo vzkříšení Bůh *všem lidem o tom přinesl důkaz* (v. 31b). Prakticky to znamená, že jej nejen osobně rehabilitoval, nýbrž že také ratifikoval celé jeho zvěstování a učení. Bůh, který bude soudit svět, je pro Ježíše Krista lidem blízký (viz Pokorný, P., *Vznešený Teofile*, str. 92-93).

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– připomeňte dětem, že v Athénách židé Pavla neodmítali. V Athénách ke konfliktu nedošlo, ačkoli kázal v synagoze i na náměstí (Sk 17,16)

– **znepokojení z modlářství** (Sk 17,16) nelze přičíst nějaké nesnášenlivosti, která je občas vyčítána právě prorokům. Proroci odmítali ideologizování náboženství, odmítali uctívat bohy vítězů, asyrských či jiných. Často připomínaný Eliáš (pobití baalovských kněží) není typem nesmiřitelného xenofoba nebo fundamentalisty – jde o něco jiného (viz např. P.Coelho, *Pátá hora*). Pavlovo rozhořčení se týká společensko-náboženských důsledků, které vyplývají z úcty k určitým božstvům. Epikurejští a stoičtí filosofové také ukazovali za uctívání těchto božstev. Podobně již Plátón byl znechucen nepřikladným jednáním některých ústředních božstev řeckého panteonu a nedoporučoval vyprávět dospívající mládeži mnohé náboženské příběhy. Pavlovo znepokojení modlářstvím se jeví jako legitimní prorocký rys jeho zvěstování, lze ho považovat za projev odpovědnosti vůči ostatním národům. Pokud se ke znepokojení nepřidá státní moc a nezačne násilně očišťovat a pověřovat k násilnému přijímání správné konfese, pak je znepokojení modlářstvím legitimním rysem zbožnosti.

– z Pavlova vystoupení v Athénách

bychom neměli vyvozovat, že Pavel zvrhuje veškerou filosofii, že pro ni má jen výsměch. Filosofické vzdělanosti – některých terminů i citátů – využívá i ve svých dopisech. Biblický universalismus neztrácuje vše, co nemá církevní posvěcení. Bibličtí svědkové, a tedy i Pavel, však odmítají vše, co člověka znelidštuje a rozkládá. – Pavel se chytře brání proti nařčení, že přináší novoty. Odkazem na oltář „neznámému bohu“ se zaštiťuje proti podezření, že rozvrací Athény něčím novým. Mluví o někom, koho už dávno mohli uctívat. Starověk byl zásadně konzervativní. Novota zaváněla rozvratem, neznámem, nebezpečím, svévolí, bezbožností. Nikoli kosmická harmonie a uměřenost, ale abrahamovský či mojžišovský exodus; nikoli odvěké ideje a kosmický rozum, ale nové srdce či nová smlouva v srdci; nikoli věčný, ale stvořený svět; nikoli nesmrtelná duše a převtělování duší, ale totální smrt a vzkříšení – to byly novoty, které byly podezřelé, směšné, nerosozumitelné, někomu však ke spasení. Právě proroci dovedli využít ke zvěstování staré i nové představy a adresně pak svou zvěst zaměřili do situace posluchačů (tím se ovšem vyznačovali i učitelé moudrosti a někteří zákoníci, tj. učedníci království nebeského: Mt 13,52.) Nemluvili odtaziťe, nadčasově, a posluchači byli vyprovokováni k rozhodnutí a odpovědi (pro či proti).

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Opět je možné práci s obrázkem začít nebo do ní svůj výklad vyústit: Na začátku prostě děti požádáte, aby na levou polovinu obrázku namalovaly sebe. Zeptejte se jich potom, zda by přišly na to, proč měly nakreslit sebe pod nápis neznámému Bohu a na druhé straně jsou ty sochy, symboly a chrámy. Nevím, zda děti na něco přijdou, ale vy odpovědi hned nehodnoťte ani neodpovídejte, ale vyprávějte jim o Pavlově kázání v Athénách s tím, že jim to vyprávění snad napoví. Po vyprávění se jich zeptejte stejně, jestli by na to teď už

přišli. Záměrem obrázku je vyjádřit, že skutečný Bůh je ten, kterého neznáme a proto ho nemůžeme ani nemáme vyrábět, ale svojí důvěrou a jednáním máme naplňovat život, který nám dal podle způsobu Ježíše Krista (pravým prostorem úcty k Bohu je náš život).

K tomu také můžete dojít ve svém výkladu a obrázek s dětmi dokreslit na závěr, aby si tak význam vyprávění znázornily.

Nejmenší děti také můžete vyzvat, aby se nakreslily a druhou polovinu obrázku vybarvily. Pak se jich ptejte, která polovina obrázku jim připadá hezčí a bohatší. Možná děti řeknou, že bohatší jsou pestře vybarvené sochy a chrámy. Na to lze dobře navázat výkladem o sebevědomí a posměchu athénských zbožných, kterým Pavlova důvěra připadala nedovzdělaná a chudá. Právě ta ale skutečnému Bohu odpovídá.

4. POMŮCKY:

– obrázek filosofa, Atén

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

Teofilovy otázky mohou směřovat podobným směrem: Co je to být moudrý? Co je moudrost? Kdo je opravdu moudrý? Jsou moudří ti, co se pojmenovávají jako „milovníci moudrosti“ – filosofové? Co když jsou si už jisti svou poznanou moudrostí, a další nehledají?

Lukáš odpovídá příběhem apoštola Pavla, který se uměl s athénskými filosofy bavit tak, že upozornil na to, že už nic nehledají. Že mají ve městě pěknou náboženskou sbírku, ale Boha už přestali hledat. – To je pro něj pravá moudrost.

b) pro mladší, střední a starší věk:

Víte, kdo je mudrc? Co dovede? (Mudrc ovšem jen „nemudruje“, dělá něco praktického právě prostřednictvím své moudrosti. O kterém králi se říkalo, že je moudrý? Znáte jak a kdy se zachoval moudře? Choval se moudře po celý život?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Pavel káže v athénské synagoze a na náměstí
- III. Pavel káže na Areopagu
- IV. Pavel sklízí u některých posměch, někteří uvěří
- V. Tajemství vzkříšení otvírá dveře k záchraně

b) osnova pro **střední a starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Pavel káže v athénské synagoze a na náměstí
- III. Pavel káže na Areopagu
- IV. Pavel sklízí u některých posměch, někteří uvěří
- V. Tajemství vzkříšení otvírá dveře k záchraně

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Už jste někdy slyšeli slovo filosofie? Toto slovo znamená „láska k moudrosti“. Filosofové jsou lidé velmi vzdělaní a přemýšliví. Kládou nejrůznější otázky a usilují o stále větší poznání. Filosofie se vyučuje na universitách, filosofové píšou moudré knihy, občas i vystupují v televizi či rádiu, aby pověděli svůj – tj. filosofický – pohled na nějakou otázku či problém. Filosofům se vyplatí naslouchat, pokud si ovšem nemyslí, že „snědli všechnu moudrost světa“. To si však opravdu moudří filosofové nemyslí (jen ti hloupi...); ti moudří si totiž uvědomují, že i oni sami toho pořád ještě

hodně nevědí, a že jsou omylní a chybuující lidé, tak jako všichni ostatní.

II. PAVEL KÁŽE V ATHÉNSKÉ SYNAGOZE A NA NÁMĚSTÍ

Vzpomínáte si, ve kterých městech jsme Pavla a Silase potkali posledně? Ano, byla to nejprve Tesalonika a pak Beroa. Z obou míst však museli odejít dříve, než plánovali a chtěli, protože jim tam hrozilo nebezpečí. Možná si vzpomenete, že nejprve odešel z Beroje Pavel sám, Silas a Timoteus až později.

Dalším městem, ve kterém chtěli kázat o Ježíši Kristu a založit nový sbor, byly Athény. Ty tehdy byly velmi známým a významným místem. Město proslulo především krásnými domy, památkami a uměním. A také tím, že v něm žili mnozí filosofové. V Athénách se nacházela celá řada pohanských chrámů, kde lidé uctivali nejrůznější bůžky a modly.

Sem tedy přišel apoštol Pavel. Zatímco tu čekal na své spolupracovníky, procházel město a byl překvapen, s čím vším se tu setkává. Jednou věcí však byl přímo znepokojen. Čím? Tím, kolik je tu modlářství. Lidé uctivali nejrůznější sošky a věci, které toho nebyly vůbec hodny. Bylo mu smutno z toho, že hledali pomoc a posilu tam, kde žádná není.

Podobně jako na předchozích místech, i tady vyhledal Pavel židovskou synagogu a také v ní promluvil. Každý den však trávil dost času i na athénském náměstí. Tam totiž přicházelo mnoho lidí, také různí filosofové a jejich žáci. Pavel s nimi rozmlouval. O čem? Nepochybně o víře v Boha i v Ježíše Krista. Athéňané poznali, že Pavlovo kázání je něco nového. Někteří s ním byli rychle hotovi: označili ho za nedovzdělance. Udělali si o něm svůj úsudek a nic víc už slyšet nechtěli. Mávli nad ním rukou a šli dál. (To bylo pořád ještě lepší, než na těch minulých místech, kde byl Pavel do slova v ohrožení života.)

Jiní však Pavlovi naslouchali. Byli zvědaví na novinky v učení, přemýšlení a filosofování. Ti Pavla zavedli na Areopag. To byla malá, ale významná budova na skalnatém pahorku, kde se vykonávala soudní a jiná zasedání. Tady chtěli Athéňané Pavla vyslechnout a posoudit jeho učení.

III. PAVEL KÁŽE NA AREOPAGU

Na Areopagu se shromáždila pěkná skupina dychtivých posluchačů, kteří byli zvědaví, co nového od Pavla uslyší: "Rádi bychom se dověděli, jaké je to tvé nové učení, které šíříš. Vždyť to, co nám vykládáš, zní velice podivně. Chceme se tedy dovědět, co to je."

Podarí se Pavlovi ty přemýšlivé Athéňany oslovit? Podarí se mu přiblížit jim evangelium?

Pavel měl svou řeč dobře připravenou. Začal tím, co spatřil, když se procházel po posvátných místech v Athénách. Objevil tam oltář s nápisem: „Neznámému bohu“. Jistě si Athénští ten oltář vybavili. Pavel jim řekl: „Tohoto Boha, kterého sice již uctíváte, ale ještě neznáte, vám teď přiblížím.“ Nejprve jim řekl, že tento Bůh je jiný než ti, kterým tu v Athénách nastavěli tolik chrámů. On nebydlí v chrámech, které postavil člověk. Nepodobá se ničemu, co vyrobila lidská ruka. Není závislý na tom, co pro něho lidé udělají. Naopak, on sám stvořil všechno, co je. Z jeho ruky vyšel člověk a celé lidstvo, on také na světě všechno připravil, aby tu lidé mohli dobře žít. A kdyby jen trochu přemýšleli, mohli pochopit, že to všechno nevzniklo samo od sebe, mohli hledat Boha a snad ho i nalézt.

Athéňané poslouchali, bylo to sice jiné, než byli zvyklí, ale zatím nic nenamítali. Ano, ten oltář neznámému bohu přece dobře znali, že by na tom křesťanství přece jen něco bylo? Jenže to ještě Pavel neřekl to hlavní. To přijde teď, když se dostane k tomu nejdůležitějšímu, k Pánu Ježíši Kristu. „Bůh, kterého vám zvěstuji, je spravedlivý Soudce, který bude soudit celý svět, každého člověka. On je však také milosrdný Otec; je připraven prominout lidem jejich dřívější nechápavost, když se k němu obrátí. Proto, abyste ho i vy mohli poznat, poslal na zem svého Syna Ježíše Krista. A právě on, a nikdo jiný, bude svět soudit. Na důkaz toho Bůh Ježíše vzkřísil z mrtvých.“

Pavel nechtěl zamlčet z křesťanského poselství to nejdůležitější. To, co i jeho samého velmi ovlivnilo a zcela změnilo jeho život. – Uvěří tomu i Athéňané?

III. PAVEL SKLÍZÍ U NĚKTERÝCH POSMĚCH, NĚKTEŘÍ UVĚŘÍ
Athéňané poslouchali Pavla se zájmem. Ale když začal mluvit o Ježíšově vzkříšení z mrtvých, tak většina ztratila zájem a přestali poslouchat. Někteří se tomu začali přímo vysmívat. Další říkali, že si Pavla rádi poslechnou, ale až příště, až někdy jindy. Byli však i takoví, kteří vzali Pavlovo kázání vážně, uvěřili v Ježíše Krista a přidali se k právě vznikajícímu athénskému křesťanskému sboru.

Ne všechna Pavlova kázání padla na úrodnou půdu, ale přece jen se vždycky našlo aspoň pár takových, u kterých se slovo evangelia uchytilo, začalo růst a po čase přineslo užitek. Nepřipomíná vám to jedno z Ježíšových podobenství? Víte, které? Podobenství o rozsévači. Ježíš v něm přesně vystihl to, co teď, o několik desítek let později, zažívá Pavel a po něm mnozí další. Slovo evange-

lia, které člověk předává dál druhým lidem, se setkává s přijetím i nepřijetím, někdy dokonce i s posměchem. Má však cenu se o ně podělit, stačí, když je přijme třeba jen jeden člověk, už to je veliká věc!

IV. TAJEMSTVÍ VZKŘÍŠENÍ OTVÍRÁ DVEŘE K ZÁCHRANĚ

Se zvěstí o Ježíšovi a především o jeho vzkříšení to chodí dnes stejně jako za apoštola Pavla. Někteří si rádi poslechnou povídání o Bohu i něco z Ježíšova života, ale jakmile slyší o jeho zmrtvýchvstání, připadá jim to jako hloupost. Možná se tomu ušklibnou, tak jako ti někteří athénští filosofové. Cítí se nad to povzneseni a hledají něco jiného.

Ale vždycky se najdou lidé, kterým to k smíchu není. Ti přijímají Ježíšovo dílo, které vrcholí v jeho oběti, smrti a vzkříšení, jako něco velkého a důležitého. Jako tajemství, nad kterým člověk žasne. Jako tajemství, kterému třeba nemusí hned přijít na kloub. Jako tajemství, před kterým nezbyvá než zmlknout a sklonit se. Právě jim se totiž jako klíčem otevírají dveře k záchraně a k Božímu království.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, to, co nám ve svém slovu i ve své oběti dáváš ty, nám nikdo jiný dát nemůže. Děkujeme ti, že máš rád každého a že stále otevíráš dveře k záchraně a k tvému království. Probouzej v nás zájem o to, co děláš. A také odvahu se o to podělit s druhými. Posiluj nás ve vědomí, že to má smysl, i když se setkáme s nepřijetím nebo posměchem. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Znáte nějakého křesťanského filosofa nebo dokonce protestantského? (Rádl, Hejdánek)
- O kom byste řekli, že je moudrý? Víte, co znamená slovo filosofie? (láska k moudrosti) Co znamená slovo mudrlant?
- Znáte starozákonního krále, o němž se říká dodnes: ty jsi moudrý jako Š.....? Máme v Bibli také nějaké mudroslovné sbírky a výroky?

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 30,13 — Protož tobě žalmy zpívati bude jazyk můj, a nebude mlčeti. Hospodine Bože můj, na věky tě oslavovati budu.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 18,1-4

PÍSNĚ

Z přetěžkého kříže (EZD 695); Kdož by chtěl erbován býti (EZ 469,1-5); Ty víš, jak to bolí (S 348); Proč pro Krista neměli místa (S 269); Široká a úzká brána (S 140); Jezu Kriste, štědrý kněze (EZ 308, BTS 76)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ
A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Korint** – přístavní město u průplavu mezi poloostrovem Peloponés a pevninou, sídlo římského prokonsula. Charakteristický pro něj byl pohyb a výměna zboží všeho druhu, včetně nejrůznějších náboženských kultů. (Více – např. Biblický slovník)

– **Klaudiův edikt a jeho funkce ve vyprávění** – Klaudiova vláda byla židům příznivá, několika edikty jim zajistil, že mohou dodržovat ustanovení Zákona. Pouze z Říma je r. 52 zapudil, podle některých autorů byly důvodem i nepokoje, když někteří židé uvěřili „v Chresta“ (Krista).

Zmínka o dobře datovatelném ediktu propojuje příběh zvěstování s „obecnými dějinami“ – příběh spásy souvisí s příběhem světa (srv. Lk 2,1n). Zároveň se tu – při zmínce o císaři a jeho ediktu – dostává do čtenářova obzoru politická moc, s jejímž představitelem budou nositelé evangelia konfrontováni v dalším pokračování. Tuto rovinu doporučujeme zvýraznit zejména v příštím vyprávění. Dnes můžete zdůraznit, že v rámci samotného příběhu Skutků Lukáš v Korintě svede dohromady ty, kteří „nepochodili“ v Aténách (centru helénské moudrosti a náboženství) a v Římě (politickém centru říše).

– **Akvila a Priska** – jsou jako spolupracovníci zmíněni i v listech Pavlových (podle Ř 16,3-4 jim jsou zavázány sbory z pohanů!). Zde jsou zároveň spolupracovníky v řemesle, při obživě. Jde o obvyklý rabínský model: řemeslem se vydělává na výklad. Pro antické vnímání je toto vyzdvižení práce jako běžného způsobu obživy neobvyklé. Zatímco farizeové byli zvyklí žít se vlastní prací jako „drobní živnostníci“, pro helénského čtenáře je velice nezvyklá (až pohoršující) zmínka, že ten, kdo veřejně vystupuje jako uznávaný řečník, si „vydělává rukama“.

– **každou sobotu (šabat)** v. 4. – v synagoze – oslovoval Židy i Helény/Řeky, tj. pohany. Ani zde „nepřeskakuje“ Izrael (viz Sk 16,13; 17,2). Dodržuje šabat, respektuje „izraelský půdorys“, ale šabat užívá pro svědectví, kterým se neobrací jen k židům, ale i k pohanům. Oslovoje ty, kteří se možná shromažďovali jako sympatizanti, nicméně zůstávali zatím mimo dosah mesiášských zaslíbení.

– **dosvědčoval, že Pomazaný/Christos/Mesiáš je Ježíš** (v. 5) – titul Kristus zaznívá u samotného Pavla ve vztahu ke kříži (1Kor 1,22), kdežto Pán odkazuje na Vzkříšeného. Vzhledem k tomu, že je toto dosvědčování adresováno židům, můžeme ho chápat

podobně jako v Tesalonice a Beroji – tedy na základě zvěsti Pisma, tj. Zákona a Proroků (Sk 17,2.11). Jde o mesiášskou interpretaci SZ (evangelium o Kristu nasvětluje klíčové linie SZ) a zároveň (katecheticky) o ukotvení evangelia o Ježíši ve starozákonních souvislostech. „Ježíšem“ tu není míněna pouze konkrétní osoba, ale především „skandální vyústění“ jeho příběhu – ukřižování. Apoštol dosvědčoval, že už starozákonní zvěst o Božím mesiášském služebníkovi dobře hovoří pro to, aby i tak nábožensky pohoršlivá skutečnost, jako poprava na kříži, byla vyložena v mesiášském, tj. spásném smyslu. Tak jako se ve zvěsti proroků Bůh přiznával k pohoršlivě trpícím a odmítaným postavám, přiznal se i k Ježíši.

– **listy Korintským** – do sboru, který tu apoštol založil, napsal několik listů, z nichž dva (či více pasáží, spojených do dvou listů) máme zachovány jako 1. a 2. list Korintským. Jejich spjitost s Lukášovým vyprávěním nelze prokázat tím, že by na ně odkazoval či z nich přímo citoval. Na druhé straně Lukáš dobře ví a výslovně právě v korintském oddíle uvádí, že Pavel zvěstuje „Židům i Řekům“ (Sk 18,4) a že spor je veden v otázce Ježíšova „kristovství“, totiž mesiášství (v. 5-6). To nám snad dovoluje, abychom tento oddíl chápali jako svého druhu narativní rozvedení 1Kor 1,18-25, zejména v otázce pohoršení, které vzbuzuje „Kristus ukřižovaný“ (viz předchozí odstavec).

– **odpor vůči Pavlovým výkladům** (v. 6) vypravěč charakterizuje nejen jako polemiku, ale přímo jako rouhání vůči Bohu (blasfémii). Apoštol na to reaguje **prorockým gestem** – „vyrazil prach“ ze svého pláště na znamení, že s nimi nechce mít nic společného (viz Mt 10,14).

– **prorocký komentář** – dosl. „**krev vaše na hlavu vaši**“, který při tomto rozchodu zaznívá, vychází z pověření proroka Ezechiele (srv. Ez 33,4.7-9). Takto ten, kdo byl v určité chvíli vybrán k určitému zásadnímu poslání, zde Pa-

vel, odpovědnost za zvěst evangelia přenáší na hlavy posluchačů. Pavel splnil Pánem uložené poslání vyřídít evangelium. Jestliže jej posluchači ze synagogy odmítli, vydali se (v křesťanském pohledu) soudu. V případě neřádného vyřízení evangelia by odpovědnost za to, že posluchači odmítli zvěst o záchraně a vystavili se záhubě, padla na pověřeného svědka (jako by prolil jejich krev). V případě řádného vyřízení zvěsti padá odpovědnost na ně, nikoli na toho, kdo byl pověřen.

Užití citace napovídá: zvěst o Mesiáši je třeba vzít „smrtečně vážně“ – jak ze strany to toho, kdo jí je pověřen, tak na straně posluchačů. Nejde o neškodnou náboženskou konverzaci či spekulaci.

– **odpoutání od synagogy** (vv. 7-11) – Pavel odešel, dosl. *odstěhoval* se ze synagogy a přenesl sídlo svého zvěstování k Justovi, bohobojnému příteli židů z pohanů. Jako první uvěřivší je ovšem jmenován **Krispus**, představený synagogy. Uvěřil „s celým domem“ (zmínka je typická pro druhou Pavlovu cestu – viz Lydie, žalárník). Vypravěči záleží na tom, že odchod neznamená vytvoření společenství uzavřeného někdejšími spolubratry. Celé líčení je ozvěnou toho, jak náročný byl rozchod rané církve se synagogou (podrobněji viz Úskalí).

To dokládá i „**povzbuzení ve snu**“, které se ve Sk objevuje vždy, když je třeba posunout příběh zvěstování evangelia do nového kontextu, do odlišných poměrů.

Vzkříšený povzbuzuje Pavla **Neboj se – mluv a nemlč – já jsem s tebou**, což je slovo, které má souvislosti v tak klíčových starozákonních pasážích, jako je Ex 3,12; Joz 1,5.9; Iz 41,10; 43,5 aj. Tento výrok zařazuje úkol zvěstovat evangelium do základní linie událostí lidu víry a příběhu spásy. Slyšeli ho praotci (Gn 15,1; 26,24; 28,13) a Izrael (Dt 31,6). Příběh Boha, který takto povzbuzoval praotce, Mojžíše a proroky, pokračuje dál díky „mluvení“ odvážných svědků Vzkříšeného

Pána. Pavel toto povzbuzení uslyšel poté, co se rozhodl pro radikální řez: opustit synagogu – a vykládat Písmo a kázat o Mesiáši mimo zavedené náboženské prostory.

– **údaj o délce působení** – jeden a půl roku – dosvědčujte, že se tu zadělává na trvalou záležitost (v Korintě 1,5 roku, v Efezu 3)

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– **vaše krev na vaše hlavy** – nejde o pomstychtivý výrok ve smyslu „můžete si za všechno vaše příští utrpení“. Jde o citaci z Ezechiele, jejíž autor počítá s tím, že této souvislosti jeho posluchači porozumí: že tedy vědí, jakou odpovědnost měl ve starozákonním Izraeli „strážný“ (viz Ez 33) a že ho čekala „vzporná reakce“ (Ez 2,5). Ukazuje se tu, že kniha Skutků počítá se čtenáři obeznanými se SZ (spíše než s křesťany z pohanů s křesťany z prostředí helenizovaných židů). V tomto smyslu patří citát do sféry „písmáckých sporů a argumentů“ mezi nedávno „rozvedenou“ synagogou a církví. Takto si křesťané z tohoto okruhu zdůvodňovali, proč bylo oprávněným krokem opustit synagogu a postavit se jako církev na vlastní nohy. (Že to chtělo odvahu, dokládá i citát „neboj se“ – viz Sk 18,9). Pozdější užití tohoto a podobných nozákonních citátů ke zdůvodnění násilí páchaného na Židech, pogromům a antisemitismu je hrubým zneužitím – a dokladem toho, jak rychle církev přestala rozumět své vlastní Biblii.

– **vztah církve a Izraele**, shromáždění lidu Kristova a synagogy nabývá v tomto textu nové podoby – církev a její zakládající svědkové přebírají poslání uložené Izraeli. Nejde zřejmě ještě o čistou „substituci“, tedy nahrazení (církev je tu místo Izraele), ale rozhodně už je tu k tomuto vymezení náběh. Dnes, poté co křesťané různých vyznání opanovali prostor, víme, jak zhoubné to přineslo důsledky. Pro lid synagogy (předsudky, nepřátelství, genocidy), ale i pro lid Kristův: zapomněl svá východiska kontrolovat starozákonním

zakořeněním prorockých zaslíbení a hrozeb.

Tohle všechno ovšem sotva může řešit Lukáš s Teofilem v jednom vyprávění. Něco však přece jen řešit mohou: Teofil se např. může zhroutit ptát, Cos to tady napsal Lukáš i o té krávi? Lukáš mu to stručně vyloží, nacež Teofil zareaguje: Co se stane, až „my křesťané“ nebudeme znát pořádné SZ: nebude to znamenat, že nebudou rozumět čtenáři ani tvému vyprávění, Lukáš? Ale tak hluboko přece nikdy neklesnou, může „naivně“ namítat Lukáš.

– nemělo by zaniknout, že Lukášovo vyprávění upozorňuje na neskladnost zvěsti o Mesiáši Ježíši v jakémkoli tradicionalistickém prostředí „majitelů pravdy“. Těm mohou být dobře i křesťané, kterým se skandálnost kříže podařilo vyretušovat zbožnou dogmatikou i písněmi. Povzbuzující „Neboj se“ zní naopak všem, kdo s evangeliem přicházejí na nová místa, překračují hranice zaběhlých tradic, epoch, zvyků.

– nesnažte se křesťany představit jako tolerantní, kdežto ostatní jako ty, kdo se pobuřují nad malichernostmi (např. muslimové). Bláznovství kříže je vždycky znova oříškem i pro křesťany, protože bere půdu pod nohama každé duchovní pýše a nadřazenosti.

3. METODICKÉ POKYNY:

S obrázkem je tentokrát lepší pracovat až po vyprávění. Není to ale jediná možnost – svůj výklad můžete také přerušit ve chvíli, kdy má Pavel reagovat na rouhání židů v Korintě s tím, že Pavlovu odpověď mají děti v obrázku nalézt.

K úkolu z obrázku: Pravou polovinu odstříhnete a rozstříháte podle čar na samostatné proužky. Levou nastříháte odzdola jen ke koncům čar. Volné proužky potom protkáte levou polovinou tak, aby žádné písmenko nezůstalo zakryté. Tak vznikne nápis. Pokud chcete úkol starším dětem ztížit, můžete volné proužky odstříhat předem a dát jim je tak, aby nebyly seřazeny přesně za sebou.

4. POMŮCKY:

– obrázky synagogy, Korintu a jeho památek (např. ilustrovaný NZ)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:**a) shrnutí a motivace „pro Teofila“**

Teofil může přijít s otázkou, proč Ježíšův příběh lidí neberou, proč je někdy vyloženě štvě. Lukáš mu jako odpověď vykládá příběh z Korintu – a zdůrazní, že se tím apoštol nedal odradit ani přinutit ke kompromisům. Lukáš může začít tím, že v Korintě to chvíli vypadalo, že si apoštol našel „slušnou práci“ (Teofil – žít se rukama – vždyť to je dnes pro ostudu!) Lukáš: ale větší pobouření vyvolalo kázání v synagoze... Lukášovo vyprávění pak může Teofil komentovat a prokládat dalšími dotazy (viz Úskalí)

b) motivace pro mladší školní věk:

S mladšími dětmi můžete začít pracovním listem č. 23: Dáte dohromady vzkaz – povíte si, kdo to byli Akvila a Priska, kde s nimi Pavel začal spolupracovat – a proč a komu řekl ono vylouštěné poselství.

c) motivace pro střední a starší věk:

Už jste se stěhovali? Už jste přecházeli do nového prostředí? (školka – škola a pod.) Co všechno jste ztratili? Co všechno bylo jiné, nové?

(Navržená motivace pomůže ujasnit, že odchod ze synagogy znamenal ztrátu známých jistot a vyžadoval odvahu. Důvodem je ovšem ukřižovaný Kristus. On se potom – jako Vzkříšený Pán – k Pavlovi kroku přiznává a povzbuzuje ho k dalšímu zvěstování)

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** věk:

- I. Motivace – pracovní list
- II. Kde se vzali a co uměli Akvila a Priska
- III. Kde s nimi Pavel začal spolupracovat
- IV. Co znamená Pavlův vzkaz
- V. Na novém místě přichází Pavlovo kázání poslouchat mnoho nových posluchačů

b) poznámky a osnova pro **střední a starší** školní věk:

V rámci dnešního vyprávění doporučujeme soustředit se na „skandálnost“ Ježíšova mesiášství a na Pavlovo odvahu začít na novém místě. Motivy, související se vztahem k úřadům, ponechte do příštího pokračování.

- I. Motivace
- II. Teofil: Nemělo by se o Ježíši vykládat tak, aby to hned nevyvolávalo odpor?
- III. Lukáš: V Korintě to chvíli vypadalo, že si apoštol našel „slušnou práci“
- IV. Pravidelné výklady v synagoze
- V. Mesiášství Ježíše pobuřuje majitele pravdy – odpor vůči Pavlovi zvěsti
- VI. Pavel odchází k „bezbožným“ soušedům
- VII. Dosavadním posluchačům Pavel dosvědčuje, že se připravili o zvěst záchranu
- VIII. Vzkříšený povzbuzuje Pavla
- IX. Práce na novém místě má odezvu i trvání

VYPRÁVĚNÍ**I. MOTIVACE**

Máte chuť vyprávět o tom, že chodíte do kostela a že věříte v Pána Boha, v Ježíše, dětem a lidem, o kterých víte, že se vám budou smát? Že tomu nebudou vůbec chtít rozumět? Nebo že se jim bude zdát, že jste se zbláznili? Co myslíte, nenašel by se nějaký způsob, jak o Ježíši vyprávět tak, aby byli všichni hned zaujati? Aby se chtěli dozvědět o něm víc, aby toužili po tom věřit, že on je i jejich Spasitel?

II. PAVEL V KORINTĚ

Pavel odešel z Athén, z města filosofů, umělců i chrámů. Moc tam neuspěl. Přišel do Korintu. Kdysi to bylo slavné kulturní město. Do jeho tří přístavů i teď přijížděly lodě se zbožím z celého světa. Obchod tady kvetl, řemesla také. Tolik různých lidí z mnoha zemí se tady setkávalo, obchodovalo, pracovalo. Teď do toho přišel apoštol Pavel.

Z čeho bude Pavel živ? Nemá tu nikoho, kdo by ho s láskou a rád podporoval. Ale Pavel byl zvyklý vydělávat si na živobytí vlastní prací. Uměl šít stany. Brzo se v Korintě seznámil s Židem Akvilou a jeho ženou Priscillou. Ti dva museli na příkaz císaře opustit svůj domov v Římě právě proto, že byli Židé. Pavel se s nimi spřátelil. Akvila a Priscilla měli stejné řemeslo jako Pavel, také šili stany. Jak je to dobré, když člověk najde v cizím městě blízké lidi, s kterými může spolupracovat!

III. SOBOTY V SYNAGOZE

Každou sobotu chodil Pavel v Korintě do synagogy. Pavel tam nepřicházel jako nějaký cizí člověk. Jako Žid tam byl přece doma. Od dětství v synagoze vyrůstal, četl a studoval Písmo. Navštívit v cizím městě synagogu bylo pro Žida stejné, jako když my na dovolené jdeme do kostela v cizím městě nebo vesnici. Taky se tam vlastně brzy cítíme jako doma.

Jenže Pavel nechodil do synagogy poslouchat výklady jiných učitelů. On sám si bral slovo a vykládal Písmo. To tam bylo obvyklé, tak to mnozí dospělí mužové dělali.

Mezitím do Korintu dorazili také Silas a Timoteus. Zdá se, že s sebou přinesli také prostředky pro obživu, takže Pavel mohl opustit šití stanů a věnoval se zcela kázání.

Něco však bylo na Pavlových kázáních úplně jiné. Pavel dokazoval Židům, že Ježíš je ten Mesiáš, na kterého celá staletí čekali.

IV. PAVEL VYVOLÁVÁ ODPOR

Ježíš a Mesiáš? To bylo pro Židy naprosto nepřijatelné. Ten, co skončil na kříži jako zločinec? Odsouzený, poplivaný, ponížený? To přece nemůže být Mesiáš, ten očekávaný Zachránce, o kterém mluvili proroci. Ten přece bude vypadat úplně jinak! Pavlův Ježíš umřel a nic se na světě nezměnilo. A že byl vzkříšen z mrtvých a žije? No, to už se Pavel asi úplně zbláznil. Zachází si s židovskou biblí, jak se mu to hodí. To není možné.

Židé v synagoze se proti Pavlovi vzbouřili. Posmívali se mu a i o Ježíši vedli urážlivé řeči. Pavel jim proto řekl: „Přišel jsem

vám říct, že Mesiáš, kterého čekáte, už přišel. Ale jestli to nechcete slyšet, jestli ho odmítáte, je to vaše vina. Udělal jsem, co jsem mohl. Dál o něm budu vykládat těm, kdo o něm chtějí slyšet. S vámi už nemůžu a nechci mít nic společného.“

V. PAVEL OPOUŠTÍ „DOMOV“ A NAJDE JINÝ

Pavel přestal chodit do synagogy. Vzdal to. Viděl, že tam jeho kázání nemá žádný ohlas. Ale nevzdal se úplně. Hledal jiné místo a jiné lidi, kterým by mohl o Ježíši vyprávět. A našel ho hned vedle synagogy, v domě Tita Justa. Titus kdysi vůbec Pána Boha neznal, ale pak v něj uvěřil. Teď umožnil, aby se v jeho domě lidé scházeli a poslouchali Pavla. Mezi prvními, kdo uvěřili v Ježíše, byl představený synagogy Krispus a celá jeho rodina. Takže přece jen ze Židů někdo uvěřil! I mnozí další korintští obyvatelé uvěřili a dali se pokřtít.

VI. POVZBUZENÍ

Pavel měl za sebou těžké rozhodnutí. Přestal zvěstovat Židům, opustil tak ty, kdo mu byli nejbliže. Vzdal to s nimi. Poznal, jak je těžké přesvědčit lidi, kteří jsou si jisti svou pravdou a nechtějí se otevřít ničemu novému. Nechtějí se nechat překvapit. Ježíš trpící a ukřižovaný jako Mesiáš? To jim nic neříká. Chtějí mesiáše, který je nebude provokovat, který je nechá v klidu. Kolikrát se to v dějinách a v různých národech ještě bude opakovat!

Jednou se v noci Pavlovi zdál sen. Zdálo se mu, že mu sám Pán Ježíš říká: „Neboj se. Mluv a nemlč, protože já jsem s tebou a nikdo ti neublíží. V tomto městě je ještě mnoho lidí, kteří ke mně patří.“

Možná právě to potřeboval Pavel v té chvíli slyšet. „Neboj se, mluv, já jsem s tebou.“ Kolik lidí už ty slova od Pána Boha slyšelo! A většínou zrovna tehdy, když jim bylo dost neslavně, když něco provedli, nebo jim hrozilo nebezpečí a docházely síly. Pavel dostal povzbuzení od Pána. Může pokračovat ve své práci v Korintě, nemusí se bát.

VII. ROK A PŮL V KORINTĚ

Pavel zůstal ve městě Korintě rok a půl. Záleželo mu na lidech, kteří uvěřili v Ježíše a dali se pokřtít. Dál je učil a věnoval se jim.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, otevírej si nás, překvapuj nás tím, jaký opravdu jsi. Dávej nám odvahu o tobě mluvit i tam, kde nám třeba nebude nikdo rozumět. A povzbuzuj nás jako Pavla, ať se nemusíme bát, vždyť ty jsi s námi. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Může dnes slovo o ukřižovaném Kristu někoho pobouřit? Může pobouřit – úspěšného sportovce – fanouška fotbalového klubu – bohatého podnikatele – fanoušky Madonny – posluchače nedělního kázání? Čím by mohlo pobouřit?
- Mají si křesťané a kazatelé dávat pozor na jazyk? Kdy a proč?
- Víte, kdy se naposled ozvali představitelé křesťanů, že jsou něčím pobouřeni?
- Víte, kde je vašem okolí synagoga? Je prázdná nebo jsou v ní shromáždění? Kdo má odpovědnost za to, že se vyprázdnila?

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 26,4-6 — Nesedávám s šalebníky, nescházím se s potměšilci. Schůzky zlovolníků nenávidím, mezi svévolníky nezasednu. Umývám si ruce v nevinnosti... (rozdíl: žalmista před Bohem, Gallio před sebou samým a před lidmi)

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 18,12-16

PÍSNĚ

Z přetěžkého kříže (EZD 695); Zůstaň s námi, Pane (EZD 622, S 401); V nebi je trůn (S 360); Mír na zemi daruj nám (S 184, EZD 702); Modlitba krále Šalomouna (S 189); Bojujte, bojujte dál (S 17); Kristus má v rukou celý svět (EZ 355)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ

A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Klaudiův edikt a jeho funkce ve vyprávění** – (viz také předchozí úloha) – při zmínce o císaři a jeho ediktu se do čtenářova obzoru dostává politická moc, s jejímž představitelem budou nositelé evangelia konfrontováni v dalším pokračování. Jedním z důvodů císařského výnosu proti židům v Římě byly rozmišky mezi židy a křesťany a případnému římskému úředníkovi tu vypravěč – Lukáš – podává „návod“, jak k takovým problémům přistupovat: Tak jako Gallio, který jasně vyhláší – stát není rozhodčím ve věcech „správnosti náboženských vyznání“ (kdo je Mesiáš).

– **napětí křesťanská obec – synagoga – představitelé státu** – které Sk 18 odrážejí, historicky souvisí se skutečností, že synagogální shromáždění se konala s povolením římských úřadů. Křesťanské obce, které prožívaly „mesiášský konflikt“ se synagogou a osamostatnily se (či byly částečně vypuzeny), se náhle ocitly mimo tento tolerovaný prostor. Křesťané Teofilovy doby se pak ptali: Proč se máme vystavovat nebezpečí a opouštět tuhle zavedenou „střechu nad hlavou“?

Lukáš na to odpovídá ústy Vzkříšeného: „Nebojte se“ a představitelům křesťanských obcí dává do ruky návod, jak se hájit vůči stále častějším obviněním ze strany „pobouřené veřejnosti“ či přímo římských úřadů.

– **postava Gallia** je historicky ověřitelná, prokonsulem v Achaji byl kolem r. 52 a navíc byl bratrem respektovaného stoického filosofa Seneky.

– **protikřesťanská obvinění** – v. 13 – se během „druhé“ misijní cesty stupňují: ve Filipech zní z úst Pavlových protivníků „tito židé pobuřují a hlásají Římu nepřijatelné společenské a náboženské obyčeje“ (Sk 16,21); v Tesalonice je označují příslušníci synagogy a městská lůzy za „narušitele společenských pořádků v celém světě“ (17,5-6); v Athénách se koná veřejný výslech kvůli obvinění z „cizích, podezřelých novot“ (17,19-20), a v Korintě se obvinění završuje: „(tím, že vedou k poslušnosti jedinému Bohu) navádějí k protizákonnému jednání.“ (18,13) Pravděpodobně to máme před sebou katalog obvinění a předsudků, s nimiž se církev potkávala době, kdy Lukáš psal Skutky pro Teofila.

– **Galliovo rozhodnutí** – odmítá se sporem zabývat. Důležitý je způsob

jeho argumentace: Kdyby šlo o nepravděpodobnost, nezákonnost, nebo zločin, musel bych rozhodnout. Ale je to vaše vnitřní věc, „spor o slova, jména (náboženské tituly), o správné pojetí (Mojžišova) zákona“. Gallio spor *židé x Pavel* posuzuje jako „vnitřní náboženskou záležitost“ do níž není oprávněn zasahovat.

Gallio tedy potvrzuje pohled nářadky (vyznavače ukřižovaného Mesiáše), který chce svým vyprávěním podtrhnout i Lukáš: pakliže někde existence křesťanů vyvolala konflikt, není to konflikt na rovině náboženství x společnost, jde pouze o spor „o jména“, tedy mezi dvěma skupinami, vnímanými z pohledu Říma jako blízké.

Jako by chtěl Lukáš napovědět: Tak má jednat správný úředník. Galliovo rozhodnutí (*nehodlám být soudcem v takových věcech*) může vzhledem k tomu, že jde o obecně známou postavu, fungovat jako jakýsi „precedens“ – jestliže takto kdysi rozhodl on, proč by podobně nemohli rozhodovat další (jistě podobně rozvázní) prokonsulové...

– **veřejné lynčování Sosthena**

– (scéna z v. 17) vyznění celé scény komplikuje. Výslovné sdělení, že to Galliovi „nevadilo“ může být varováním pro křesťany – od těchto státních představitelů toho moc nečekejte. Ukazuje posléze Gallia v jiném světle: nerozhoduje vposledu z uvážených motivů, ale z lhostejnosti, kterou projevuje i tváří v tvář zjevnému bezpráví. Scéna by pak v podtextu provokovala otázku, jak daleko má lhostejnost náboženská (dejte mi pokoj s vašimi náboženskými spory a handrkováním) k lhostejnému postoji úředníka, který má dbát na spravedlnost (dejte mi pokoj s právní ochranou utiskovaných menšin).

Není ovšem vyloučeno, že smysl této poněkud záhadné scény může být i opačný – Gallio se ve své nestrannosti nedá zvíkat ani tím, když Pavlovi protivníci sehrají v soudní síni divadlo, které má upoutat pozornost k jejich obžalobě.

– **setkání Gallia, bratra filosofa Seneky, a Pavla, apoštola ukřižovaného Mesiáše**

– můžeme rozumět i jako dvěma výkladům „zlatého pravidla“. V evangelijním podání zní „Jak byste chtěli, aby druzí činili vám, číňte vy jim (Lk 6,31).“ V Senekově podání zní „Co nechcete, aby druzí činili vám, nečíňte vy jim.“ Je to dobrá filosofie pro státního úředníka, pokud si z toho „co nechcete, ... nečíňte“, neudělá „co tě nepálí, nehas“. Sami musíme rozhodnout, zda se Gallio nakonec právě takto neprojevil.

– **Neboj se** (18,9n) – tváří v tvář nepřátelství a Galliově lhostejnosti může nově vyzníit povzbuzení Vzkříšeného – „Neboj se, mluv a nemlč, já budu s tebou.“ Garantem dalšího kázání evangelia není příznivě nakloněný státní úředník, ale sám Vzkříšený, jeho slib a jeho věrnost. V tomto smyslu lze pak vyložit i závěr oddílu – další dlouhodobou práci v Korintě, návrat z cesty a nenápadný počátek další.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

Obvinění z pobuřování atd. mohou nám či dětem znit malicherně – šlo však o závažná provinění proti státu, jako kdyby dnes někdo narušoval základní mravní normy, bezpečnost země, platnost ústavy apod. Šlo o činy s velkým společenským dopadem, rychlou publicitou, a navíc ochotou „zločince“ lynčovat a upírat jim „právo na spravedlivý proces“ – který měl např. Pavel zajištěn římským občanstvím.

Dnes mohou podobně fungovat předsudky a obvinění z extremismu, protispolečenského jednání, z příslušnosti k podezřelým skupinám, které mají blízko k terorismu. S neochotou poskytnout zákonem zaručená práva se setkávají příslušníci menšin, uprchlíci apod. Musíme si uvědomit, že církev, jak ji zná Lukáš a Teofil, je právě v tomto znevýhodněném menšinovém postavení – a s dětmi pak můžeme přemýšlet o tom, kdo je na tom stejně, neubrání se pomluvám, nedovolá se (nebo jen těžko) práva.

Problematiku neutrálního a zaujatého vztahu „světské vrchnosti“

ke křesťanům nenajdete zřejmě přímo v Pavlových epistolách. Sám Pavel řešil problém spíše z „opačného konce“ – musel se vyrovnávat spíše s křesťanským „anarchismem“, odmítáním státních institucí jako takových, a křesťany učil neutrální státní moc respektovat – viz Ř 13.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek může dobře splnit funkci „motivačního uvedení“. Děti mají na obrázku vybrat a vybarvit, co považují za zločin. Společně si ukažte, co kdo vybral, a ptejte se proč. Můžete se také ptát, proč je důležité rozlišovat mezi tím, co zločin je a co není. Starší děti přitom můžete upozornit, že dnes pod tlakem náboženského extremismu roste tendence opustit myšlenku nábožensky neutrálního státu. Na to můžete vyprávět, jaký význam měl nábožensky neutrální soudce pro prvotní křesťany. Práci s obrázkem je samozřejmě možné zařadit také do vyprávění v momentě, kdy má Gallio reagovat na obžalobu židů, nebo po vyprávění, aby podle něho děti vybraly, co je zločin a co není.

4. POMŮCKY:

– obrázek města Korintu, synagogy, římského úředníka (Encyklopedie antiky, Slovník antické kultury, Dějiny umění aj.), filosofa Seneky

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) shrnutí a motivace „pro Teofila“

Můžete oprávněně vyjít ze skutečnosti, že Teofil podobně útoky na křesťany, jako líčí Sk 17 a 18 (viz Klíčové pojmy) buď mohl sám v nějaké formě zažít nebo o nich zcela jistě slyšel. Ptá se, jak na ně reagovat, co odpovědět římským úředníkům – popř. není-li „pro nás křesťany“ lepší vrchnost, která prostě přeje křesťanství. Lukáš na to může uvést, že křesťané a sbory nepotřebují od státu či města žádnou „protekcí“, ale důležité je, aby byli příslušní úředníci opravdu nestranní.

Strachu nás nezabaví přejná vrchnost, ale Vzkříšený Pán, který Pavla povzbuzoval „neboj se“.

b) motivace pro mladší školní věk:

Už se vám někdo posmíval kvůli víře, chození do nedělek? Myslíte, že kdyby se např. biblické příběhy učily jako předmět ve škole, brali by vaši kamarádi a spolužáci Ježíše vážněji?

Navržená motivace otevře otázku vztahu našeho okolí k víře, umožní dětem podělit se o zkušenosti, které občas udělají. Pokud problém řeší tím, že o své víře a příslušnosti k církvi nemluví – třeba se zdůvodněním, že jde o soukromou věc, upozorněte, že Pavel to takto neviděl, veřejně působil a přivodilo to nesnáze.

c) motivace pro střední a starší školní věk:

Slyšeli jste o pronásledování křesťanů? Z jakých to bývá důvodů? Víte, jaký režim panuje tam, kde jsou křesťané či lidé odlišného náboženského přesvědčení pronásledováni?

Navržená motivace se pokouší zpřítomnit zkušenost pronásledování křesťanů a zároveň upozorňuje, že pronásledování souvisí s respektem k jedinečnosti člověka. Starší děti by už měly tento rozměr umět pojmenovat.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Soustřeďte se na téma ohrožení korintského sboru obviněním z protizákonného jednání. Zdůrazněte, že se ho Pavel nezalekl – a k podobné odvaze a svobodomyšlnosti je zván i Teofil. Na Galliově nestrannosti můžete ukázat, že stát tu není od toho, aby organizoval, jak správně věřit (a křesťané to po něm ani nemají požadovat).

I. Motivace

II. Pavlovo kázání evangelia má úspěch, proto vyvolává i pomluvy a závist

III. Protivníků není třeba se bát – Pavel nemlčí, je ochoten se hájit

IV. Gallio se ukazuje jako nestranný v náboženských sporech

V. Pavel káže a buduje sbor ještě po dlouhou dobu bez překážek

b) osnova pro **střední a starší** věk:

I. Motivace

II. Teofil přichází s otázkou – co s pomluvami a obviňováním ze strany úřadů?

III. Lukáš líčí korintské pokračování – Pavel před soudem

IV. Galliův výnos – nejsem tu od toho, abych řešil náboženské spory

(V. Výhody a úskali Galliovy tolerance – „zlaté pravidlo“)

VI. Pavel pokračuje v apoštolském úkolu povzbuzen Vzkříšeným

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Už se vám někdo posmíval, že chodíte do kostela? Jak by se vám líbilo, kdyby byl ve škole předmět „křesťanství“? Myslíte, že by měl stát církev víc podporovat? Proč by to vlastně měl dělat? Jaké to je, když stát církvím a věřícím lidem nepřeje, když je za jejich víru trestá a všelijak postihuje? Existuje to někde?

II. ÚSPĚCH VYVOLÁVÁ NEPŘÁTELSTVÍ

Pavlovi se dařilo v Korintě získávat lidi pro Ježíše Krista. Hodně jich v Ježíše uvěřilo a nechalo se pokřtít. To ovšem vyvolalo závist a nepřátelství mezi Židy. Jak se někomu daří, hned se někde vynoří někdo, komu to není milé. Proč se to tak mezi lidmi děje?

Židé se spojili proti Pavlovi. Přivedli ho před soud a obžalovali ho.

III. SOUD PŘED GALLIEM

Tehdy byl místodržitelem v provincii Achaji (Korint byl jejím hlavním městem) Gallio. Římský občan, bratr filozofa Seneky. Židé před něho přivedli Pavla a žalovali: „Tento člověk navádí lidi, aby uctívali Boha v rozporu se zákonem!“ Pavel už se chtěl začít hájit. Vůbec se Gallia ani Židů nebál. Možná mu ještě zněla v uších Ježíšova slova z nedávného snu: „Neboj se, já jsem s tebou.“

IV. GALLIO ODMÍTÁ SOUDIT

Ale Gallio všechny překvapil. Obrátil se k Židům a řekl jim: „Kdyby šlo o přestupek nebo zločin, pak bych se vaší žalobou zabýval. Ale to, o co se hádáte, to jsou vaše věci. Někjaká jména a slova a váš vlastní zákon – to si prosím vyřešte sami. Do toho mi nic není. To jsou vaše náboženské spory, já tomu nerozumím a ani mě to nezajímá.“ Gallio odmítl řešit spory mezi dvěma náboženskými skupinami. On je přece politik. Náboženské spory ať spolu řeší ti, kterých se týkají. Politická moc do nich nebude zasahovat.

Gallio dal vyvést všechny ze soudní síně. Pavel tak unikl odsouzení a mohl dál v Korintě působit bez překážek.

V. RVAČKA V SOUDNÍ SÍNĚ

Ale rozhořčení žalobců, Židů, bylo tak veliké, že se poprali, dokonce ještě hned v soudní síni. Pustili se do nového přestaveného synagogy Sosthena. Že by si na něm chtěli vylít vztek z toho, že neuspěli? Bili ho přímo před očima Gallia.

Jenže Gallio tomu vůbec nevěnoval pozornost. I to mu bylo jedno. Bylo mu lhostejné, že před ním přesila bije jednoho člověka? Nebo si říkal, co to tady na mě hrají za komedii? Takhle mě přece na svou stranu stejně nezískají. Gallio si prostě rvačky lidí v soudní síni nevšimal.

Pavel si mohl říct, že na státního úředníka se opravdu nemůžeme spoléhat. Bylo by možno pochopit, že mu jsou lhostejné vnitřní náboženské spory. Ale může mu být jedno, když před ním někoho bijí? To je přece divné. Jenže, tak to někdy skutečně je. Ostatně, Galliov bratr Seneka přece říkával: „Co nechcete, aby druzí činili vám, nečiňte vy jim.“ A Gallio si to ještě zjednodušil a udělal z toho „nehas, co tě nepálí“.

VI. PAVEL POKRAČUJE

Pavel zůstal v Korintě ještě dlouho. Až po roce a půl se se všemi rozloučil a nasedl na loď a vydal se na cestu k Jeruzalému. Provázel ho Priscilla a její muž Akvila, s nimiž kdysi šil stany. Dostali se do Efezu, kde oba manželé zůstali. Pavel tam navštívil synagogu. Tamní Židé ho přemlouvali, aby s nimi zůstal a kázal jim, ale on nechtěl. Řekl jim: „Jestli bude Bůh chtít, vrátím se, ale nejprve musím dokončit svou cestu.“ Pavel nasedl na loď, která jela do Cesareje v Syrii. Odtud už pěšky dorazil do Jeruzaléma. V Jeruzalémě pak vyprávěl bratřím a sestrám, kde všude vznikly nové sbory. Bylo toho tolik, o čem mohl mluvit. Vždyť byl tak dlouho pryč! Potom se z Jeruzaléma vrátil do sboru, který ho na celou druhou cestu poslal, do Antiochie.

MODLITBA

Pane Ježíši, nemůžeme spoléhat na politiky, prezidenty, úředníky. Ale můžeme spoléhat na tebe a na tvého Ducha. Prosíme, posiluj nás, když se budeme potřebovat někoho nebo něčeho podržet. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Je nějaký rozdíl mezi tím, když se vám někdo posmívá, že „věříte“, a tím, když „správnou víru“ určuje stát a jeho úředníci?

- Jaký rozdíl slyšíte mezi pořekadly: „Jak byste chtěli, aby druzí činili vám, čiňte vy jim“ – „Co nechcete, aby druzí činili vám, nečiňte vy jim“ – „Co tě nepálí nehas“?
- Víte, co to je lynčování, „soudce lynč“?
- Víte, která politická strana si dala do názvu křesťanství? Myslíte, že má víc než ostatní na mysli svobodu a respekt k menšinám, různým vyznáním a náboženstvím?
- Pokuste se zjistit, jak dlouho trvalo, než byl založen váš sbor (kdo tu kázal, kde se vzali první evangelíci, jak dlouho trvalo, než postavili kostel či modlitebnu)?
- Víte o nějakém faráři od vás ze sboru či odjinud, který byl za komunistů „zbaven státního souhlasu“ a nesměl kázat? Jak se s tím vyrovnal sbor, jak církev, jak on sám?
- Myslíte, že za komunistů šlo nějak protestovat proti státem organizovanému šikanování křesťanů? (pozn. – dnešní děti už tuhle problematiku samy nezažily, ale příběhy jako dnešní jsou dobrým podnětem k tomu, aby tuto minulost začaly zkoumat.)

PROTI MAGII

Sk 18,23 – 19,22

11.3.2007
Oculi

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 119,66–67 — Pravému soudu a umění vyuč mne, nebo jsem přikázáním tvým uvěřil. Prvė než jsem snižen byl, bloudil jsem, ale nyní výmluvnosti tvé ostřihám.

LITURGICKÉ ČTENÍ

IK 3,5-9 (Sk 3,24-26)

PÍSNĚ

Ve jméno Krista doufáme (EZ 244/1-4); Přijď již, přijď, Duchu Stvořiteli (S 278, EZD 675); Zůstaň s námi (S 401, EZD 622); De profundis (S 327, EZD 692); Jděte dál (S 114); Je lepší na skále (S 118); Dej srdce otevřené (NP 126); Dej mi, Pane, víru (S 44); Více lásky (S 369); Buď vůle tvá (S 20); Chvalozpěv (S 215); Jdou, stále jdou se zprávou (S 115); Není lepší na tom světě (BTS 8)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Efez** byl ve starověku důležitým obchodním přístavem, hlavním městem římské provincie Asie a spojnicí s vnitrozemím. Jeho obyvatelstvo bylo smíšeninou Řeků a předasijských národů a středisko obchodu sem přilákalo i mnoho Židů, kteří zde měli několik synagog (18,19; 19,17). Do Efezu se ale sjížděli i lidé, aby uctili kult Artemis (též Diany), dcery samotného Dia, bohyně lovu a plodnosti, ochránkyně zvířat i celé přírody, pro kterou tu byl vystaven obrovský a překrásný chrám (později jeden ze sedmi divů světa). Nacházelo se zde i sídlo magie a kouzelnictví; pověstné byly „efezské zaklínací formule“, tj. proužky nebo role papýru s magickými průpověďmi (19,19). Při své třetí misijní cestě se zdržel Pavel v Efezu dva roky, kdy kázal v synagogách a ve škole nějakého filosofa Tyranna (19, 8-10). Zdá se tedy, že v Efezu byla křesťanská církev lépe organizována než jinde.

– Žid **Apollos** se stal (18,24-28; 19,1) křesťanem ještě dříve, než přišel do Efezu a než se seznámil s Pav-

lem. Byl vzdělaný, výmluvný a zběhlý ve Starém zákoně, jeho pojetí křesťanství se však lišilo od onoho, které kázal Pavel. Nevěděl o jiném křtu nežli o tom, jež kdysi udělal Jan Křtitel (srv. Sk 8,14nn). Neznal křesťanský křest duchem (Mk 1,8; Sk 1,5), ani křest vodou a duchem (J 3,5), jehož se pavlovské sbory dovolávaly. Teprve v Efezu se mu dostalo od Akvily a Priscilly (18,26n) hlubšího poučení o křesťanské zvěsti a pravděpodobně též o křtu. Obě doby křtu, „křest ve jméno“ a „dar Duchů“ však nejsou něco jiného a nestojí od sebe navzájem odděleně, nýbrž dosvědčují sílu jedné události (více úloha 10).

– **křest a plody duchů:** Jan křtil ku pokání, na odpuštění hříchů (Lk 3,3 a 16) vodou. Být pokřtěn ve jméno Pána Ježíše znamená však vyznat, že Ježíš je Kristus Pán a spolu s tím přijmout Duchů svatého (Lk 3,16; Sk 19,6). Ten nezpůsobuje pouze vytržení, ale legitimuje se srozumitelností, když potvrzuje Ježíšovo vzkříšení (Sk 2,36; 5,30-32). Samotný křest se stával vstupním ritem do společenství církve.

V příběhu nám pak jasně – v protikladu – vystupují následky působení

Ducha svatého a následky působení zlých duchů. Bůh sám skrze sátky a zástěry Pavlovy uzdravuje spoutané zlými duchy (19,11-12) a vyhání je z lidí, zlý duch naopak opanuje nemocného tak, že rádně vytréstá ty, jež ho měli před ním zachránit (v.15-16). Moc a sílu Ježíšova působení zlý duch zná a o Pavlově ví, ale kdo jste vy, co tu máte, nevědouce koho jménem se tu zaštitujete, před očima? Čin zlého ducha nakonec paradoxně přesto napomůže, že mnozí v Krista uvěří (17), ale nemocný člověk zůstane nevyлечen.

– někteří **zaklínači** se vydávali za média duchů zemřelých (např. Dt 18,11), jiní za zaklínače hadů, kteří šeptem pronášenými slovy získávali moc nad plazy (např. Ž 58,6). V našem textu (19,10nn) jde o ty, jež vymítali zlé duchy. Na onemocnění zlým duchem je ale lecjaký lékař či sedm vyskolených synů Skévy krátký. Ani vyslovení jména Pána Ježíše jako mocného orákula nezastaví zlého ducha. Moc Ježíšova slova netkví ve vyslovení jeho jména. Následek Jeho působení u lidí vidíme v našem příběhu třeba v tom, že zaklínači – ani Pavel ani učedníci v tom neměli prsty (viz Lk 9,46-50) – sami přicházeli, aby pálili své ‚magické‘ knihy a skoncovali tak se svou tmářskou minulostí (19,18nn).

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– nezapomeňte, že Pavel ani učedníci sami nevedli boj proti modlářství či pověrám ani sami lid netrestali pálením jejich knih. Centrum činnosti apoštolů však není ani v léčení, nýbrž ve zvěstování. Oni káží Ježíše Krista, evangelium samo odhaluje a oslabuje zlovolné, temné, pověrečné a modlářské síly.

– kouzelníci či mágové nebyli lidé hloupí a nerozumní. V magických knihách je uložena staletá moudrost, která ovšem ve svých důsledcích nakonec vytlačuje zájem o bližního ze svého zorného úhlu, ba vztah k druhému jako spolučlověku úplně destruuje. Proto v nich nelze hledat spojení.

– zaklínači a mágové sice sami

přicházeli se svými magickými knihami, přede všemi se otevřeně vyznávali z jejich používání a veřejně je pálili; mezi ‚všemi židy a pohany v Efezu se rozhostila bázeň a jméno Pána Ježíše bylo ve velké úctě, ale nebyla-li by to všechno jeho milost a vůle Páně (18,27b,19,20), pak nic takového nastane.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Děti mohou buď typovat předem, která z „bublin (výroků)“ patří k víře a která k pověře (každou skupinu vybarví jinou pastelkou), nebo je mohou roztřídit až po vašem vyprávění podle toho, jak je pochopily. Lze také udělat obojí. V tom případě bude lepší, když si na začátku bubliny a postavy vystříhnou. Před vyprávěním si výroky, které podle nich patří k víře, přiloží k postavě Pavla a ty, co typují jako pověrečné, přiloží k postavě syna Skévy. Po vyprávění se jich zeptejte, jestli by něco na své prvotní volbě změnily. Postavy a bubliny můžete mít předem vystřížené také pouze vy a typovat a případně po vyprávění měnit můžete všichni dohromady. Podle výsledku si pak děti mohou na závěr svůj obrázek jen vybarvit.

Pokud se děti z nedělní školy vrací do shromáždění, můžete si bubliny připravit zvětšené a děti mohou požádat účastníky shromáždění, aby je také roztřídili. Jedno dítě přitom může hrát Pavla a jiné syny Skévy. Nechte děti, aby řešení dospělých zhodnotily.

4. POMŮCKY:

– několik předmětů, které lze považovat za talismány (viz motivační úvod) mapa s označením města Efezu, Galacie, Makedonie
obrázky či fotografie ze křtu; obrázky zařikávačů, mágů a jejich pomůcek
obrázky efezského (nějakého) chrámu, bohyň Artemis

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ:

a) pro **mladší** školní věk:

Na stole leží několik předmětů, které děti nejčastěji mívají za talismany, např.: přívěsek, kamínek, plyšák, srdíčko, vylišovaná rostlinka, mušle, knoflík, peříčko, mince, atd.

Když si přejete, aby se vám něco moc moc vyvedlo anebo dobře dopadlo, co děláte? Máte něco při sobě, nosíte to s sebou, spíte s tím...? A jak to dopadlo? Už se stalo, že vám byl talisman k ničemu?

b) pro starší školní věk:

Víte, čemu se říká ‚výlet za hranice všedních dnů‘? Kdo a co takové výlety umožňuje? Co asi jimi mohou řešit lidé, kteří se na ně vydávají?

c) pro Theofila:

Možná, že Theofila trápila otázka: Jak je možné, že lidé pokřtěni ‚nepoznávají‘, že při křtu nepřijali Ducha svatého a proč museli být ještě jednou pokřtěni? Lukáš znal takové případy: mezi křesťany jsou tací, kteří zaměňují křest za nějaký magický rituál. Proto je potřeba, aby křtění naslouchali celému Ježíšovu příběhu. Duch dává při křtu tomuto příběhu novou pečeť.

6. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) poznámky osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Apollos křtí lidi jako Jan Křtitel
- III. Pavel křtí ve jméno Pána Ježíše; Duch svatý je s nimi

- IV. Pavel zůstává v Efezu, káže židům i pohanům
- V. Efez – sídlo kultu bohyně Artemis a magie
- VI. Zaklínači použijí Ježíšovo jméno k vyhnání zlého ducha
- VII. Ježíšovo jméno neslouží jako magická formulka; zaklínači dostávají od zlého ducha na frak; stejně tak nám talisman nezaručuje úspěšnost
- VIII. Lidé mají úctu ke jménu Ježíšovu; mnozí páli své ‚magické‘ knihy
- IX. Pavel se vydává na další cestu

b) osnova pro **starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Bůh dal a Pavel se vrací do Efezu (viz Sk 18, 21), ale předchází ho Apollos
- III. Pavel křtí ve jméno Pána Ježíše; Priscilla a Akvilla se ujmají Apolla
- IV. a důkladněji mu vykládají Boží cestu; Apollos odchází působit do Achaje.
- V. Pavel zůstává v Efezu, káže v synagoze, později pak v přednáškové síni
- VI. synové Skévy zaklínají zlého ducha ve jméno Pána Ježíše
- VII. Ježíšovo jméno není šifrou k uzdravení; zlý duch naopak vyhnání zaklínače
- VIII. bázeň mezi lidmi; mnozí přicházejí a páli své ‚magické‘ příručky
- IX. Pavel se ubírá na cestu do Jeruzaléma a Říma

VYPŘÁVĚNÍ

I. PAVEL SE VYDÁVÁ NA DALŠÍ CESTU

Pavel se vydal z Antiochie na další cestu. (Abychom se v tom lépe vyznali, říkáme jí Třetí misijní cesta apoštola Pavla.) Putoval pěšky, procházel hornatými krajinami, které se nazývaly Galácie a Frýgie, a směřoval do Efezu. Cestou se zastavoval u těch, kteří už s Pána Ježíše uvěřili. Navštívil je, pobyl s nimi, povzbudil je, když bylo třeba, tak je poučil, a zas šel dál.

II. MEZITÍM V EFEZU

Do Efezu, kam Pavel mířil, mezitím přišel Apollos. Apollos pocházel z Alexandrie. Toto město (v severním Egyptě) bylo proslulé

studiem a vykládáním Pisma. Žilo zde mnoho vzdělaných Židů. Apollos byl právě takový – vzdělaný a výmluvný; muž, který dovedl přesvědčivě vykládat Pismo. Tento Apollos se před nějakou dobou setkal se zvěstí o Ježíši. Velmi ho nadchla a toužil ji každému sdělit. Mluvil o Ježíši, o jeho životě, o tom, co říkal a jak působil.

Proto přišel i do synagogy v Efezu a když mohl, přihlásil se a vykládal Bibli. Ukazoval posluchačům, jak se slova Pisma vztahují k Ježíši, co o těchto biblických oddílech říkal sám Ježíš, co vyzdvihoval, co bylo pro něho důležité.

III. APOLLOS JE KŘEŠŤAN – ALE NEZNÁ KŘEST

Mezi pravidelnými návštěvníky synagogy byli také Priscilla a Akvila, manželé, kteří byli křesťané a znali se s Pavlem. Moc se jim líbilo, s jakým nadšením Apollos mluví, ale všimli si, že Apollo vůbec nezná křest ve jméno Pána Ježíše. Zmínil se jen o křtu pokání, o takovém křtu, jaký uděloval Jan Křtitel.

Když vycházeli ze synagogy, poprosili Apolla, aby přijal jejich pozvání na večeři. Ale nešlo jen o jídlo, potřebovali s Apollem mluvit, chtěli si vyjasnit, jak to myslí s tím křtem.

Po večeři si Akvila vzal slovo: „Jan, to byl velký muž, vyzýval lidi, aby si uvědomili, co je na jejich životech špatné. Vedl je k tomu, aby to opustili a obrátili se k dobrému. Když takové rozhodnutí učinili, bral je doprostřed řeky a na znamení tohoto rozhodnutí je ponořil do vody. To byl jeho křest.“ „Ale říkal jim také ještě něco dalšího,“ dodala Priscilla, „mluvil o někom, kdo přijde po něm – a ten bude křtít ne vodou, ale ohněm a Duchem. Lidé se měli připravit na jeho příchod. K tomu sloužil Janův křest – aby byli lidé připraveni na setkání s Ježíšem. Jako když si umyješ ruce, než zasedneš ke stolu.“ „A ty, Apolle, jistě víš, že tím vším Jan ukazoval k Ježíši, který měl přijít.“ Apollos kývá. A Akvilas pokračuje: „Ale nyní Ježíš přišel! Byl ukřižován a pak byl vzkříšen. A my už teď křtíme v jeho jménu. Víš, o čem mluvím?“ Apollos kroutí hlavou: „Pokračuj, prosím.“ „Křest v Ježíšovo jméno, to není jen potvrzení našeho rozhodnutí, že už nechceme hřešit. To je Ježíšovo potvrzení, že on z nás tu naši špinu skutečně smývá. On je náš Pán a my mu cele patříme. A on nám dává svého Ducha, abychom mohli nově žít.“ Akvilas i Priscilla s Apollem dál rozmlouvají a poučují ho o tom, co dosud neznal. „Nestačí si jen umýt ruce, musíš to pozvání ke stolu skutečně přijmout.“

„Nebo ještě jinak – představ si, že jsi divák velkého sportovního zápasu. Máš své favority, fandíš jim, křičíš z tribuny, že to tvé mužstvo je ze všech nejlepší. Ale pak přijde pořadatel a řekne:

Pojď, chtějí, abys hrál s nimi. A ty máš možnost nebýt jen divák, ale patřit do týmu. Být jeden z nich, nejen se koukat a fandit, ale taky hrát.“ „Jsi na tom podobně – zatím jenom Ježíši fandíš. A my ti chceme říct, že můžeš patřit do jeho týmu skutečně a naplno,“ usmívá se Priscilla. „Ale patřit do Ježíšova týmu, to není jen tak. Když budeš patřit Ježíši, vstupuješ do jeho příběhu, bereš na sebe jeho pravidla. Ale neboj se, on se o tebe postará, on ti taky dá tu nejlepší stravu a nejlepší výcvik. Když patříš Ježíši, dostaneš od něj jeho Ducha.“

Apollos pochopil a přijal, co mu Priscilla s Akvilou říkali. Takto poučen odešel pak do Řecka do Korintu a velice dobře tam působil. Pán Bůh byl s ním a jeho práci žehnal.

IV. PAVEL V EFEZU

Nějaký čas po Apollově odchodu přišel do Efezu apoštol Pavel. Postupně zde poznává ty, kteří se již stali učedníky Ježíše Krista. Jednoho dne se setká se skupinou asi dvanácti mužů. Když s nimi rozmlouvá, ptá se jich, zda přijali také Ducha svatého. Muži se diví: „Nevíme o tom, že by byl nějaký svatý Duch.“ Tu Pavel zbystří: „Jakým křtem jste teda byli pokřtěni?“ Brzy se dovídá, že tito učedníci se sice hlásí k Ježíši, ale neznají křest v jeho jméno a nepřijali jeho Ducha svatého. Byli pokřtěni jen křtem Jana Křtitele, na znamení pokání, podobně jak o tom mluvil Apollos.

V. CO TO ZNAMENÁ MÍT DUCHA SVATÉHO

Možná se ptáte podobně jako ti učedníci: „V čem je tedy rozdíl? Co to je Duch svatý? Jak se projevuje, že někdo má Ducha?“

Snad jste slyšeli, že se o někom říká, že má bojovného ducha. Nebo že někdo je plný ducha odhodlání, jiný je uchvácen duchem pravdy. To se říká o člověku, který je uchvácen a veden nějakou silou – odvahou, odhodlaností, bojovností, pravdou. Ten samotný „duch“ samozřejmě není vidět. Ale že v tom člověku skutečně působí, že ho proměňuje, že ho k něčemu vede – to je nepochybné, to už vidět je. Kdo je například uchvácen duchem pravdy, ten už nelže, ani druhým, ani sám sobě; chce být opravdový v tom, jak žije, nikoho nepodvádí a nezrazuje. To je malý příklad, kterým si můžeme aspoň trochu přiblížit Ducha svatého.

Duch svatý znamená, že Bůh chce být s člověkem a proměňovat ho ke svému obrazu. Bůh sám, jeho svatý Duch, v člověku působí a pracuje. Kdo je naplněn Duchem, patří již Bohu. Jako by se stal členem nové rodiny. Nebo nového sportovního týmu – s pravidly, tréninkem a hlavně podporou trenéra a kapitána

družstva. Žije podle toho, jak Bůh chce. Dostává od Boha nejruznější dary a schopnosti, aby mohl sloužit druhým.

VI. PAVEL KŘTÍ VE JMÉNO JEŽÍŠE KRISTA

Tak podobně to Pavel vysvětlil i těm dvanácti mužům a oni se hned rozhodli, že chtějí cele patřit Bohu, že chtějí být cele vedeni jeho Duchem. Pavel si nechal přinést vodu a pokřtil je v Ježíšovo jméno. Když jim vložil ruce na hlavu, aby jim požehnal, byli naplněni Božím Duchem, který v nich začal působit a oni začali mluvit novými jazyky a prorokovat.

VII. VYUČOVÁNÍ A PŮSOBENÍ PAVLA, KTERÝ BYL VEDEN DUCHEM SVATÝM

Pavel pak pokračoval ve vyučování v synagoze, ale ukázalo se, že ne všichni chtějí přijmout zvěst o království Božím a o Ježíši. Docházelo k rozepřím a hádkám. Pavel si proto radši najal přednáškovou síň jednoho filosofa a v ní ve vyučování pokračoval. Tam za ním mohl přijít každý, kdo chtěl slyšet o Ježíši, Židé i pohané. Dva roky takhle působil. Bůh konal skrze Pavla i neobvyklé mocné činy – uzdravoval nemocné a osvobozoval ty, kdo byli v zajetí zla.

VIII. POKUSY ZNEUŽÍT JEŽÍŠOVO JMÉNO

Toho si všimli i různí zaříkávači. A těch bylo v Efezu plno. Efez byl totiž proslulý výrobou zaříkávacích knih. Někteří z nich si řekli, že by mohli zkusit zaříkávat taky jménem Pána Ježíše. Nechtěli uzdravovat působením Božího Ducha. Nevěřili v Ježíše, chtěli prostě jeho jména zneužít pro svou větší slávu. A také chtěli na svých kouzlech vydělat. Nezáleželo jim ani tak na tom, jestli nemocné uzdraví nebo jim ublíží. Ježíšovo jméno, to pro ně bylo něco jako automat – vhodíte dvacku, a vypadne láhev Coly – pošeptáte Ježíšovo jméno, a vaše přání se vám hned vyplní.

IX. BŮH SE NENECHÁ ZNEUŽÍVAT

K takovým patřilo i sedm synů nějakého Skévy, který o sobě pro větší reklamu říkal, že je židovský velekněz. Přistoupili k člověku, který byl posedlý zlem, a řekli: „Zaklináme vás, zlé síly, jménem Ježíše, kterého káže Pavel.“ Ale zlý duch, který byl v tom člověku, jim odpověděl: „Ježíše znám, o Pavlovi vím – ale kdo jste vy?“ A ten posedlý člověk se na ně vrhl a zbil je, takže museli s hanbou utéct. Tahle historka o nepovedeném zaklínání se brzy roznesla po celém Efezu. Ježíšovo jméno bylo od té doby ve veliké úctě. Ukázalo se totiž zřetelně, že to není nějaký talisman, nějaká zaklínací

formulka, která působí jen tím, že se vysloví. Pán Bůh skutečně působí, když se k němu modlíme a prosíme ho v Ježíšově jménu. On prosby vyslychá. Ale on není žádný automat na splnění všech lidských přání a už vůbec se nenechá se využívat pro naše sobecké úmysly.

To si uvědomili všichni, kdo v Efezu uvěřili. Dokonce i mnozí z těch, kdo se předtím zabývali zaklínáním, přinesli své zaříkávací knihy do shromáždění křesťanů, přiznali se, že je dříve taky používali, a přede všemi je spálili: „Bůh je mocnější než nějaká kouzla. Radši budeme sloužit a pomáhat v jeho jménu.“ Zvěst o Božím království se šířila po celém okolí.

X. PAVEL SE VYDÁVÁ NA DALŠÍ CESTU

Po tom všem se Pavel, veden Duchem svatým, rozhodl, že půjde do Makedonie a Acháje, aby tam navštívil křesťany ve sborech, které založil na své druhé misijní cestě. Odtamtud se vrátí do Jeruzaléma. Ale tím jeho plány nekončí. „Nějaký čas tam zůstanu – a pak se vydám do hlavního města, do Říma!“

MODLITBA

Pane Ježíši, děkujeme ti, že jsme pokřtěni a patříme do tvého týmu. (Děkujeme, že jsme o tobě mohli slyšet a připravujeme se, abychom křest přijali.) Působ v nás svým Duchem a jeho dary, abychom žili podle příkladu tvého života. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Všimli jste si někdy nápisů v kostele? (Pokud nemáte, všimněte si s dětmi veršů na nástěnkách, ve vitrině, na fasádě fary, ...) Co je tam napsáno a jak tomu rozumíte?
- Co byste řekli, kdyby tam visel nápis: ‚Zaklínáme zlé duchy ve jménu Ježíšově!‘
- Protentokrát text hýří názvy měst či provincií a nabízí se, abyste během vyprávění s dětmi značili do mapy třeba i různobarevně pohyb Pavlův i Apollův.
- ‚Šťastná sedmička‘; ‚nešťastná třináctka‘; ‚horoskopy‘: povídejte si s dětmi, zda o tom už někde slyšely; zda znají někoho z dospělých, kdo na to věří; zda s tím mají vlastní zkušenost (pozitivní či negativní); zda si myslí, že na to máme věřit...
- Slyšeli jste někdy o sedmi divech světa?
- Baví vás sledovat televizní pořady o záhadách a tajemných úkazech? Čemu se tyto pořady podle vás věnují? Řeší se v nich též mezilidské vztahy, či se tyto pořady snaží nasycit jen naši zvědavost?
- Vite, kdo je to astrolog? Už jste četli nějakou astrologickou předpověď, horoskop? Myslíte si, že to je jen zábava, nebo to může mít vliv na lidský život?

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 97,7 — Zastýdte se všickni, kteříž sloužíte rytinám, kteříž se chlubíte modlami; sklánějte se před ním všickni bohové.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Ef 5,6-11

PÍSNĚ

Ve jméno Krista doufáme (EZ 244, 1-4); Jdou, stále jdou se zprávou (S 115); Buď vůle tvá (S 21); Kdo mě z pout mých (S 147); Není lepší na tom světě (BTS 8); Pomoz mi, můj Pane (EZ 384); Dej srdce otevřené (NP 126); Čest dej (S 37); Dej mi, Pane, víru (S 44); Více lásky (S 369)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ
A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Efez** byl ve starověku důležitým obchodním přístavem, hlavním městem římské provincie Asie a spojnicí s vnitrozemím. Apoštol Pavel tam působil dva roky; kázal na veřejnosti i v soukromí (20,20), v synagoze i v přednáškové síni (19,9). Křesťanství si, ač ve městě magie a kultu bohyně Artemis, získalo autoritu a sympatie. Mezi efezskými sympatizanty se křesťanství říkalo „cesta“ (19,23); u některých ovšem i nadále přetrvávaly zbytky magických představ.

– **Artemis** byla patronkou města, a proto se slušelo ji náležitě uctívat. Bohyni lovu a plodnosti, ochránkyni zvířat i celé přírody byly pořádány honosné náboženské slavnosti. A tak se kolem jejího kultu točilo hodně peněz, energie, zájmu a obchodu. Mluví obchodníků Demetrios přehání, když varuje, že jejich náboženství zkrachuje (v. 26-27). Rozčiluje ho totiž, že díky šíření evangelia přicházejí obchodníci s kultickými předměty a upomínkami o zákazníky. Proto rozpoutá vzpuru davů.

– dav se jako stádo žene do **divadla**. Tamější divadlo pod širým nebem bylo schopno pojmut až 26 000 lidí najednou. Prátele, ani Pavlovi naklonění představitelé města, nechťejí Pavla před takovouto masu vpustit

do divadla. S fanaticky rozlíceným davem a s davem, který není schopen přijmout kritiku, se totiž hovor navázat nedá. Zde musí nastoupit moc pořadatelsko-zastrašující. Policii tehdy neměli, proto musel místodržící znát jiný mechanismus ovládnání: musel zafungovat strach z nařčení a následného potrestání (vojskem) za vzpuru.

– jednání **římského místodržícího** (v. 35a) ukazuje na kladnou funkci státu a státních úřadů – soudu a městského úřadu. V mnohonárodnostním státě je takoveto spolehnutí na zákony jednou z jeho kladných stránek. Lukáš, jako jeden z pronásledovaných tím římskému státu připomíná tuto závažnou funkci a učí s ní počítat i křesťany.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– co znamenají davy a co dokážou masy lidí, ví i dnes skoro každý. Fanatismus není jen starověká nebo pohanická záležitost. Dějiny křesťanství jsou toho též dokladem. Neměli bychom tedy líčit pohany jako nenapravitelné fanatiky a křesťany jako umírněné beránky. Porozumění druhému – bližnímu se rodí a roste, nepřichází samo sebou a mnohdy to stojí i značně úsilí.

– mějte během vyprávění na paměti, že křesťanům v této době neustále hrozilo pronásledování

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Práci s obrázkem lze zařadit jak před vyprávění biblického příběhu, tak po něm. Pokud se rozhodnete pro první možnost, začněte rozhovorem o tom, zda je možné s náboženstvím a s vírou nějak obchodovat. Příklady ať potom děti nakreslí do stánku na obrázku. Vyprávěním jim potom osvětlíte, jaký má ten stánek význam. Pokud se rozhodnete pro druhou možnost, půjde spíš o aplikaci poselství biblického příběhu. Děti můžete povzbudit, aby vymýšlely, jak by takový stánek asi vypadal dnes. Při případném návratu dětí z nedělní školy do shromáždění si mohou děti zahrát na zbožné prodavače – vyvolávat a nabízet na tácech absurdní pobožné tretky a svoje počínání pak osvětlit připomenutím toho, co si vyprávěly.

4. POMŮCKY:

- obrázky či fotografie davu (třeba na stadionu, při jarmarku, v divadle)
- obrázky z jarmarku: se stánky, s lidmi, s předměty, se zlatníky či kováři, – obrázek či fotografie divadla nebo spíš amfiteátru
- obrázek římského místodržitele asi s obtížemi najdete, můžete ho tedy nahradit obrázkem soudce či nějakého „státního“ úředníka

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ:

a) pro **mladší** školní věk:

Byli jste někdy na stadionu na fotbale nebo na koncertě třeba nějakého známého zpěváka, kde byla strašná spousta lidí? Líbilo se vám tam, nebo jste se i báli?

b) pro **starší** školní věk:

Byli jste někdy na fotbalu nebo na koncertě? Kde všude se ještě můžete setkat s takovým davem lidí? Myslíte si, že lze v takovém davu něco rozumného probrat?

Je možné mít v davu odlišný názor?

c) pro **Theofila**:

Theofil si možná myslel, že je nutné, aby se křesťanství vždy umělo a snažilo svým slovem bránit, vysvětlit či na každý pád objasnit svou zvěst. Příběh a v něm pobouření, davem stržení lidé nám dosvědčují, že i pro základní komunikaci je ale zapotřebí, aby i druhá strana byla otevřená, projevila zájem a byla ochotna naslouchat. A Lukáš Theofilovi říká, že když se toho nedostává, je dobré přenechat nejprve iniciativu jiným, třeba státním úřadům.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk:

Od motivace k vyprávění se dá dostat poukázáním, že dnes si těž budeme vyprávět o velikém zástupu lidí, který se shromáždil v divadle. Nikoliv však, aby shlédl nějakou divadelní hru či naslouchal nějakému koncertu.

- I. Motivace
- II. Demetriovo varování
- III. Vzpouza davů v divadle
- IV. Pavel chce před ně vystoupit
- V. Alexandr je davem odmítnut
- VI. Městský tajemník dav uklidňuje

b) osnova pro **starší** školní věk:

Společný prvek motivace a samotného vyprávění je obava před tím, čeho všeho je dav lidí schopný.

- I. Motivace
- II. Demetrios se cítí ohrožen, burcuje proti křesťanům
- III. Vzpouza davů a srocení v divadle
- IV. Pavlovi je vystoupení rozmluveno
- V. Alexandra nenechá dav ani promluvit
- VI. Pod výzvou k soudu a pohružkou od městského tajemníka se teprve dav uklidňuje
- VII. Shromáždění končí, dav se rozpuští

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Už jste se někdy ocitli uprostřed rozvášněného davu, třeba někde na fotbalovém či hokejovém zápase? Jak se lidé chovali a jak jste

se při tom cítili? Křičeli jste také? Co se při takovém „fandění“ dělá a proč? Kdo je krom hráčů a diváků ještě na stadionu či ve sportovní hale (prodejci občerstvení a suvenýrů, hostesky, roztleskávačky...)? Jsou ti lidé také důležití a bylo by to bez takových ještě ono?

Když chtějí lidé proti něčemu vystupovat a je jich mnoho, co musí udělat, aby mohli jít společně do ulic, a jak se tomu říká? Viděli jste někdy nějakou demonstraci a proti čemu ti lidé demonstrovali? Kvůli čemu se lidé nejčastěji bouří a co jim nejvíce vadí?

II. VELKOMĚSTO EFEZ

Efez bylo veliké a slavné město. Byl tam přístav, do kterého připlouvali lidé z celého světa, prodávalo se tam zboží, které jste jinde nekoupili, domy v tom městě byly přímo luxusní a Efezané si dávali dost záležet na tom, že jsou nejmodernější a nejbohatší a vůbec že mají všechno nejlepší. Trochu si o sobě ti Efezané mysleli, že jsou pupkem světa. A bylo to skutečně tak. Když chtěl někdo podniknout nějakou cestu na východ, začal v Efezu. Efez byl branou do Asie. Jeho obyvatelé byli zvyklí na to, že všechno nové mají jako první, že jsou zkrátka „IN“.

Každé velkoměsto mělo svůj chrám, ve kterém sídlil bůh. Čím výše byl chrám postaven, čím luxusnější vybavení bude mít, tím spíše se tam bohu zalíbí, a tím víc to také bude přitahovat lidi, tím větší obdiv sklídí u návštěvníků města. (Odkud pak to známe? No ano! Už jsme o tom v Bibli přečli ve vyprávění o Bábelské věži, Gn 11.) Samosebou, že se těmi chrámy lidé chlubilí a vytahovali. Třeba jako se dnes vytahují fanoušci velkých sportovních klubů. Je to podobné. Sportovní hala nebo chrám, to je někdy jakoby jedno.

Poutníci, kteří zdaleka přijížděli do Efezu, toužili vidět obzvláště chrám, který patřil bohyni Artemidě. Artemidin chrám byl jedním z největších na světě. Jeho střechem drželo více jak sto obrovských sloupů, každý byl vysoký jako sedmipatrový dům. V chrámu byla obrovská socha bohyně, před kterou se člověk cítil jako mraveneček. Artemidě se lidé klaněli a nosili jí své oběti také proto, že ji považovali za patronku města. Tato bohyně se měla postarat, aby se všem dařilo dobře, a aby chránila město od všech pohrom. A ono se Efezu opravdu velmi dobře dařilo. Války i hlad se mu vyhýbaly a lidé věřili, že je to skutečně dílo jejich matky, bohyně Artemidy. Ale ono to bylo spíše důsledkem něčeho jiného. Víme přečte, že kde je hodně turistů, bude také hodně peněz. Odjakživa se lidé snaží přilákat cestovatele ze všech koutů. „Kšeft je kšeft!“ Tak se zařídili i ve velkoměstě Efezu. Každý z poutníků

přece potřebuje jíst a pít, mít kde přespat. Ale hlavně každý chce mít z Efezu nějakou památku. Chudí si dovezou kamínek, co leží u chrámu, ti bohatší chtějí sošku. A tu musí někdo vyrobit. A tak se dostáváme i k našemu vyprávění o stříbrotepcích. Kdo to je? Jakou práci stříbrotepec vykonává?

III. CHRÁM, ČI KRÁM?

Může se stát, když někdo mluví o chrámu, že místo „chrám“ budeme rozumět „krám“. To je ovšem rozdíl, ale někdy se z chrámu skutečně stane krám: že místo o náboženství jde o obchod, o peníze, o kšeft.

Začíná to úplně nevinně. Lidé jsou po dlouhém putování k chrámu vyprahlí, ptají se po něčem na pití, a už je tu někdo, kdo přistaví stánek s občerstvením, a za chvíli už je tu další, který nabízí suvenýry, a už je tu spolu s chrámem i krám.

Tak tomu bylo i s chrámem Artemidy v Efezu, jenže v mnohem větším stylu. Na zájmu o Artemidin chrám se přizivovali řemeslníci, kteří vyráběli a prodávali její napodobeniny. Samosebou, že hezké kousky šly na dračku. Mezi luxusní zboží patřily sošky ze zlata či alespoň ze stříbra. Takové zboží vyráběli lidé, kteří bušili, tepali malými kladívky do drahých kovů – do stříbra a do zlata. Říkalo se jim zlatotepci nebo stříbrotepci. I když jich v Efezu bylo hodně, jejich živnost kvetla, patřili k bohatým lidem. Co by se asi stalo, kdyby jim někdo chtěl odlákat turisty a poutníky od jejich krámů? Asi to samé, jako kdyby to chtěl někdo udělat taxikářům, vlekařům, či majitelům hotelů. Byli pěkně naštvaní a jistě by to nenechali jen tak. Určitě by se postavili proti každému, kdo by ohrozil jejich zisky.

A právě něco takového se stalo v Efezu. Objevily se náznaky, že jejich výrobky už nejdou tak na odbyt. Jak k tomu došlo? Artemidiny sošky si lidé kupovali i jako amulet, který měl majitele ochránit před neštěstím a jiným zlem. A my jsme už posledně slyšeli, jak velký ohlas mělo evangelium Ježíše Krista právě v Efezu. Jenže kdo uvěřil v Krista, ten takové pohanské pověry odmítal. Při tom křestanů přibývalo a o Kristu se mluvílo stále víc, zatímco zájem o Artemidu upadal.

IV. V MNOŽSTVÍ JE SÍLA

To si uvědomil zlatník a stříbrotepec Demetrios, který vyráběl napodobeniny Artemidina chrámu ve velkém a zaměstnával mnoho dalších lidí. Půjde-li to tak dál, přijdou o výdělky. Jeho hněv se obrátil proti Pavlovi a proti „té jeho křesťanské sektě“. Byl pořádně

dopálený. Svolal všechny ostatní výrobce a pronesl k nim řeč. „Bude-li Pavel i nadále působit, je nebezpečí, že nejen naše práce už nebude tak vážena a vyhledávána, ale že začne upadat i úcta k bohyni Artemidě a jejímu chrámu.“ Vystupoval jako ochránce náboženství a zvláště bohyně Artemidy. Podařilo se mu přesvědčit ostatní stříbrotepece, že jejich povinností je chránit čest velké bohyně. Společně se vydali přímo do ulic a udělali demonstraci. Tam začali skandovat: „Veliká je efezské Artemis!“

Dobře si to ten Demetrios promyslel. Kdyby řekl na rovinu: Je potřeba zakázat křesťanství, protože lidé jdou za Kristem a nekupují naše zboží – usvědčil by se, že mu jde jen o zisky. A u lidí venku by s tím už vůbec nepochodil. Proto zabalil své pohnutky do zbožného obalu. Zlatníci tedy vystupovali jako ochránci náboženství. Že přitom křesťany pomlouvali a navykládali o nich lidem spoustu lží, to si dovedeme představit. Ono to ani nebylo nic nového. Právě tak to bylo i s Pánem Ježíšem. Také jej obviňovali z věcí, které vůbec neudělal, protože jej neměli za co odsoudit. Kdo chce být křesťanem, musí už prostě počítat s tím, že si o něm lidé budou vždycky povídat něco, co není pravda, ba že nás budou za náš způsob života i pomlouvat.

Pobouření se brzo rozšířilo na celé město. Lidé se vždycky cítí velmi silní, když je jich pohromadě moc. To najednou i do ustrašeného vjede síla a cítí se strašně silný. A lidé pak dovedou dělat i takové věci, za které by se normálně styděli. (Vzpomeňte, co někdokázali někteří fotbaloví fanoušci!)

V. KDE BYL APOŠTOL PAVEL

Byl to ale náramný křik tam venku. A kde byl v tu dobu zrovna Pavel? Spolu s dalšími křesťany byl asi tam, kde bydlel. Nejdřív o ničem nevěděli. Když se křičící a nadávající dav přiblížil blíž k jejich domu, poznali, že se něco děje. Pak někdo přiběhl se zprávou, že rozzuřený dav na ulici sebral dva blízké Pavlovy spolupracovníky a ztloukl je jako nějaké zločince; prostě byli lynčováni. A zlost lidí že se stupňuje a že se všichni ženou do městského divadla, kam se mohlo vejít ještě více lidí.

Když to Pavel uslyšel, velmi jej to rozesmutnilo. Rozhodl se, že vyjde mezi lidi, aby se svých spolupracovníků zastal. A také aby vysvětlil, že křesťanství není žádné nebezpečné učení. Byl přitom připraven i na nejhorší. Zbit a kamenován pro Krista byl už vícekrát. Věřil, že Pán má moc jej ochránit. Ale efezští bratři mu nedovolili vyjít.

Pavel tedy nešel, ale určitě se spolu s ostatními začal usilovně

modlit: za své bratry i za ty pobloudilé zlatníky a ovšem i za to, aby se do Efezu vrátil pokoj. Ostatní se k němu hned přidali. V modlitbě je veliká síla, na kterou máme i my spoléhat.

VI. DIVADLO, JE TO DIVADLO (AMFITEÁTR)

Shromážděný dav je v amfiteátru, jeden řve přes druhého. Co vlastně provolávají? No to právě už nešlo poznat. Jedni volali: „Pochyťte ty zrádce bohyně Artemidy,“ druzí zase: „Hurá na křesťany!“ a jiní zase: „Kupte si laciné sošky ze zlatá!“ Každý si křičel, co ho napadlo, zkrátka zmatek! V divadle si všichni posedali na schodiště a stupínky pro řečníky, a jak se kdo cítil, tak chtěl řečnit. Však to známe, vždycky je dost takových lidí, co jim jde jen o to, aby si mohli pořádně zanadávat, i když se jim nic zvláštního neděje. Ani Demétria už nebylo slyšet, nemělo to všechno hlavu ani patu, takže většina ani nevěděla, proč se vlastně sešli.

Jednu chvíli se Židé rozhodli na schody vystrčit jakéhosi Alexandra, který prý uměl dobře mluvit. Ale zkuste chtít povědět něco rozumného takovým lidem. Sotva řekl tři věty, už kdosi zakřičel: „Neposlouchejte ho, je to žid židácká!“ a hned se do něj pustili, takže se raději ztratil někde v davu. A aby si přišel každý na své, znovu a znovu: „Veliká je Artemis Efezská!“, a tak to dělali zcela fanaticky celé dvě hodiny! (Jako baalovi proroci na Karmelu, Kr18.)

Z toho plynou tři poučení: 1. abychom se nepřidávali k lidem, kteří si pořád a vždycky jen stěžují, 2. abychom se už vůbec k takovým nepřidávali, když jdou v davu (zvlášť když nevíme, o co jde), 3. nemá cenu něco rozumného říkat lidem v rozvášněném davu.

VII. PAVEL POD OCHRANOU STÁTU

Lidé křičeli a křičeli celé dvě hodiny. Jenže každý křikloun se jednou unaví a síla hlasu pomine. Tak i křik v divadle nahradilo chřaptění a ticho. A tu jako na pokyn z nebe se objevil v divadle člověk, kterého všichni znali: městský tajemník, důležitý úředník ve městě. Nemusel ani nikoho uklidňovat, protože už nikdo nekřičel. Řekl: „Copak se stalo tak strašného, že tu tak křičíte? Vy mužové slavného města Efez se přece nemusíte bát. Celý svět přece zná naši bohyni a její sochu, co nám spadla přímo z nebe jako zjevení boha Jupitera. Měli byste se hezky uklidnit, protože jinak bude vaše počínání považováno za vzpouru, a to si nepřejte vidět, co by to pro vás znamenalo!“ I Efez byl pod nadvládou Římanů. Ti sice ledacos lidem povolovali, ale jak se někde sešlo moc lidí a zavánělo to vzpourou, hned nasadili vojáky a končilo to krvavým masakrem. Pak úředník pokračoval: „A pokud Demetrios nebo ně-

kdo jiný proti někomu něco má, od toho jsou tady soudy a úřady, aby soudily spory mezi lidmi. Žádné násilnosti tady nebudou. O křesťanech je známo, že naši bohyni neublíží, nekradou ani neplánují žádnou vzpouru, zatímco vy jste dnes porušili zákonů hned několik!“ Slova úřední osoby zapůsobila jako studená sprcha. Za chvíli už nebyla v divadle ani noha. Apoštol Pavel a křesťané si mohli oddechnout. „Díky Bohu!“

VII. NEBEZPEČNÉ EVANGELIUM

Ve skutečnosti Pavel staré pořádky opravdu ohrožoval. Nepřipravoval ovšem žádnou vzpouru. Křesťané se však řídí Ježíšovými slovy a Duchem svatým. A s tím se uctívání Artemidy ani žádné jiné pohanství (ani to nejmodernější) sloučit nedá. Kdo uvěří v Krista, nebude uznávat žádné falešné bohy.

Jako křesťané máme světu nastavovat vždy pravdivé zrcadlo. Proto nás i stát a lidé kolem nás potřebují, proto nás tu Pán Ježíš má: máme být onou solí, o které náš Pán mluvil. Lidé nás třeba i nebudou mít vždycky rádi, ale může se i stát, že světlo evangelia do svého života přijmou.

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme za všechny lidi, kteří jakýmkoliv způsobem přinášejí druhým evangelium. Prosíme, veď je svým Duchem, aby si počínali moudře i statečně. Nechť se dobrými svědky Pána Ježíše Krista stávajíme i my. Stůj při nás, abychom uprostřed naší společnosti byli jako světlo a sůl. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Myslíte si, že přátelé měli nechat Pavla, aby v divadle před davem promluvil? Myslíte si, že by ho Pavel mohl nějak uklidnit?
- Dokázali byste doplnit: ‚Velká je efezská Artemis, větší je ...‘. A proč?
- Můžete si s dětmi zahrát hru ‚Jeruzalém, Jericho‘. Všichni stojí v řadě a jeden čelem k nim v jakémkoliv pořadí říká ‚Jeruzalém‘ nebo ‚Jericho‘. Povinností všech soutěžících je v co nejkratší době po vyřčení jména zareagovat (na Jeruzalém se klaní, při Jericho nehnuté stojí). Ten, kdo zareaguje špatně, ze hry vypadá a vyhrává ten, kdo zbude.
- Můžeme zákon někdy porušit? V jakém případě? Myslíte si, že na spravedlnost mají dbát jen soudy, nebo i my, jednotlivci? Jak to můžeme dělat?
- Říká vám něco slovo ‚astrologie‘? Viděli jste někde nějakou astrologickou předpověď? Myslíte si, že to může mít nějak vliv na náš život, nebo to je jen zábava?
- Znáte hru ‚Dostihy a sázky‘? Co se tam kupuje a prodává? Myslíte si, že bychom si my – jako nedělní škola – mohli otevřít obchod? A s čím?

PROBUZENÝ EUTYCHOS

Sk 20,1-12

25.3.2007
Judica

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 23,1+3 — Žalm Davidův. Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek. Naživu mě udržuje, stezkou spravedlnosti mě vede pro své jméno.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 20,7-12

PÍSNĚ

Ve jméno Krista doufáme (EZ 244/1-4); Ježíši Kriste (BTS 35), Spí, neplačte spí (S 303), Bratry, sestry potkávám (S 105), Věčně krásný Stvořiteli moří (S 489), Pane, dnešek je den chvály (EZ 442), Nás zavolal jsi, Pane (EZD 680), Do země se skrývá (EZD 662), V tobě je radost (BTS 25, D 649), Můj Pán všechny svolá (BTS 92, S 193)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVĚ

A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **cesta z Efezu do Troady** (v. 1-6), kde dojde k „probuzení“ mládence Eutycha, je líčena formou Lukášových věcných zápisků z cesty, itineráře. Je to cesta zpět z 3. misijní cesty – podle 2Kor. Pavel také nese peněžní sbírku pro jeruzalémské křesťany. Pavlova cesta není líčena jako ústup, útěk. Svobodně zvěstuje, *rozhoduje se* (v.3), přestože jsou mu kladeny do cesty překážky (v předchozím oddílu narazil na vzbouření zlatníků v Efezu, nyní se vyhne cestě lodí do Sýrie, neboť mu na té lodi hrozí nebezpečí ze strany protivníků, a tak raději volí delší cestu, cestu po pevnině).

– **jmenný seznam doprovázejících** apoštola Pavla (v. 4), kteří jdou spolu s ním zpět do Jeruzaléma, je dokladem, že *církev z pohanů roste*. Každý spolupracovník je důležitý, na každém jednotlivci záleží (to je možné dětem ukázat, jak ve sboru je každý důležitý).

– oddíl o probuzení Eutycha je zařazen do *doby po slavení Velikonoc*: apoštol Pavel a jeho spolupracovníci slaví Velikonoce (a spěchají do Jeruzaléma, aby stihli *letnice* – v. 16). Toto *liturgické zarámování* jako by ukazovalo: církev,

sbor žije v pohybu – *od Velikonoc k letnicím*... (život křesťanů vychází z velikonoční zvěsti o Kristu a očekáváním na seslání Ducha svatého, to je zdroj života a „probuzení“...).

– oddíl o Eutychovi (v. 7-12) se děje tedy po Velikonocích a *první den v týdnu*, po sobotě (první zmínka o slavení neděle – neděle jako den vzkříšení, „den Páně“). Věcný cestopis vystřídá *vyprávění s legendárními rysy*. Tak jako jinde ve Skutcích, důraz v takovém vyprávění není na zázraku jako takovém, legenda je prostředek vyprávění, ne popis toho, co se stalo.

– apoštol Pavel je poprvé představen ne jako misionář, ale jako ten, kdo vede sbor a řídí bohoslužby. Shromáždění se děje ve třetím podlaží domu, před odchodem apoštola Pavla z Troady, proto se protáhne až do půlnoci.

– příběh může mít symbolický význam: Eutychos sedící v okně je přesně na rozhraní světla (místnost je plná lamp) a noci (hluboké tmy). Kolem Krista je světlo – ale je možné z toho vypadnout do tmy?

– zřejmě je plno, když mládenec *Eutychos sedí v okně*. Nebo chce také vyprávěč ukázat: shromáždění nemá být sešněrovaně představy o tom,

jak se tvářit, sedět, co dělat. Sbor, to je společenství všech generací, i mládež tam patří. Eutychos usne, protože „Pavel mluvil dlouho“ (pozor na příliš dlouhá kázání!). A tu se stane neštěstí – zřítí se ze třetího patra.

– Kraličti mají v poznámkách, že tímto neštěstím „ďábel učení Boží zoškliviti chtěl“. Tedy může se stát neštěstí, které vrhne špatné světlo, zpochybní celou věc (proč ten kluk tam chodil? Copak Pavel nevěděl, kdy s kázáním přestat? A co teď rodiče...).

– **Pavel vyjde ven za chlapcem, skloní se nad něj, obejmě ho** – a konstatuje ne smrt, nýbrž život. Připomíná tak starozákonního Elijáše, když křísí syna sarepské vdovy (1Kr 17,17nn), ve vyprávění samotného Lukáše probuzení Eutycha připomíná vzkříšení syna naimské vdovy (Lk 7,11nn) a vzkříšení dcery Jairovy (Lk 8, 40nn). Příběh by mohl být postaven také úplně jinak – mohl by vynít jako „vidíte, vidíte, tak to dopadá, když se nedává pozor na kázání“, nebo „Pán Bůh ho potrestal“. Pavel nehledá vinu (kdo za co může), ale jedná.

– Život v povelikonoční době je život **s nadějí vzkříšení**, která odebírá smrti konečnost, definitivnost. A k tomu ještě, v řeči, která následuje potom (v. 26), apoštol *Pavel vyjadřuje svoji starost* o ty, kteří uvěřili („...mou vinou nikdo nezahyne... Dávejte pozor na sebe i na celé stádo...“). Tak je vyjádřena **odpovědnost za druhé**, účta k životu každého jednotlivce. I když s vírou souvisí oběť, ochota nastavit pro Krista vlastní kůži (Pavel ve v.22n.: „...na mne čekají pouta a utrpení. Ale já nepřikládám svému životu žádnou jinou cenu, než abych dokončil svůj běh a splnil úkol, který jsem dostal od Pána Ježíše...“), přece platí: s šířením evangelia není a nikdy nesmí být spojeno žádné hazardování s životy druhých (jako tomu bývá ve fanatismu ve všech různých podobách). To by bylo přímo proti evangeliu, proti kristovské péči o druhé.

– život (a „probuzení“) dává Kristus nezávisle na nás – mladík nedával

zvlášť pozor na kázání, nýbrž spal, i jeho poloha (sezení okně) může čtenáři naznačovat spíš laxnost, snad i odtaziťost (zlobivé dítě při náboženství, v kostele, v nedělní škole...). Pak bychom mohli vyprávění chápat jako ilustraci k onomu pavlovskému: „Ale Bůh...probudil nás k životu spolu s Kristem, když jsme byli mrtvi pro své hříchy. Milostí jste spaseni!“ Tedy i zlobivé dítě, které nedává pozor, hraje si a třeba sedí na okně, patří do Boží lásky. (Jen je třeba dávat pozor, aby nespadlo...)

– bohoslužby dál pokračují lámáním chleba, společenstvím stolu a sdílením dlouho do noci, když přijde Eutychos živý, všichni jsou *povzbuzeni*. To je smysl celého vyprávění: povzbudit ve víře. Eutychos sedící tak trochu „mimo“, je out-sider, který dokonce ještě vypadne. Takovým „outsiderům“, kteří dopadli tvrdě, „špatně dopadli“, je věnována pozornost (jako pastýř věnoval pozornost ovci, která „vypadla“ ze stáda). Společenství kolem stolu nakonec zahrnuje všechny.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– důraz příběhu není na *zázračném* obživení chlapce (stejně jako ve svědectví o Ježíšově vzkříšení není důraz na obživení těla). Poselství příběhu spíš ukazuje směrem, že Bůh se k nám sklání i tam, kde si to tzv. zaviníme sami. Při neštěstích se často hledá vina – kdo za to může (byls neposlušný, brouku-broučku). Někdý rodiče vychovávají děti v takové podivné bohabojnosti – nesmíš zlobit, nesmíš dělat to a to, Pán Bůh tě jinak potrestá (tím se páchají na dětech hrozně škody). Jak Boží pomoc konkrétně vypadá, naznačuje už způsob, jakým Pavel jedná: nehledá vinu, vyběhne ven, obejmě ...

– že se stávají neštěstí, která nedopadnou takto dobře, to vědí děti i dospělí. A přece i po nich slavíme „den Páně“ i večeri Páně, to je výrazem naší naděje. Není nakonec jen černá kronika, jaké neštěstí se kde stalo. Je ke komu a kam jít.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Práci s obrázkem lze zařadit jak před vyprávění biblického příběhu, tak po něm. V obou případech má propojit biblický příběh s prožitkem, zkušeností dětí. Na vás je, zda chcete ze zkušenosti dětí vyjít nebo se na ni na závěr rozpomínat, aby děti poznaly, že biblický příběh odhaluje něco, co samy prožívají. Poselství epizody, jak mu rozumím, vynikne, když zmíníte, že Pavel mohl na chlapcův pád reagovat také jinak, například: „Vidíte, tak to je, když někdo v kostele nedává pozor! Vidíte, jak to dopadá, když někdo při bohoslužbách spíl! (Pán Bůh ho potrestal.)“ V duchu večere Páně (do které je celý příběh zasazen), která připomíná, že nás má Bůh tak rád, že nasazuje sám sebe, abychom si to, na co nestačíme, neodskákali, je ovšem všechno jinak. Tak lze komentovat i to, že nad místem, kam mají děti nakreslit, jak jim někdo pomohl v tom, na co nestačily, je namalován kalich a chléb.

4. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) motivace pro mladší školní věk:

Už jste někdy v kostele usnuli?

b) motivace pro starší školní věk:

Když se vám stane něco špatného, co vám pomůže? Když vám někdo vynadá, poučí – nebo když vás někdo obejmě?

Nebo si představme, máme vystihnout příběh nějakým vhodným titulem na úvodní stránku novin – jak nejlepší to vystihneme (Tragédie? Senzace? Zážrak? Nebo ještě jinak...?)

c) pro Teofila:

Teofil se může ptát: Když se stane neštěstí, kdo za to může?

Lukáš: Povím ti o tom jeden příběh.

5. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro mladší školní věk:

- I. Pavel na cestě zpět
- II. Bohoslužby v místnosti plné světla
- III. Chlapec, který usnul a vypadl
- IV. ... a za kterým vyběhli ven
- V. Shledání všech při večeri Páně

b) osnova pro střední a starší věk:

- I. Pavel a spolupracovníci na cestě
- II. V pronásledování být svobodný
- III. Bohoslužby v místnosti plné světla
- IV. Místo dojemného rozloučení – neštěstí
- V. Chlapec našťestí žije
- VI. I my budeme (naštěstí) žít

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE – CESTOPIS

Už jste si někdy zkusili psát deník, třeba na dovolené, na táboře, na nějaké výpravě? Správný zálesák a nebo třeba skaut, který vyrazí na nějakou výpravu do přírody, si zapisuje, co který den prožil, co zajímavého viděl, koho potkal, kolik za co utratil... Když jde o významnější výpravu, třeba do jiných zemí, může z toho vzniknout cestopis. Cestovatel (nebo někdo z jeho výpravy) zapisuje, kdy a odkud vyrazili, co zvláštního viděli, co na ně zvlášť zapůsobilo, co nového objevili, s kým se setkali... Zapisuje se jen to nejzajímavější, aby na to cestovatel nezapomněl a aby to třeba mohlo posloužit i dalším lidem, kteří se tam třeba vypraví.

Kniha Skutků apoštolských je vlastně takovým cestopisem. Ve Skutcích také není zapsáno úplně všechno, co Pavel a jeho spolupracovníci prožili. (Co myslíte, na co se asi soustředili? Co považovali za důležité? A co asi vynechali? – Můžeme to sledovat i v dnešním oddílu.)

II. PAVLŮV PLÁN A BOŽÍ PLÁN

V prvé řadě tu máme zaznamenán plán cesty a místa, kde Pavel působil (můžeme si to ukazovat na mapě): Když ukončili pobyt v Efezu, přeplavili se na evropský břeh do Makedonie. Tady postupně navštívili sestry a bratry ve sborech, které tam založili na své dřívější cestě (Filipis, Tesalonika, Beroa). Pavel je přivedl k Pánu Ježíši. Stále byl jejich pastýřem a měl o ně péči. Povzbuzoval je ve víře a kde bylo potřeba, tam je také v lásce napomínal. Směřovali na jih do Korintu, kde zůstali tři měsíce. Odtud už chtěl Pavel jet rovnou do Palestiny. Z Korintu často vyjížděly lodě přímo do syrských přístavů a odtamtud už to do Jeruzaléma nebylo tak daleko. Často toho využívali židovští poutníci, když jeli na svátky do Jeruzaléma. Takto se chtěl dostat do Jeruzaléma i Pavel. Ale na poslední chvíli od toho ustoupil. Dozvěděl se totiž, že mu nepřátelé opět usilují o život. Neodvázili se však udělat to otevřeně. Chtěli to zařídit tak, aby se Pavel při své plavbě do Jeruzaléma prostě ztratil z paluby. „Vždyť to se přece stává, že jsou velké vlny, nebo se člověku zamotá hlava...“ A tak Pavel své plány změnil. Odloží svůj návrat do Jeruzaléma a pojedje tam jinou cestou, i když to bude velká oklika. (Co myslíte, neměl se jako věřící člověk prostě spolehnout na Pána Boha, že ho ochrání? Nebo si počínal moudře a správně?)

A tak Pavel namísto plavby na jihovýchod zamíří po pevnině na sever. Vráť se zpět do horní Makedonie, tam ve Filipis nasedne na loď a přeplaví se na maloasijský břeh do Troady. Odtud pak bude směřovat dál k jihu. Takový byl jeho pozměněný plán. Cestou opět procházel stejnými městy, ve kterých nedávno byl, a proto se už nikde dlouho nezdržel. Ale umíme si představit, jak rádi tam Pavla opět uviděli a že i takové krátké setkání jim přineslo radost a povzbuzení ve víře. Tak i zlé plány nepřátel musely posloužit dobré věci: nakonec byly k prospěchu církve a k Boží slávě. V tom byl Boží plán. – Tak tomu bývá i dnes. Kolikrát se myslíme, že se něco nepodařilo, že to mělo být jinak, a zatím právě touto cestou přichází Boží požehnání. Tak tomu bylo i v Pavlově případě: dílo Páně rostlo víc, než kdyby býval jel z Řecka přímo do Jeruzaléma, jak původně chtěl.

III. PAVLOVI SPOLUPRACOVNÍCI

Ten, kdo zapisoval průběh Pavlovy cesty, považoval za důležité zaznamenat jména těch, kteří apoštola doprovázeli. Jmenuje sedm mužů. Všichni pocházeli z měst, kde předtím Pavel byl: jeden byl z Beroje, dva z Tesaloniky, dva z Derben; na maloasijském břehu

se pak připojili ještě dva další. Většinou, snad s výjimkou Timotea, nám ta jména už nic moc neříkají. (Co myslíte, proč asi se o nich píše?) Důvodů, proč se o nich v Bibli píše, se nabízí hned několik. Ze všech těch sborů vezl Pavel hodně peněz pro chudé křesťany v Jeruzalémě, nebylo na škodu mít s sebou takovou „ochranku“, a navíc ti všichni pak mohli doma dosvědčit, že apoštol ty peníze skutečně správně doručil. Pro jeruzalémské křesťany mohli být tito lidé názorným příkladem, jak se bývalí pohané obrátili ke Kristu. Kromě toho vůbec není špatné zaznamenat jména těch, kteří svou věrnost Ježíši Kristu osvědčili i v těžkých podmínkách. Rozhodně to však byli Pavlovi spolupracovníci; lidé, o které se mohl opřít. Kdyby s sebou apoštol neměl bratry a sestry, kteří jej podpírali, těžko by měl na vše sílu. Každý, kdo vede církev, potřebuje spolupracovníky, bez nich by nemohl sloužit. Tady je to apoštol Pavel, u nás v kostele to je zase bratr farář či sestra farářka, ale ti by si také neporadili bez bratří a sester starších i dalších pomocníků. A je to tak dobře. Každý křesťan je obdařen od Pána Boha nějakým darem. Pán Bůh počítá i s každým z nás. Také my máme umět říct, kdo je náš Pán. Také my máme umět stát při těch, kdo nás potřebují. To všechno patří ke křesťanství.

IV. TROADŠTÍ NASLOUCHAJÍ TRPĚLIVĚ

Když Pavel odjel z Makedonie, první zastávkou na maloasijském břehu bylo přístavní město Troas (Troada). Tam se sešel se svými spolupracovníky, tam na něho netrpělivě čekali i místní lidé. Díky tomu, že jeho loď odplouvala až za týden (a i pak pokračovala velmi pomalu, od přístavu k přístavu, takže Pavel bude moci nastoupit až na její příští zastávce), mohl se v Troadě zdržet celý týden. Ale i tak to byla krátká doba na to všechno, co chtěl Troadským říct. Bylo jich mnoho a ve víře byli na začátku. Ještě k tomu se ani neměli všichni kde shromáždit.

Jeden bohatý křesťan se však nabídl, že jim dá k dispozici svůj dům. Když může, tak pomůže. Jeho dům byl veliký a vešlo se do něj mnoho lidí. Největší místnost byla ve třetím poschodí. Tam se každý večer scházeli a naslouchali Pavlovým slovům. Čím více se blížil Pavlův odjezd, tím více otázek je napadalo a tím více dostávali strach, že už Pavla třeba nikdy neuvidí.

Nastala sobota, poslední večer, poslední noc před Pavlovým odjezdem. Podle tehdejšího počítání nezačínal den až ráno po probuzení, ale už večer po západu slunce. Takže mohli slavit neděli vlastně už v sobotu večer. Po kázání měla přijít Večeře Páně. Všichni se na tu událost moc těšili. Budou s Pavlem a jeho učedníky

za jedním stolem tak, jako byli učedníci za jedním stolem spolu s Ježíšem. Večeře Páně je velkou událostí, na kterou se máme každý připravit modlitbou a slovem Božím, to věděli i Troadští.

V. EUTYCHOS V OKNĚ

Mezi Pavlovými posluchači byl také jeden kluk. Zkusme si ho představit. Chodí na bohoslužby jako my. Je možná o trochu starší, jmenuje se Eutychos. Do češtiny bychom to mohli přeložit jako Šťastlivec, tedy někdo, kdo má v životě kliku.

Tento náš kamarád zůstal raději vzadu, možná aby ho nikdo moc neviděl, možná proto, že vzadu bylo okno a on si na to okno vylezl. Usadil se a poslouchal.

A tak seděl a poslouchal, ale Pavel mluvil hodně dlouho. Umíme si to představit: Chvilku dával Eutychos pozor, chvilku bylo zajímavější něco venku. Byl takový jako my, když nechceme o nic přijít a chtěli bychom být všude najednou. Jak ubíhal čas, byl z toho všeho tak unavený, že usnul a z toho velkého okna prostě vypadl.

A co teď? Lidé přestali poslouchat a vybíhali před ten velký dům. Takové neštěstí! Na všechny padla hrůza. Byli zmateni. Jak se to mohlo stát? A copak je Pán Ježíš nechrání před zlým, zvlášť když se modlí a naslouchají jeho slovům? A teď taková věc, právě když se chystali k večeři Páně! Eutychos byl sice mladý i dost lehkovážný, ale toto se nemělo stát, říkali si.

VI. ŠTĚSTÍ V NEŠTĚSTÍ – BŮH JE PÁNEM NAD ŽIVOTEM I SMRTÍ

Mezitím sešel dolů i Pavel. Lidé před ním ustupují a volají to stejné: „Pavle, už je pozdě, není mu pomoci!“ A všichni se na Pavla dívají, co udělá. Pavel přistoupil k nehybnému tělu, sklonil se nad ním, objal Eutycha a řekl: „Upokojte se, je v něm život.“ (Počínal si podobně jako Eliáš v Sareptě Sidónské (1Kr 17), jako Ježíš nad mrtvým chlapcem v městě Naim (L 7) nebo nad dvanáctiletým děvčátkem v domě Jairově (L 8.)

VII. VEČEŘE PÁNĚ – UJIŠTĚNÍ NA CESTU VÍRY – ROZLOUČENÍ

Pak se všichni vrátili zpátky do domu a pomalu se opět soustředili na bohoslužbu. Potom usedli ke stolu a slavili večeři Páně. Jistě přitom zvlášť mocně prožívali Kristovu přítomnost. Byli si jisti, že Pán Ježíš Kristus je s nimi. Jak by nebyl, když před chvílí tak mocně projevil svoji blízkost!

Musel to být zvláštní okamžik, když pak bratři nahoru do toho-

to společenství přivedli také Eutycha. Jistě byl dost pochroumaný, ale díky Bohu byl živ. To bylo radosti! Všichni chválili Pána a radovali se nad tím divem, který mohli tak zblízka spatřit. Tu noc už nikdo neodešel domů, zůstali s Pavlem a on s nimi až do rána. Pořád měli o čem mluvit, za co Pánu Bohu děkovat a za co ho chválit.

Druhý den ráno Pavel všem požehnal, se všemi se rozloučil a odešel. Tehdy se asi skutečně viděli naposled. Ale představte si, jaké by to bylo loučení, kdyby ten Eutychoův pád skončil smrtí. Jak smutnou vzpomínku by měli i na to poslední společné shromáždění: „To bylo tenkrát, kdy Eutychos vypadl z okna a zabil se.“ Díky Kristu to však mohli říkat docela jinak: „To bylo tenkrát, když Pán zachránil Eutycha před smrtí, a my jsme pak tím vděčněji mohli slavit večeri Páně.“

A Šťastlivec Eutychos? Ten na to určitě nezapomněl, co byl živ. (V čem vlastně bylo jeho největší štěstí?)

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, ty jsi nám stále přítomen. Tolikerým způsobem projevuješ svoji lásku k nám. Každý den prožíváme tvoji blízkost, tvoji péči, tvoji ochranu. Jsme ti za to vděční a prosíme tě, nechť tvá milost provází všechny lidi. Prosíme zejména za ty, jejichž život je nějakým způsobem ohrožen. Buď milostiv všem. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Děti se můžeme zeptat na to, jestli si někdy psaly itinerář – zápisky z výletu. Co považovaly za důležité zaznamenat?
- Co je to svobodné rozhodnutí?
- Můžeme ze svého života odstranit všechny rizika? (Co se stane, když si řekneme: nebudeme jezdit auty, budeme jíst jen zdravě, dáme se očkovat proti chřipce...)
- Když jedeme na evangelický tábor, znamená to, že se nemůže nikomu nic stát?
- Když se stane něco zlého, hledáme, kdo za to může, nebo se snažíme jednat, pomoci?
- Pomůže něco vyřešit obviňování?

PAVLOVY DOPISY: BOŽÍ BLÁZNOVSTVÍ 1.4.2007

1.Kor.1,18–31 Květná neděle – Palmarum

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 111,10 — Počátek moudrosti je bát se Hospodina; velice jsou prozíraví všichni, kdo tak činí. Jeho chvála trvá navždy!

LITURGICKÉ ČTENÍ

1. Kor.1,27-29

PÍSNĚ

Ve jméno Krista doufáme (EZ 244/1-4); Balada velkopáteční (NP 53, S 297); Má duše Boha velebí (S 176, EZD 627); Za ty, kdo hladem trpí a bídou (S 387, EZD 621); Kristus, příklad pokory (BTS 77, EZ 311); Modlitba krále Šalomouna (S 189, ZSN 15); Král na oslátku (ZSN 32); Jezu Kriste, štědrý kněže (EZ 308); Neskládejte v mocných naději (EZD 632); Ačkoli podstatou rovný byl Bohu (EZD 645)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **sbor v Korintu** založil Pavel na druhé misijní cestě (srv. Sk 18), pravděpodobně za pomoci Silvána a Timotea. Pavel tu působil asi půl roku, na živobytí si vydělával v Akvilově dílně (srv. úloha 23 a poznámky k ní).

Město bylo přístavem, kdysi slavným, spojujícím kultury tehdejšího světa. Křesťanský sbor tu ale tvořili nejspíš většinou drobní lidé, bylo mezi nimi málo vzdělanců, málo vlivných osobností politiky a obchodu (1K 1,4-7.26-29). Bývalí židé byli patrně ve sboru menšinou (srv. Sk 18,4-8; 1K 7,18n). Zřejmě brzy po Pavlově odchodu se sbor začal dělit na frakce, zvlášť po působení alexandrijského křesťana Apolla židovského původu (srv. Sk 18,24).

– **1. epistola Korintským** – Pavel byl se sborem, který v Korintu založil, v kontaktu. Napsal sem několik listů, z nichž dva (či více pasáží, spojených do dvou listů) máme zachovány jako 1. a 2. list Korintským. Podnětem pro sepsání dopisů, které tvoří 1. epistolu Korintským, byly jednak zprávy o nebezpečném tříštění korintského sboru,

jednak jiné zprávy o vadách sborového života, ale zřejmě také dotazy na různé otázky víry a života. 1K obsahuje řadu věroučných i praktických témat, na začátku reaguje na rozdělení sboru, a to i výkladem o ústřednosti zvěsti kříže – do věroučných a jiných sporů Pavel zvěstuje evangelium, „*ovšem ne moudrostí slov, aby Kristův kříž nepozbyl smyslu*“ (1K 1,17).

– **slovo o kříži** rozděluje. Přístup k této zvěsti pak ovlivňuje základní životní směřování (cesta k zahynutí nebo k životu – 1,18). Mluvit o kříži Ježíše Krista znamená mluvit o smyslu jeho smrti. NZ nezaměřuje svou pozornost na tělesné utrpení, které Ježíš snášel na kříži, ale na potupnou stránku tohoto trestu. Pro Řeky a pro Řimany to byla haněbná smrt otroků, kteří spáchali zločin. Pro Židy představovala tato smrt, která se dala „za branou“, Boží zlořečení odsouzenec, který byl vyloučen ze svého lidu (srv. Ga 3,13).

– **moudrost a bláznovství** – Moudrostí je tu předně „moudrost podle těla“ (kral.), „podle lidského soudu“ – 1K 1,26. Jde o určitě moudrost, kterou hledají Řekové, filosofie vůbec (1K 1,21), a svět do té míry, do jaké pro-

hlašuje svou nezávislost na Stvořiteli. Moudrost jako souhrn vědění, které mohou lidé získat svými přirozenými schopnostmi. Ale vznešený řecký ideál uměřenosti také může vyústit v moudrost typu „co z toho má“ a „proč dělat hrdinu“ a „nehas, co tě nepálí“. Zvěst o Mesiáši, co skončil na kříži, pak musí z tohoto pohledu působit jako pošetilost, šílenost, bláznovství.

Na pochopení a na přijetí zvěsti o kříži lidská moudrost nestačí (1K 1,22). Dá se debatovat o tom, co kdo považuje za moudrost a bláznovství – ale Bůh se v tomto sporu zřetelně přiklání na jednu stranu: *zalíbilo se Bohu zalíbilo spasit ty, kdo věří bláznovskou zvěstí* (1,21). To je pro Pavla Boží moudrost. Třebaže je Boží moudrost lidskou moudrostí neuznána, je moudrostí hodnověrnou a vítěznou. Není moudrostí tohoto světa a knížat tohoto světa, která hynou (1K 2,6 – kral.).

– **Boží moudrost** není nějaká nadčasová, všeobecně platná, bezprostředně uchopitelná pravda, nýbrž milostivý záměr s lidskými dějinami a jejich naplněním. Bláznovství lidské moudrosti tkví právě v její neschopnosti rozeznat velký Boží záměr, který se uskutečňuje v dějinách spásy a zvláště v události kříže (1K 1,10). Výraz „moudrost“ může být vztažen s poslední platností především na samotného Krista, který je středem těchto dějin a který „se nám stal moudrostí od Boha, spravedlností, posvěcením i vykoupením“ (1K 1,30).

– Židé žádají znamení, Řekové moudrost, ale my kážeme Krista ukřižovaného – **zvěst o ukřižovaném Mesiáši**, „skandální vyústění“ vzbuzuje různé reakce. Jedny pohorší a druhým bude k smíchu. Židé žádají záračné znamení, že se Bůh zasazuje o svého Pomazaného – nenechá ho přece vydat do rukou pohanů a skončit potupnou smrtí. Pro řeckou moudrost je nepředstavitelné, že by hrdinou vyprávění měl být někdo, kdo místo úspěchu a slávy sklídí posměch a je popraven. Chtějí rozumět, mají-li uvěřit. Ježíšův příběh odporuje „zdravému rozumu“ a smys-

lu pro míru. A přece i tak pohoršlivá skutečnost, jako je poprava na kříži, dostane v Božím záměru mesiášský, spásný smysl. Tak jako se ve zvěsti proroků Bůh přiznával k pohoršlivé trpěcím a odmítaným postavám, přiznal se i k Ježíši.

– **koho si Bůh povolává** – těm, kdo jsou povoláni (bez ohledu na to, jaký mají původ a na které straně „barikády“ stáli), je darován pohled z jiné perspektivy. Pro ně je Kristus Boží moc a moudrost. Mezi povolávanými není mnoho moudrých podle lidského úsudku. Těžko říci, kdo věděl v tehdejší Korintě o skupince křesťanů. Kdo si jich všiml, komu stáli za pozornost, když mezi nimi bylo tak málo mocných, urozených, moudrých? A přece nemají korintští křesťané trpět žádným pocitem méněcennosti. To není vaše bezvýznamnost, říká apóstol, žádná zlá náhoda, nýbrž dobře uvážený Boží záměr. Ne někdo jiný, ale Bůh si zvolil vás, kteří jako byste ani nebyli – nemoudré, neurozené, okrajové. Bůh, který se ujímá ubožáka, který pamatuje na sirotky a vdovy (Srv Lk 10,21: *Velebím tě, Otče, že jsi tyto věci skryl před moudrými a rozumnými a svěřil jsi je malíčkým. Ano, Otče, tak se ti zalíbilo*).

Tak vlastně jen ti, kteří poslechnou Boží povolání, vidí zářít v pravém světle paradox kříže, toto bláznovství, které je moudrostí samého Boha, tuto bezmocnost, která je mocí Boží.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– nezdurazňujte motiv Ježíšova utrpení na kříži (NZ to nikde nedělá, to je spíš důraz některých písní) ani zástupnost Kristovy oběti (zemřel na kříži za nás...) – není to téma tohoto textu.

– Pavlova epístola se nevymezuje proti „Židům“ a „Řekům“. Slovo o kříži působí potíže všem „rozumným“ a „majitelům pravdy“ a těm, kdo „vědí“, co by měl Pán Bůh dělat a co ne. Skandální přece je i připustit si, koho si Bůh vyvoluje. Ani nám se v církvi nevyhýbá pocit, že by nám měla tato společnost přiznávat větší váhu, vzdělanost nebo

dokonce urozenost evangelické tradice.

– z 23. verše se někdy vybírá jen část: kniha výkladů starocírkevních epistol Kážeme Krista; nápis nad vchodem kostela: „My kážeme Krista“. Důrazem, o který Pavlovi jde, je právě to, že kážeme Krista *ukřížovaného*. Paradox toho, který skončil neúspěchem, fiaskem – a přece je Boží moc a moudrost.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek nabízí mnoho možností použití v různých částech hodiny. Například:

Odstříhnete puzzle s obrázky na levé straně a dětem na začátku rozdejte pouze puzzle s texty. Společně si texty přečtete a pak vyzvete děti, aby si jednou barvou vybarvily puzzle, které vyjadřují moudré jednání, druhou barvou ty co vyjadřují bláznivě nebo nerozumně jednání a třetí barvou ty, co by se daly označit jako zázrak. Prázdné zatím nedoplňují. Můžete pak společně mluvit o tom, co z toho, co je napsáno na dílcích puzzle, se jim stalo, a jestli byly rády, že se jim to stalo. Děti si také mohou vybrat, co by chtěly, aby se jim stalo. – Potom jim rozdejte puzzle s obrázky, aby si je vystříhaly a zkusily, ke kterým výrokům jim který dílek bude pasovat. Společně si povídejte o tom, zda to odpovídalo jejich výběru a ke kterým výrokům jim pasoval obrázek s Ježíšem. Přitom můžete osvětlit, proč puzzle s Ježíšem pasuje k tomu, co obvykle nepovažujeme za moc rozumné a úspěšné.

– Nakonec mohou děti zkusit vymýšlet, co doplnit do prázdných dílků podle toho, ke kterému obrázku jejich výřez pasuje.

Pro menší děti můžete použití obrázku zjednodušit:

Nechte je vystříhnout puzzle s obrázky (nebo jim je předem vystříhnete). Pak je vyzvete, aby střídavě hledaly dílek puzzle, který se hodí k obrázku Ježíše, k obrázku úspěšného řečníka a k obrázku zázračně uzdraveného.

Vždy, když nějaké dítě správný dílek puzzle najde, přečtete, co na něm je napsáno, a mluvíte o tom, zda se jim to stalo; zda by v takové situaci rády byly... Nakonec si přečtete všechny, které patří k Ježíšovi a společně můžete vymýšlet a doplňovat prázdné dílky puzzle.

4. POMŮCKY:

– obrázek úspěšného sportovce, herce, známého politiky;

– ilustrace Ježíšova vjezdu do Jeruzaléma; – Radův obrázek Krista se stopami po hřebecích na rukou a nohou (BTS, str. 138) nebo reprodukce jeho obrazu „Kristův příjezd do Nového Jeruzaléma“ (třeba na obálce knihy kázání P. Filipiho: Kolik zbývá z noci)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) motivace pro mladší školní věk:

Co je rozumné – bláznivé – zázrak?
Pracujte s puzzle z pracovního listu.

b) motivace pro střední a starší věk:

Myslíte, že by se dala udělat reklama na víru Ježíše Krista? O čem by byla? Co se „nabízí“? Připadá vám jako dobrý reklamní slogan „Kdo meče vzdává se, ten na kříži sejde, slyšte lidé moudrost člověka“? (Balada velkopáteční, NP 53)

c) motivace pro starší školní věk:

Úloha připadá na Květnou neděli, děti určitě znají příběh o Ježíšově vjezdu do Jeruzaléma. Zkuste si povídat nad obrázky (třeba ze zpěvníku BTS, z ilustrovaných bibli):

a) vjezd do Jeruzaléma: Ježíš je vítán jako mesiášský král. Jak to na vás působí? Připomíná vám to něco? – když projíždějí městem celebrity..., fanoušci stojící u chodníku...

b) obrázek ukřížování: – poprava zločince za městem...nevěřící pohledy lidí... game over...

c) Radův obrázek Ježíšova vjezdu do Jeruzaléma: Co z Ježíšova příběhu na obrázku najdete?

– sedí na oslu jako mesiášský král – má na ruce stopy po hřebech – má zvednuté probodené ruce jako vzkríšený Pán...

Můžete zkusit s dětmi mluvit o tom, že Ježíšovo vzkríšení není happy-endem k ukřižování, „nezahladí“ ho (Vzkríšený má na rukou stopy po hřebech). Mesiáš, který byl ukřižován, je v očích lidí kolem neúspěšný – ale Bůh to vidí jinak – a ve víře tomu můžeme jinak rozumět i my.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Jedněm se zdá, že skončil na kříži bylo nerozumné
- III. Jiní mají za to, že měl Bůh udělat nějaký zázrak, aby Ježíše zachránil
- IV. Ježíš se choval „bláznivě“: poslouchal Pána Boha, i když proto

skončil na kříži

V. Bůh fandí těm, kdo jsou „blázniví“: slabým i těm, kdo se jich zastávají

b) osnova pro **střední a starší** věk:

- I. Motivace
- II. Ve sboru v Korintu se hádají o to, co je důležité
- III. Pavel píše dopis: nejdůležitější je zvěst o ukřižovaném Kristu
- IV. Jedni nerozumějí tomu, proč skončil Ježíš na kříži
- V. Druhým se nelíbí, že ho Bůh zázračně nevysvobodil
- VI. Boží moudrost je jiná než lidská: přiznává se k těm, kdo jsou „blázniví“ v očích světa
- VII. Bůh povolává i obyčejné lidi, kteří nejsou moc bohatí, urození, a moudří
- VIII. Na příběhu Ježíše Krista se učíme vidět jinou moudrost – od Boha

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Povídejte si o puzzle z pracovního listu.

Říkají vám doma nebo ve škole, že se máte chovat rozumně? Co to znamená?

Dneska si budeme povídat o tom, že někdy má větší cenu to, co lidé obvykle za moc rozumné a úspěšné nepovažují, co se dokonce může zdát úplně bláznivé.

II. SBOR V KORINTU

Určitě si vzpomenete, že na jedné ze svých cest se apoštol Pavel dostal i do Korintu a založil tam křesťanský sbor. Pobýval u nich několik měsíců, kázal, učil a taky pracoval v dílně u Akvily. Potom se rozloučil a odjel. Ale dál se zajímal o to, co se v Korintu děje, občas ho někdo odtamtud i navštívil. To, co se Pavel dozvídal, ho ale moc netěšilo. V korintském sboru se začali hádat a přit. Skoro o všechno. O to, jestli byl lepší Pavel nebo Apollos, který u nich učil potom. O to, co se může a nemůže jíst. Jestli je lepší žít v manželství, nebo ne. Ve shromáždění mluvili jeden přes druhého, ženy tam vykřikovaly, hádali se i u večeře Páně. Leckdo z nich si myslel, že je nejmoudřejší a že ty druhé nepotřebuje, protože to, co říkají a dělají, je bláznivé.

Jak se tak hádali, řekl si Pavel, že by bylo dobré, kdyby jim připomenul, co je základem, na kterém křesťanská víra stojí. A nejlíp, že jim to napíše v dopise, no možná v několika dopisech, protože je potřeba jim toho spoustu vysvětlit.

III. MOUDROST A BLÁZNOVSTVÍ

A začne hned tím, co je nejdůležitější. To, o co se hádáte a myslíte si při tom, jak jste moudří a ti druzí vůbec, není tak důležité. Nejdůležitější v křesťanské víře je přece zvěst o Ježíši, který byl ukřižován a vzkříšen. Jenže když se začne mluvit o kříži, to se teprve začnou lidé kolem přít o to, co je moudré a co bláznivé!

IV. ŘEKOVÉ HLEDAJÍ MOUDROST

Tak třeba Řekové – jsou hrdí na svou kulturu, vzdělání a velké filosofy, kteří jim radili, že opravdu moudrý člověk se chová uměřeně. To znamená, že o všem přemýšlí, do ničeho se nežene po hlavě, nic nepřehání. Když Řekové slyší, že křesťané pořád mluví o Ježíši, který skončil na kříži, kroutí nad tím hlavou. To že je váš Pán? Z toho si chcete brát příklad? Vždyť je to k smíchu. Copak je moudré, aby někdo říkal a dělal takové věci jako Ježíš – mohl si přece spočítat, že špatně skončí. A taky skončil jako nejposlednější zločinec. Tomu my nerozumíme. Je pěkné něčemu věřit – ale tohle je šílenost, bláznovství.

V. ŽIDÉ ŽÁDAJÍ ZNAMENÍ

Židy zase hrozně rozcíluje, když slyší, že je Ježíš Boží Mesiáš. Věří, že když Bůh pošle svého Mesiáše, tak se taky mocnými znameními a zázraky postará, aby každý viděl, že je to Mesiáš. Nějaký snilek nebo podvodník, který se vydával za Božího syna, byl právem vyhnán za hradby města a pověšen na dřevo. Žádný Spasitel! Skončil jako někdo, na koho se rozhněval i Bůh.

VI. ALE MY KÁŽEME KRISTA UKŘIŽOVANÉHO

Židé žádají zázračná znamení, Řekové hledají moudrost, ale my kážeme Krista ukřižovaného, píše Pavel. Když se tak všude vedou debaty o tom, co je moudré a co je bláznivé, tak já vám povím, že se Ježíš opravdu choval bláznivě. Když se někdo zastává slabých, když se něčeho vzdá kvůli někomu jinému, když někomu pomůže a nekouká, co mu to přinese – pro lidi je to bláznovství a někdy taky slabost. Ale Ježíš se to přece naučil právě u Boha. V Bibli se mnohokrát píše, že Hospodin je Bůh, který se zastává slabých, vdov a sirotků. A taky trpících a těch, které všichni odmítají. Už

v Bibli bychom o tom našli spoustu příběhů a taky žalmy, ve kterých se ti, kteří jsou opuštěni a ztrápení, modlí k Bohu o pomoc.

Ježíš se nechoval moudře a rozumně, jak si to někdy lidé představují. Tedy že by se staral jen sám o sebe a nikoho si nevšímal a hleděl by dělat všechno pro to, aby byl v životě spokojený a úspěšný. Důvěroval Bohu a poslouchal ho až do konce, i když proto skončil na kříži.

Pro Židy je to kámen úrazu, pro ostatní bláznovství, ale pro povolané, jak pro Židy, tak pro Řeky, je Kristus Boží moc a moudrost. Neboť bláznovství Boží je moudřejší než lidé a slabost Boží je silnější než lidé. Narozdíl od všelijaké moudrosti, která je někdy mezi lidmi oblíbená, jako třeba „nic se nemá přehánět“ a „nehas, co tě nepálí“ a „musíš mít ostré lokty, jinak s tebou každý zamete“, přicházejí křesťané s jinou písničkou: „kdo meče vzdává se, ten na kříži sejde, slyšte lidé moudrost člověka...“

VII. BLÁZNOVSTVÍ KŘÍŽE A MOUDROST BOŽÍ

Možná se to zdá bláznivé. Ale právě Bůh fandí těm, kdo se něčeho vzdávají. Meče, úspěchu za každou cenu, ale třeba taky vlastní moudrosti. Vždyť i někteří Židé a Řekové se stávají křesťany, když uvěří, že tohle bláznovství je cesta, která má větší cenu, než cokoli jiného. A naopak: když si někdo začne myslet, že je nejmoudřejší ze všech, že má patent na pravdu – začne to i v církvi vypadat třeba jako tenkrát v korintském sboru. Všichni si budou stát za svým a budou se vytahovat a hádat s těmi druhými o kdeco, třeba o to, kdo z nich je lépe pokřtěn a kdo lépe věří. Proto si máme připomínat – a nejen o Velikonocích – Krista ukřižovaného. Protože on se dovedl vzdát své moudrosti, své vůle i své moci. A tak se na něm mohla ukázat Boží moc a Boží moudrost.

VIII. KOHO SI BŮH POVOLÁVÁ

Boží moc se ukazuje právě na těch, kdo jsou slabí. Pavel to píše i do korintského sboru: Pohledte bratří, koho si Bůh povolává: Není mezi vámi mnoho moudrých ani mnoho mocných ani mnoho urozených. Ti ostatní si vás nevšímají nebo vámi možná i opovrhují. Tomu se nedivte a nebudte z toho skleslí. I Ježíšem přece opovrhují. Ale Bůh se k němu přiznal, třetí den ukázal, že právě takový život má budoucnost. Nemáme se sami čím chlubit, ale tímhle se snad chlubit můžeme – že víme o tom, co stojí za to, co má smysl a budoucnost, i když se to zdá být slabé a nanicovaté a málo efektní a neúspěšné.

MODLITBA

Pane Bože, prosíme, dávej nám odvahu chovat se bláznivě: nemyslet jenom na sebe, pomoci těm, kdo to potřebují, a třeba se i něčeho vzdát. Děkujeme, že pomáháš všem, kdo jsou slabí. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Slyšeli jste o lidech, kteří zachránili někoho jiného za cenu ohrožení vlastního života? Jak se na ně lidé dívají? Obdivují je, nebo říkají, že zbytečně riskovali?
- Chtěli byste zažít něco zázračného?
- Je křesťanství spíš pro chudé nebo pro bohaté? Záleží ve sboru na tom, kdo je jak vzdělaný, kdo má kolik peněz, kdo je známý ve městě, kdo přišel do sboru nový? Projevuje se to nějak?
- Myslíte, že jsou ve sboru děti stejně důležité jako dospělí? Chodíte s rodiči třeba k večeři Páně?
- Jsou nějakí lidé, které byste nechtěli vidat u vás v kostele?
- Podle čeho se pozná úspěšný člověk? Radí Bible, jak může být člověk úspěšný?

Z VĚZENÍ ZNÍ PÍSEŇ O PONÍŽENÉM A VZKŘÍŠENÉM

Fp 2,1-18

8.4.2007

Hod Boží velikonoční

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 118,24 — Toto je den, který učinil Hospodin, jásejme a radujme se z něho.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Fp 1,1-8

PÍSEŇ

Ve jméno Krista doufáme (EZ 244/1-4); Kěz bychom to uměli (EZD 610, S 161); Moc předivná (S 186, EZD 697); Kdo na kolenou klečí (S 148); Přemohl Ježíš smrti noc (EZ 350); Vitej, Jezu Kriste (EZ 262); Radujme se vždy společně (EZ 397); Zněl pláč noci té (S 396); Víť, Pane (S 371)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **dopis Filipským** je napsán apoštolem Pavlem z vězení (nejspíš z Efezu) do sboru *ve Filipis*. Ve Filipis vznikl sbor během 2. misijní cesty, zřejmě během několika dní (viz Sk 16). Přesto sbor byl Pavlovou radostí, vnitřně roste a žije z evangelia, Pavel s ním udržuje kontakt, děkuje za víru jeho členů.

– v žádném jiném dopise neprojevuje takovou radost za sbor. Dá se říci, že navzdory těžkým okolnostem (věznění) **je radost tématem** celého dopisu: Pavel s radostí děkuje a prosí za sbor (1,4), před mučednickou smrtí dává přednost životu kvůli radosti víry jiných (1,25), vyznává, že bratři a sestry ve Filipis jsou jeho radostí (Fp 4,1), raduje se z jejich zájmu a daru (4,10), k radosti vybízí (4,4).

– avšak i tady apoštol mluví o tom, že je stále třeba v poznání a následování Krista růst, je stále třeba se vzájemně napomínat (viz úvod k písni a následný oddíl), *cíl je stále před námi* (Fp 3,12nn). Nikdy si žádný sbor nemůže pochvalovat svoji situaci, svoje spasení máme uvádět ve skutek „s bázní a třesením“ (Fp 2,12).

– **píseň o poníženém a vzkříše-**

ném (Fp 2,6-11) je středem celého dopisu. Je to jedno ze starých křesťanských vyznání víry, jádro křesťanství, které se po sborech tradovalo. Pavel je převzal, učinil středem dopisu a zároveň je do výzvy k životu z víry (před písni-vyznáním je výzva k jednomyslnosti, pokoře, tu zdůvodňuje příkladem Krista právě touto písni, jeho směřováním „shora dolů“, nato navazuje opět výzvou k poslušnosti, životu z víry). Toto vyznání se užívalo jako liturgie, známý text, který vyjadřoval jádro křesťanské zvěsti, mohl se společně recitovat, zpívat... Na konec (po vyznání, že Ježíš dostal jméno nad každé jméno a že před ním má každé koleno pokleknout) *shromáždění pokleklo* – vyjadřovalo tím, koho mají za svého Pána (kdo je uchopil a v nich působí) a že chtějí takového Pána následovat. Píseň se tak stává životem, praxí víry.

– píseň vystihuje význam Ježíšovy osoby. Děje se tak *dvěma pohyby*:

– první shora dolů – **Kristovo ponížení** – jeho celý život, od narození po smrt na kříži (v. 6-8) – to vše vytváří jednotný tah shora dolů, „sešup“ od božského postu až k smrti zločince (a to ještě ve dvou stupních: 1. stal se člověkem a vzal na sebe *podobu slu-*

žebníka, otroka a 2. dokonce postoupil v poslušnosti *smrt na kříži*). Smrt na kříži je smrt nejen velmi bolestivá, ale i velmi ponižující (pro židy je dokonce znakem zavržení od Boha).

– druhý pohyb je **повыšení nade vše** – (v. 9-11), které přichází jako Boží odpověď na jeho poslušnost, odpověď na jeho nejhlubší ponížení až na samotné dno. Ježíši je dáno *jméno nad každé jméno, tj. Pán*. Bezmocnému je dána moc. Před ním jednou pokleknou všichni – *na nebi, na zemi, i pod zemí*: jedná se o starověké trojposchoďové vnímání skutečnosti, kde lidé žijí na zemi a jejich život ovlivňují síly shora i zespoda (andělé i démoni). Ti všichni, spolu s lidmi, jednou budou muset pokleknout před mocí sebevydání, oběti.

Tento Kristův pohyb shora dolů, z božské svobody do lidské podmíněnosti napravuje *Adamův pád*, kdy Adam sáhne po božství, usurpuje je pro sebe, sápe se nahoru (situace celého lidstva). Učí již nyní úplně jinak uchopit svůj život: to, co se jeví jako porážka (dát přednost druhému, nebo se ocitnout ve vězení), to se smí stávat vítězstvím. Tento pohyb dolů mají křesťané následovat již nyní (důležité je, že se to děje *v poslušnosti*, tedy *z vlastního rozhodnutí*): ne drát se někam nahoru, ale být svobodným od sebe (od svých nároků, práv). Ježíš „vyprázdnil sám sebe“– 2,7, zřekl se sám sebe – to je podstata oběti (Jan Heller: život je možný jen za cenu oběti). Jako obět chápe svůj život i apoštol Pavel (Fp 2,17). K službě také viz Jan 13 – Ježíš se sklání a myje nohy učedníkům, přijímá úlohu služebníka – otroka. Pokora tedy není jednotlivý čin, ale směřování celé osobnosti, „tah“.

– ačkoli je důležitá poslušnost (obět jako vědomý čin), přece **спаса (víra) je dar**, který jen uvádíme ve skutek: Je to *Bůh, který působí, že chcete i činíte, co se mu líbí* (Fp 2,12,16). Proto smí být epístola (a celé křesťanství) prodchnuty hlubokou radostí – nejde o nic mravokárného a pochmurného, sebedestruktivního a nepřátelského životu.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– mluvit o poslušnosti a oběti je dnes neskutčné, přesto se tomu nesmíme vyhnout. Na jedné straně je tu nebezpečí chápat poslušnost a obět ne v pravém pozitivním významu, ale sebedestruktivně (ředitelka vesniček SOS říkala, že pokud zájemkyně o práci v těchto zařízeních zdůvodňují svoje rozhodnutí v nich sloužit tím, že se chtějí obětovat, pak že je posílají rovnou zpátky). Také poslušnost bývala někdy chápána jako pasivní podřízenost rozkazům zvenčí (rodice, společnost – společenství), kdy poslušnosti bývala snímána odpovědnost. Na druhé straně pod vlivem různých psychologizací se dnes problematizuje poslušnost a obět jako taková (zdůrazňuje se já, ego, jeho potřeba, jeho seberealizace – rozpinání všemi směry...). – Na Kristově příběhu smíme vidět, že poslušnost není pasivní plnění příkazů, ale vědomé, osobní rozhodování (apoštol pak přece také píše: „...jako jste byli vždycky poslušni – nikoli jen v mé přítomnosti, ale nyní mnohem více v mé nepřítomnosti...“). To se dá dětem vysvětlit tak, že přece něco považují za správné – nejen, když jsou u toho rodiče, učitel (autorita), ale právě tehdy, když autorita přítomná není. Stejně tak i obět není žádné gesto – maminky to dobře znají, když se musí vzdát kvůli dětem svého pohodlí, když se samozřejmě pečují o malé děti ve dne v noci. Děti by nepřežily bez této péče.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek můžete použít nejdříve při výkladu. Děti si mohou text chvalozpěvu z Bible přečíst. Vy jim potom můžete obrázek ukázat a ptát se, co je na obrázku zvláštní (vyznání o vítězství za mříží); zda si myslí, že je Pavel venku a říká to někomu do vězení, nebo je uvnitř a říká to ostatním z vězení; jak by na ně působilo první, jak druhé. Po výkladu si můžete společně vzpomínat na svědky víry, kteří jako Pavel sdíleli s Ježíšem také utrpení – mohou to být příklady biblické (Štěpán...),

historické (M. J. Hus...) nebo soudobé. Můžete k tomu využít např. knížku L.Rejchrt „Taková dlouhá cesta“, seriál v minulých ročnících Bratrstva nebo časopis „Hlas mučedníků“, který vydává nakladatelství Stefanos.

4. POMŮCKY:

– obrázek klečící postavy, obrázek slavné osoby (sportovec-politik), kterou uctívají lidé-zástupy, obrázek ze soutěže Superstar.

Nebo zkuste dát dětem drát, vysvětlete jim, že v životě to jde někdy „nahoru“ a někdy „dolů“ a dejte jim za úkol, aby zohýbáním drátu naznačily svoji životní křivku. Kdy to šlo nahoru? A kdy dolů? A proč? Zkuste jim vysvětlit, že hodnocení se může různit: někdy to, co považujeme automaticky za vzestup je vlastně sestup nebo i pád – a obráceně: co lidé považují za sestup, to může být velmi důležité období života.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) motivace pro mladší a střední školní věk:

Koho si ve třídě nejvíc vážíte? Toho, kdo je silný, kdo chce být vždycky první a kdo musí vždycky vyhrávat? Anebo ...

kdo umí být dobrý, věrný kamarád, kdo pomůže?

b) motivace pro Teofila:

Theofil: Vyprávěl jsi, Lukáši, že apoštolé snaželi věznění docela statečně, dokonce jsi jednou vyprávěl, jak zpívali nějakou píseň a vězňům spadla pouta. Můžeš mi o tom něco říci – co to mohlo být za píseň?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro mladší školní věk:

- I. Pavel je ve vězení, ale nestěžuje si
- II. Za co děkuje a z čeho má radost
- III. Připomíná známou písničku o Ježíši Kristu, jeho narození, smrti i vzkříšení
- IV. Smíme dávat jeden druhému přednost, pomáhat a radovat se

b) osnova pro střední a starší školní věk:

- I. Dopis plný vděčnosti a radosti
- II. Výzva k jednomyslnosti, svobodě od sobectví
- III. Píseň o jediném, který si nehrál na boha
- IV. Je proč pokleknout
- V. Co se jeví jako prohra, smí být vítězstvím

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Zkuste si každý vzpomenout na chvíli v životě, kdy vám bylo hodně, ale opravdu hooóódně zle. Taky si na nějakou vzpomenu ... A teď jsme připraveni povědět si něco o sboru ve Filipis a apoštolu Pavlovi.

II. SBOR VE FILIPIS

Ve městě Filipis bylo toho dne rušno. Lidé na ulicích prodávali své zboží, skupinka dětí běžela ulicí a jedno vrazilo do velikého tlustého muže, který mu pohrozil – to byl výběřčí daní. Byl slyšet rachot jedoucích vozů. I při tomhle ruchu se v domku v jedné uličce sešlo několik mužů a potichu rozmlouvali. Jeden řekl: „Apoštol Pavel, který u nás kázal, se dostal do vězení. Je prý ve vězení v Efezu. Měli bychom mu nějak pomoci.“ A druhý: „Pomoci, pomoci – jenže jak? To není tak jednoduché. Víš, jak je to daleko? A i kdyby-

se tam dostali, přece nebudeme bojovat se strážemi.“ Třetí do toho vstoupil: „Myslím, že Ježíš Kristus by si ani tentokrát nepřál zabít strážce jen proto, že dělají svou práci. Z vězení ven mu asi nepomůžeme, tak zkusme vymyslet něco jiného.“ (Co myslíte, jak by se apoštolovi dalo pomoci, co by pro něho jeho přátelé z Filipis mohli udělat?) Čtvrtý zvolal: „Mám to! Pošleme mu pozdrav, aby věděl, že na něho myslíme. A pošleme mu peníze, ty se mu vzděcky budou hodit.“ Ti muži byli biskupové a diakoni filipenského sboru. A se čtvrtým všichni souhlasili.

Tak to také udělali. Když se pak sešel celý sbor při bohoslužbách, vyhlásili sbírku pro Pavla, vybrali peníze a hned také vybrali jednoho bratra (jmenoval se Epafroditus), aby pozdrav i peníze Pavlovi doručil. Tak ho chtěli povzbudit a ukázat mu, že na něj myslí. Takový byl celý sbor ve Filipis. Jeho členové si říkali bratři a sestry (jako my v kostele) a taky se tak k sobě chovali. Pomáhali si nejen mezi sebou, ale měli soucit i s těmi, kteří trpěli v jiných místech.

III. PAVLOVA SITUACE

Apoštolu Pavlovi zatím nebylo dvakrát ejchuchu. Ve vězení nebyl poprvé, ale bylo to pokaždé stejně zlé. Těžké podmínky, dny ubíhají a pořád se nic neděje. Kromě toho nikdy nevěděl, jak to s ním dopadne. Sice nic neprovedl, ale kdo ví, jak soudci rozhodnou. Jistě, Pavel dobře věděl, že je v Božích rukou. Ale i tak to pro něho muselo být velice těžké.

A teď najednou – návštěva bratra, který za ním přijel až z Filipis! Pozdravy, vzkazy, peníze a hlavně přítomnost blízkého člověka, který je dokonce připraven nějakou dobu v Efezu zůstat, aby byl Pavlovi nablízku a mohl se o něho i zvenčí aspoň trochu starat! Jak velikou posilou to všechno muselo pro apoštola být: že na něho bratři a sestry nezapomněli, že na něho myslí, že mu pomáhají, že se za něho modlí, že ho mají rádi!

IV. PAVEL PÍŠE DOPIS KŘESŤANŮM DO FILIPIS

Ale tak jako křesťané ve Filipis mysleli na Pavla, tak i on myslel na ně. Rozhodl se, že jim napíše dopis. Až se ten bratr bude vracet domů, vezme jej s sebou. (Co myslíte, co všechno v tom dopise asi bude? Co asi tak napíše vězeň, když ví, že mu ten dopis nikdo nebude kontrolovat? O čem bude psát Pavel? Třeba o tom, jak to ve vězení vypadá, jaké mají jídlo a jak je to všechno těžké? – Asi vás napadlo, že Pavlův dopis bude přece jenom jiný.)

Pavlův dopis začíná poděkováním; poděkováním Pánu Bohu

za celý sbor ve Filipis, a nejen za to, že na svého apoštola nezapomněli a že se o něho tak pěkně starají. Pavel děkuje Pánu Bohu za jejich víru, za jejich věrnost i lásku. Apoštol má ze svých filipských bratří a sester skutečnou radost. A ta radost trvá, i když jsou od sebe tak daleko. A ta radost je větší než smutek, že je ve vězení. Z Pavlových dopisů, které se nám zachovaly, snad žádný není tak radostný a srdečný, jako tento List Filipským. (Stálo by za to spočítat, kolikrát se „radost, radovat se“ v jeho dopise vyskytuje.)

V. O JEDNOM NEBEZPEČÍ

Ale Pavel ani ve vězení nezapomněl, že je jejich pastýřem. Pastýř povzbuzuje, a když je to potřeba, tak také napomene. Mezi tím, co mu ten bratr o životě ve filipském sboru vyprávěl, bylo také něco, co ho příliš nepotěšilo: že už nejsou tak svorní jako dřív, že se začínají mezi sebou hádat.

Nevíme, kvůli čemu to bylo. Ale z vlastní zkušenosti víme, jak snadno k něčemu takovému dojde. Třeba se něco připravuje a každý si přeje něco trochu jiného. Třeba rodiče chtějí jet na výlet jinam než vy a váš bratr nebo sestra nechce jet vůbec. Nebo se máte ve třídě dohodnout na společném dárku paní učitelce a někdo chce dát peněz hodně a jiný vůbec. Takové dohadování je dobré, když se pak lidé na něčem domluví. Jenže když je někdo příliš ctizádnostivý, paličatý, ješitný, nebo si o sobě moc myslí, tak se nedohodnete. A přitom ani nemusí jít o kdovíjak důležité věci.

Apoštol Pavel věděl, že taková roztržka hrozí i ve filipském sboru. (V závěru dopisu se dokonce přímo obrací na dvě sestry, které to způsobily, a vyzývá je, aby spor ukončily: obě přece věří ve stejného Pána.) Proto vede k jednomyslnosti celý sbor. Vyskytnou-li se mezi nimi různé názory, ať nechtějí tvrdošijně stát na svém, ale ať vyjdou druhému vstříc. Ale jak nejlépe a nejsprávněji jim to má říci, aby to nebylo jenom nějaké napominání, jako když učitel vytýká žákům jejich přestupky? Aby to mělo „kristovského ducha“? Pavel měl stále na mysli Ježíše Krista.

VI. PAVEL VZPOMÍNÁ NA PÍSEŇ

A tu mu přišla na mysl jedna píseň. Víte, že si Pavel zpíval, i když byl ve vězení (tak jako tehdy ve Filipis!). A když teď myslel na filipské sestry a bratry, pořád se mu v hlavě ta písnička vracela. Zaslechl ji v jednom sboru a dobře si ji zapamatoval. Byla to písnička o Pánu Ježíši a o tom, co on pro nás učinil: Byl roven Bohu, ale byl ochoten si to vše kvůli nám odřeknout, vzdal se božské

moci i slávy, žil tady jako obyčejný člověk a nakonec se ponížil tak, že zemřel zlou a potupnou smrtí, jeho pozemský život skončil na šibenici kříže. Ale Bůh se k němu přiznal, vzkřísil ho z mrtvých a vyvýšil ho nade vše. Nevíme, jak se zpívala, důležitý je však text:

Ježíš Kristus se stal člověkem, i když mohl zůstat rovný Bohu.

Stal se služebníkem a ponížil se,

dokonce ohavně zemřel na kříži.

Ponížil se, a proto ho Bůh vyvýšil nade vše.

Dal mu jméno nad každé jméno,

aby se každý z nás před ním sklonil a řekl:

Ježíš Kristus je Pán.

(Co myslíte, proč je i pro nás vhodné číst a opakovat ti tu písničku právě dnes?) Je to písnička, ve které si křesťané opakovali to nejdůležitější, co je středem jejich víry; to, co si připomíná a z čeho se raduje celá křesťanská církev právě v těchto dnech, na Velký pátek a o Velikonocích. – Ale to není jen kus křesťanské věrouky, abychom věděli, kdo vlastně je ten Kristus, ve kterého věříme. Je to písnička pro náš každodenní život.

A právě to má Pavel na mysli, když ji teď opisuje pro filipský sbor: Nejen aby se to naučili nazpaměť a co nejčastěji si to ve svých shromážděních opakovali, ale aby pochopili, že stejně smýšlet mají i oni.

VII. ZÁVĚR – PÍSEŇ PRO FILIPSKÉ I PRO NÁS

A tak Pavel psal: „Když tu píseň teď zpívám, mám před očima Ježíše i vás. Je v ní to hlavní, co věříme o Kristu. A je tu poučení a povzbuzení i pro vás: Buďte právě tak tiši a pokorní, respektujte jeden druhého, jak to vidíte při Kristu. V ničem se nedejte ovládat ctízádností ani ješitností, ale v pokoře dávejte přednost druhému. Tak zvítězíte sami nad sebou, když nebudete chtít prosazovat jen sebe sama. To, co vypadá jako porážka, je vlastně vítězství. Když někomu chcete sloužit, nedělejte to, abyste byli vidět nebo o vás bylo slyšet – vzpomeňte na Ježíše. Když chcete být jednotni, nemyslete, že musíte prosadit svůj názor, vždyť křesťané jsou spojeni skrze Ježíše Krista.“ – Třeba jako my tady v nedělní škole dneska.

Pavel dopsal dopis a měl radost. Filipenští si dopis přečtou a připomene jim, že být křesťanem je někdy těžké. Ale věřil, že stejně jako jemu ta písnička dodává odvalu, stejně tak posílí i víru sester a bratří ve Filipis. A já věřím, že tahle písnička povzbudí i víru každého z nás.

(V závěru možno s dětmi navázat na chvíli, kdy se jim vedlo hodně zle: zda na tom byl hůř než Pavel, co jim v tu chvíli pomohlo, zda by si připomněly Pavlovu písničku...)

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, děkujeme ti za všechno, co jsi pro nás podstoupil. Na tobě poznáváme, jaká je opravdová láska a co všechno k ní patří. My jsme si navykli na docela jiné způsoby. A přece víme, že dobro, pomoc a pravda i záchrana je právě u tebe. Dej, abychom tě neopouštěli, a proměňuj i náš každodenní život, aby v něm bylo co nejvíc toho, co patří k životu tvých učedníků. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Co znamená slovo kariéra – chtěli byste taky „udělat kariéru?“ Víte, že kvůli kariéře lidé často páchali zločiny?
- Znáte ještě nějaké písně z vězení – víte, kdo je napsal? (Ditrich Bonhoeffer: Moc předivná, Jan Augusta vězněný na Křivoklátě se svou písní Vítej, Jezu Kriste)
- Znáte operu Jesus Christ –Superstar? Kdo je to Superstar – proč ji lidé obdivují?
- Co považujete za důležité pro volbu svého budoucího povolání (dobré postavení s vyhlídkou na vzestup, uznání od lidí... nebo jsou také jiné věci?)
- Kdy člověk poklekně? Měli jste také chuť někdy pokleknout?
- „Kdo se chce stát andělem, ten se stane prasetem.“ (Pascal) – co to znamená být doopravdy člověkem?
- Jak k sobě patří Vánoce a Velikonoce?

ÚVOD: Vztah k evangeliu (Jiří Mrázek)	3
Skutky – Evangelium pro Teofila (Tomáš Trusina)	7
20. Šikanovaný apoštol... (Petr Chlápek)	12
21. Pobuřují celý svět! (Pavel Janošík)	20
22. Hledejte Boha, dokud blízko jest (P. Janošík)	26
23. Evangelium v Korintě (Hana Pfannová)	32
24. Evangelium a Gallio (Hana Pfannová)	39
25. Proti magii (Marta Sedláčková)	45
26. Velká je Diana, větší je... (Petr Chlápek)	52
27. Probuzený Eutychos (Petr Chlápek)	59
V 4. Pavlovy dopisy: Boží bláznovství... (R. Včelná)	66
V 5. Z vězení zní píseň... (Markéta Halamová)	73

Celý čtyřletý cyklus Pozvání na cestu
můžete nalézt na

www.evangelnet.cz/materialy

(poslední díly přibudou během letošního školního roku)

Tam také naleznete další materiály
pro práci s dětmi.

Zaregistrovaní uživatelé mohou
na týchž stránkách zveřejňovat i své
katechetické materiály.

POZVÁNÍ NA CESTU

2005-2007

3. díl ze 4 dílů 2. ročníku dvouletého cyklu

Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

Vydává poradní odbor pro práci s dětmi
při Synodní radě Českobratrské církve evangelické

Autor obálky Zdeněk Šorm, grafická úprava Marie Stolařová
Tiskne Sprint servis Praha